

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

1

Številka: 060-01/17-3/
Ljubljana, 21. 3. 2017

Osnutek

Z a p i s n i k

**49. seje Državnega sveta Republike Slovenije,
ki je bila v sredo, 15. 3. 2017**

Predsednik je začel 49. sejo Državnega sveta Republike Slovenije, ki jo je sklical na podlagi 53. člena Zakona o Državnem svetu in prvega odstavka 30. člena Poslovnika Državnega sveta Republike Slovenije.

Seja se je začela ob 13.00 in zaključila ob 17.46 uri.

Opravičili so se:

- Boris Popovič

Na sejo so bili vabljeni:

- Samo Jereb, član Evropskega računskega sodišča (k 3. točki dnevnega reda),
- Zoran Stančič, vodja Predstavništva Evropske komisije v Sloveniji (k 4. točki dnevnega reda),
- dr. Anja Kopač Mrak, ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (k 5. in 6. točki dnevnega reda),
- dr. Maja Makovec Brenčič, ministrica za izobraževanje, znanost in šport (k 6. točki dnevnega reda),
- Zdravko Počivalšek, minister za gospodarski razvoj in tehnologijo (k 6. točki dnevnega reda),
- mag. Mateja Vraničar Erman, ministrica za finance (k 8. točki dnevnega reda).

Seje so se udeležili:

- Samo Jereb, član Evropskega računskega sodišča (k 3. točki dnevnega reda),
- Zoran Stančič, vodja Predstavništva Evropske komisije v Sloveniji (k 4. točki dnevnega reda),
- Martina Vuk, državna sekretarka, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (k 5. točki dnevnega reda),
- mag. Andrej Del Fabro, generalni direktor Direktorata za družino, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (k 5. točki dnevnega reda),
- Mojca Faganel, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (k 5. točki dnevnega reda),

- Eva Štraus Podlogar, državna sekretarka, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (k 6. točki dnevnega reda),
- Petra Fras, podsekretarka, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (k 6. točki dnevnega reda),
- dr. Andreja Barle Lakota, državna sekretarka, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (k 6. točki dnevnega reda),
- Elvira Šušmelj, generalna direktorica Direktorata za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (k 6. točki dnevnega reda),
- mag. Miranda Groff Ferjančič, državna sekretarka, Ministrstvo za finance (k 8. točki dnevnega reda),
- Bernarda Suša, vodja Sektorja za spremljanje državnih pomoči, Ministrstvo za finance (k 8. točki dnevnega reda),
- Metka Farič, podsekretarka, Ministrstvo za finance (k 8. točki dnevnega reda),
- dr. Simona Bergoč, vodja Službe za slovenski jezik, Ministrstvo za kulturo (k 10. točki dnevnega reda),
- Magda Stražišar, podsekretarka v Službi za slovenski jezik (k 10. točki dnevnega reda),
- Tanja Amon, v.d. generalne direktorice Direktorata za socialne zadeve, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (k 11. točki dnevnega reda).

* * *

O sklicu seje je predsednik obvestil predsednika Državnega zbora Republike Slovenije dr. Milana Brgleza in predsednika Vlade Republike Slovenije dr. Miroslava Cerarja.

* * *

S sklicem 8. 3. 2017 so državne svetnice in svetniki prejeli naslednji predlog dnevnega reda:

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 48. redne seje Državnega sveta Republike Slovenije
Odobritev zapisnika 27. izredne seje Državnega sveta Republike Slovenije
2. Pobude in vprašanja državnih svetnic in svetnikov
3. Letni poročili Evropskega računskega sodišča za leto 2015
4. Delovni program Evropske komisije za leto 2017 in Bela knjiga o prihodnosti EU
5. Predlog družinskega zakonika (DZ) – druga obravnava, EPA 1682-VII
6. Predlog zakona o vajeništvu (ZVaj) - druga obravnava, EPA 1711-VII
7. Pobuda za sprejem dopolnitve Zahteve za oceno ustavnosti 86. člena in 87. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ, Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUJF-C in 47/15 – ZZSDT) ter 190. in 191. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD in 102/15)
8. Sedemnajsto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2013, 2014 in 2015, EPA 1707-VII
9. Zaključki posveta Vajeništvo – pot do kakovostnega kadra
10. Zaključki posveta Javna raba slovenščine: stanje, zakonodajne rešitve in strategija
11. Zaključki posveta Reorganizacija centrov za socialno delo

Predlagani dnevni red je bil sprejet (30 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 33 jih je glasovalo za, nihče pa ni bil proti).

1. točka:

- Odobritev zapisnika 48. redne seje Državnega sveta

Osnutek zapisnika 48. redne seje Državnega sveta so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti s sklicem.

Ker predsednik ni prejel pisnih pripomb na osnutek zapisnika, je predlagal, da se o njem glasuje.

Zapisnik 48. redne seje je bil sprejet (34 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 33 jih je glasovalo za, nihče pa ni bil proti).

- Odobritev zapisnika 27. izredne seje Državnega sveta

Osnutek zapisnika 27. izredne seje Državnega sveta so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti s sklicem.

Ker predsednik ni prejel pisnih pripomb na osnutek zapisnika, je predlagal, da se o njem glasuje.

Zapisnik 27. izredne seje je bil sprejet (34 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 33 jih je glasovalo za, nihče pa ni bil proti).

2. točka dnevnega reda:

- Pobude in vprašanja državnih svetnic in svetnikov

Po elektronski pošti 13. 3. 2017 so državne svetnice in svetniki prejeli pobudi državnega svetnika Tomaža Horvata, mag. prava, v zvezi z ureditvijo postopkov ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, s poudarkom na ažuriranju seznama telesnih okvar. Predlog sklepa Državnega sveta so prav tako prejeli po elektronski pošti 13. 3. 2017.

Predlagatelj pobud Tomaž Horvat, mag. prava je imel besedo.

Predsednik je dal na glasovanje predlog sklepa:

Državni svet Republike Slovenije je na 49. seji 15. 3. 2017, v skladu z 98. členom Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), obravnaval pobudi državnega svetnika Tomaža Horvata, mag. prava, v zvezi z ureditvijo postopkov ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, s poudarkom na ažuriranju seznama telesnih okvar, ter na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - UPB1 in 95/09-odl. US in 21/13-ZFDO-F) sprejel naslednji

S K L E P :

Državni svet Republike Slovenije podpira pobudi državnega svetnika Tomaža Horvata, mag. prava, in predlaga Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Ministrstvu za zdravje, da pobudi proučita in nanju odgovorita.

Pobudi državnega svetnika Tomaža Horvata, mag. prava, se glasita:

1. Nemudoma naj se pristopi k pripravi predpisov, ki bodo v skladu s prvim odstavkom 403. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) na novo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar in s tem omogočili enako obravnavo

potencialnih prejemnikov nadomestil za telesno okvaro, ne glede na to, ali je slednja povezana z delovnim procesom oziroma poklicno boleznijo ali ne.

2. Pri pripravi v prvi točki omenjenih predpisov naj se posebna pozornost nameni ustreznemu ažuriranju že zdavnaj zastarelega Samoupravnega sporazuma o seznamu telesnih okvar iz leta 1983, na katerega neustreznost že dolgo časa opozarjajo stroka in različna društva bolnikov.

Obrazložitev:

Stroka in različna društva bolnikov (onkoloških, s krvnimi boleznimi itd.) že več kot desetletje opozarjajo na neurejeno področje ugotavljanja telesnih okvar, kot podlage za pridobitev pravice do nadomestila za telesno okvaro (t. i. invalidnino), in sicer enako za vse državljane.

Samoupravni sporazum o seznamu telesnih okvar (Uradni list SFRJ, št. 38/83 in 66/89), ki je bil od sprejetja 1983 noveliran le enkrat, in sicer 1989, je po mnenju različnih društev bolnikov in tudi Varuha človekovih pravic Republike Slovenije (več opozoril v letnih poročilih; obširneje v letnem poročilu za 2008) zastarel, neuporaben in ne upošteva novih dognanj ter doktrin medicine in drugih znanosti na tem področju.

S tretjim odstavkom 143. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08 – ZVarDod, 98/09 – ZIUZGK, 38/10 – ZUKN, 61/10 – ZSVarPre, 79/10 – ZPKDPIZ, 94/10 – ZIU, 94/11 – odl. US, 105/11 – odl. US, 110/11 – ZDIU12, 40/12 – ZUJF, 96/12 – ZPIZ-2 in 9/17 – odl. US; v nadaljevanju: ZPIZ-1) je bilo sicer že leta 1999 predvideno, da vrste telesnih okvar, na podlagi katerih se pridobi pravico do invalidnine, in odstotke teh okvar določi minister za delo, po predhodnem mnenju ministra, pristojnega za zdravstvo, do takrat pa naj bi se v skladu s 454. členom ZPIZ-1 še naprej uporabljal prej omenjeni samoupravni sporazum.

Da gre za ne-ažuriran seznam, ki ne omogoča korektno in enakopravno obravnave telesnih okvar, je med drugim opozoril tudi Državni zbor v 15. točki priporočila, sprejetega ob obravnavi Letnega poročila Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2010. Takrat je Državni zbor Vlado Republike Slovenije pozval naj pripravi nov, posodobljen seznam telesnih okvar. Za pripravo novega seznama telesnih okvar in z njimi povezanega pravilnika je bila leta 2003 imenovana delovna skupina, a svojega dela zaradi zahtevnosti projekta in pomanjkanja finančnih sredstev ni zaključila. Prav tako ni bil uspešen poskus Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve v letu 2008 in 2009, da bi na podlagi javnega povabila k izdelavi raziskovalne naloge za pridobitev pregleda stanja in izvajanja obstoječega predpisa.

Tudi po sprejemu novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD in 102/15; v nadaljevanju: ZPIZ-2) področje ostaja neurejeno, saj 403. člen ZPIZ-2 določa, da se do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo na novo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, še vedno uporablja prej omenjeni samoupravni sporazum iz leta 1983.

Do sprejema novih predpisov sicer 429. člen ZPIZ-2 napotuje na uporabo določb 143. do 149. člena ZPIZ-1¹, vendar le za poškodbo pri delu in poklicno bolezen. Ureditev nadomestil za ostale telesne okvare, ki niso povezane z omenjenima dvema pogojema in se torej nanašajo na okvare, ki se pojavijo neodvisno od delovnega procesa, pa ostaja odprto vprašanje. S tem se postavlja v neenakopraven položaj vse tiste zavarovance, ki so v preteklosti vplačevali prispevke za invalidsko in pokojninsko zavarovanje, a njihova trenutna ali novo nastala telesna okvara ni povezana s poškodbo pri delu ali poklicno boleznijo in torej po novem do invalidnin niso več upravičeni.

¹ 143. člen (Telesna okvara), 144. člen (Pridobitev pravice do invalidnine), 145. člen (Stopnje telesnih okvar), 146. člen (Odmera invalidnine), 147. člen (Odmera invalidnine pri mešanih vzrokih telesne okvare), 148. člen (Poslabšanje telesne okvare) in 149. člen (Izbira med invalidninami po različnih predpisih).

V skladu s 143. členom ZPIZ-1, na katerega sicer napotuje 429. člen ZPIZ-2, je telesna okvara podana, če nastane pri zavarovancu izguba, bistvenejša poškodovanost ali znatnejša onesposobljenost posameznih organov ali delov telesa, kar otežuje aktivnost organizma in zahteva večje napore pri zadovoljevanju življenjskih potreb, ne glede na to, ali ta okvara povzroča invalidnost ali ne. Zavarovanec, pri katerem nastane telesna okvara med zavarovanjem, pridobi pravico do denarnega nadomestila (invalidnino) za to okvaro.

Glede na to, da navedene določbe v skladu s 429. členom ZPIZ-2 kot podlago za pridobitev pravice do invalidnine izločajo telesne okvare, ki nastanejo izven delovnega procesa ali niso posledica poklicnega obolenja, to pomeni, da so za pravico do izplačila nadomestila za telesno okvaro prikrajšani zavarovanci, ki na primer potrebujejo agresivno obsevalno terapijo, kemoterapijo ali morebitne presaditve organov in tkiv. Po omenjenih agresivnih terapevtskih posegih namreč osebe lahko utrpijo težje telesne in psihične okvare, ki bistveno vplivajo na njihovo kvaliteto življenja. Tako na primer presaditve kostnega mozga oziroma krvotvornih matičnih celic lahko spremlja cela vrsta zgodnjih ali kasnejših zapletov, ki so posledica toksičnega delovanja radio/kemoterapije, okvare imunskega sistema in posledica trajnega jemanja imunosupresivnih zdravil, ki jih morajo uživati bolniki s kronično obliko bolezni presadka proti gostitelju. Večinoma gre za trajne okvare zdravja, od funkcionalno manj pomembnih do življenjsko nevarnih.

Po strokovnih ugotovitvah onkologov, hematologov, dermatologov, kirurgov, internistov, endokrinologov in drugi specialistov, lahko škodljive posledice kemoterapije, obsevanj in presaditev najdemo na vseh telesnih organih kot posledico izgube imunskega sistema in bistveno večje občutljivosti. Ne glede na to, da oseba s telesno okvaro ostaja spodobna opravljati poklic ali organizirano pridobitno delo, pa izguba, bistvena poškodovanost ali znatnejša onesposobljenost posameznih organov ali delov telesa otežuje aktivnost organizma in zahteva večje napore pri zadovoljevanju življenjskih potreb ali zmanjšano aktivnost pri opravljanju dela. Posledično bi takšna oseba morala biti upravičena do določene stopnje telesne okvare.

Po mnenju Društva bolnikov s krvnimi boleznimi, Slovenskega društva Transplant in Društva za cistično fibrozo Slovenije trenutno uporabljeni Samoupravni sporazum o seznamu telesnih okvar ne omogoča enakopravne obravnave vseh telesnih okvar, niti ne ureja enakih položajev, ki zahtevajo enako pravno obravnavo (telesne okvare oseb, ki niso zavarovanci po določbah s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, npr. otrok).

Seznam telesnih okvar bi bilo torej nujno treba čim prej dopolniti na podlagi novih terapevtskih pristopov in ugotovitev o posledicah posameznih (sodobnih) medicinskih posegov in zdravljenj (npr. rakavih obolenj) od sprejema sporazuma o oceni telesnih okvar v 1983 bistveno spremenile. Prav tako bi se moralo nemudoma pristopiti k celoviti ureditvi področja telesnih okvar.

* * *

Državni svet Republike Slovenije predlaga Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Ministrstvu za zdravje, da pobudi proučita in v skladu s četrtem odstavkom 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) nanju v roku 30 dni odgovorita.

Predlog sklepa je bil sprejet (26 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 26 jih je glasovalo za, nihče pa ni bil proti).

- - -

Po elektronski pošti 13. 3. 2017 so državne svetnice in svetniki prejeli pobudo državnega svetnika Rudija Matjašiča, mag. posl. ved glede izgradnje doma za starejše v Občini Starše. Predlog sklepa Državnega sveta so prav tako prejeli po elektronski pošti 13. 3. 2017.

Predsednik je dal na glasovanje predlog sklepa:

Državni svet Republike Slovenije je na 49. seji 15. 3. 2017, v skladu z 98. členom Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), obravnaval pobudo državnega svetnika Rudija Matjašiča, mag. posl. ved, glede izgradnje doma za starejše v občini Starše ter na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - UPB1 in 95/09-odl. US in 21/13-ZFDO-F) sprejel naslednji

S K L E P :

Državni svet Republike Slovenije podpira pobudo državnega svetnika Rudija Matjašiča, mag. posl. ved, in predlaga Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, da pobudo prouči in nanjo odgovori.

Pobuda državnega svetnika Rudija Matjašiča, mag. posl. ved, se glasi:

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti naj ponovno prouči upravičenost do izgradnje doma za starejše v občine Starše.

Obrazložitev:

V občini Starše se že vse od ustanovitve občine 1995 pojavlja želja in potreba po izgradnji doma za starejše. Na podlagi večkratnih povpraševanj glede možnosti izgradnje se je Občina Starše leta 2004 prijavila na razpis Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, ki je občine v Republiki Sloveniji z dopisom št. 150-001/04-26 z dne 19. 4. 2004 pozvalo k prijavi namere za izgradnjo doma za starejše. Vloga Občine Starše je bila popolna in občina je bila kot upravičenka do izgradnje doma za starejše uvrščena na 21. mesto, a ker sodi pod Območno enoto Maribor, kjer je bila pokritost kapacitet večja od 100 %, takrat ni bila uvrščena v ožji izbor.

Želja starejših občanov po izgradnji doma za starejše, kar bi jim omogočilo ostati v domačem okolju, je vedno večja. V pogovorih na srečanjih starejših in v društvih upokojencev v okviru občine se vedno znova postavlja vprašanje, kdaj bo dom zgrajen.

Občina ima v središču naselja Starše že zagotovljeno komunalno opremljeno zemljišče v izmeri cca 1.400 m², na katerem bi dom lahko postavili. Da bi bila gradnja racionalna in poslovno ekonomična, se predvideva izgradnja doma kot dislocirane enote enega od že obstoječih javnih zavodov. Občina Starše se je že dogovarjala z Domom pod Gorco, d. o. o., Domom Danice Vogrinc v Mariboru ter Domom upokojencev Ptuj, da postavijo dislocirano enoto doma ter oskrbovana stanovanja. Razgovori še potekajo. Občina Starše bi v projekt izgradnje vložila komunalno opremljeno zemljišče.

Občina Starše obsega naselja: Brunšvik, Loka, Marjeta na Dravskem polju, Prepolje, Rošnja, Starše, Trniče in Zlatoličje. V njej prebiva 4.265 občanov, 851 starejših nad 65 let. Občina ocenjuje, da bi se za bivanje v domu starejših odločilo približno 50 občanov.

V začetku 2009 se je v Staršah odprla nova zdravstvena postaja s prostori za splošno ambulanto, patronažo in prostori za zobozdravstveno dejavnost ter fizioterapijo. Od marca 2009 je odprta nova lekarna, v kraju je tudi trgovski center. V bližini so cerkev, športni park ter novo urejeno vaško središče. V neposredni bližini je tudi večnamenski športni objekt, v katerem se med tednom odvijajo razne športne aktivnosti (tudi za starejše), ob vikendih pa kulturne prireditve. V okolici je veliko sprehajalnih poti, v pridobivanju pa je dokumentacija za ureditev gradu ter kolesarske steze. Varovanci doma starejših bi torej lahko v občini Starše, torej v domačem, že poznanem okolju, lepo preživljali jesen svojega življenja.

Glede na velik interes starejših občanov po izgradnji doma za starejše, glede na to, da doma za starejše ni niti v sosednjih občinah (Hoče–Slivnica, Miklavž na Dravskem polju, Rače–Fram, Duplek in Hajdina) in glede na pričakovanja o povečanem deležu starejših v prihodnje, bi bila izgradnja doma v občini Starše smiselna.

* * *

Državni svet Republike Slovenije predlaga Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, da pobudo prouči in v skladu s četrtem odstavkom 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) nanjo v roku 30 dni odgovori.

Predlog sklepa je bil sprejet (25 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 25 jih je glasovalo za, nihče pa ni bil proti).

- - -

Po elektronski pošti 14. 3. 2017 so državne svetnice in svetniki prejeli pobudi državnega svetnika Rudija Matjašiča, mag. posl. ved, v zvezi z ureditvijo protipoplavne zaščite na desnem bregu Drave na območju občine Starše. Predlog sklepa Državnega sveta so prav tako prejeli po elektronski pošti 14. 3. 2017.

Predsednik je dal na glasovanje predlog sklepa:

Državni svet Republike Slovenije je na 49. seji 15. 3. 2017, v skladu z 98. členom Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), obravnaval pobudi državnega svetnika Rudija Matjašiča, mag. posl. ved, v zvezi z ureditvijo protipoplavne zaščite na desnem bregu Drave na območju občine Starše ter na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - UPB1 in 95/09-odl. US in 21/13-ZFDO-F) sprejel naslednji

S K L E P :

Državni svet Republike Slovenije podpira pobudi državnega svetnika Rudija Matjašiča, mag. posl. ved, in predlaga Ministrstvu za okolje in prostor, da pobudi prouči in nanjo odgovori.

Pobudi državnega svetnika Rudija Matjašiča, mag. posl. ved, se glasita:

1. V občini Starše naj se izvedejo zaščitni protipoplavni nasipi za objekte v Loki 49 in 49a, prostore Športnega društva Loka-Rošnja, kulturno dvorano v Rošnji, šolo in vrtec v Staršah in za naselje Zlatoličje.
2. Očistijo naj se struge suhih potokov ob Dravi na območju občine Starše.

Obrazložitev:

Z izgradnjo protipoplavnega nasipa na območju občine Duplek se je povečala poplavna ogroženost več območij občine Starše na desnem bregu reke Drave: v naseljih Loka, Rošnja, Starše in Zlatoličje. Drava prestopi bregove že pri pretokih okoli 500 m³/s, pred izvedbo nasipov v Dupleku pa se je to zgodilo šele pri 1.200 m³/s. Ogroženih je okoli 30 stanovanjskih hiš, večnamenska šolska športna dvorana (toplotna postaja in spodnji vhod ter sanitarije za goste), vrtec v Staršah (zunanje sanitarije in igrišče), kulturni dom v Rošnji ter objekti Športnega društva v Loki in Staršah. Zaradi poplav je ogroženih tudi več občinskih cest, predvsem lokalna cesta LC 386020 na odseku Starše–Zlatoličje. Poplavno ogrožene so tudi vse njivske površine na spodnji terasi ob reki Dravi.

Zaradi tega se predlaga, da se izvedejo zaščitni protipoplavni nasipi za objekte v Loki 49 in 49a, Športnega društva Loka-Rošnja, kulturne dvorane v Rošnji, šolo in vrtec v Staršah in za naselje Zlatoličje. Prav tako se predlaga, da se očistijo struge suhih potokov ob Dravi, saj so zarasli in večinoma »zasipani«. Poplavna voda tako teče po njivah in odnaša zemljo, po poplavah pa zelo počasi odteka in tako še večja obseg škode.

Ker Občina Starše sama ni zmožna rešiti vprašanja poplavne varnosti, se predlaga, da se na nivoju države celovito uredi protipoplavna zaščita na desnem bregu Drave na območju občine Starše.

* * *

Državni svet Republike Slovenije predlaga Ministrstvu za okolje in prostor, da pobudi prouči in v skladu s četrnim odstavkom 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) nanju v roku 30 dni odgovori.

Predlog sklepa je bil sprejet (25 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 25 jih je glasovalo za, nihče pa ni bil proti).

- - -

Po elektronski pošti 13. 3. 2017 so državne svetnice in svetniki prejeli odgovor Vlade Republike Slovenije na pobude Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj v zvezi s severnim krakom 3. razvojne osi.

- - -

Po elektronski pošti 3. 3. 2017 so državne svetnice in svetniki prejeli pojasnilo Skupnosti organizacij za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji k odgovoru na vprašanje državnega svetnika Matjaža Švagana glede sistemske in enotne ureditve financiranja storitev zdravstvene nege v varstveno-delovnih centrih.

- - -

Po elektronski pošti 27. 2. 2017 so državne svetnice in svetniki prejeli odgovor Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na vprašanji državnega svetnika Rudija Matjašiča, mag. posl. ved, v zvezi s problematiko reševanj zahtevkov in povračil evropskih sredstev iz naslova ukrepa 322 Obnova in razvoj vasi.

- - -

Po elektronski pošti 24. 2. 2017 so državne svetnice in svetniki prejeli odgovor Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti na vprašanja državnega svetnika Rudija Matjašiča, mag. posl. ved, glede Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev in Zakona o socialno varstvenih prejemkih.

- - -

Po elektronski pošti 24. 2. 2017 so državne svetnice in svetniki prejeli odgovor Vlade Republike Slovenije na vprašanji Komisije za gospodarstvo, obrt, turizem in finance v zvezi z delovanjem Sklada za financiranje razgradnje Nuklearne elektrarne Krško in za odlaganje radioaktivnih odpadkov iz Nuklearne elektrarne Krško.

- - -

Po elektronski pošti 20. 2. 2017 so državne svetnice in svetniki prejeli odgovor Ministrstva za okolje in prostor na pobudo Rudija Matjašiča, mag. posl. ved, v zvezi z osnutkom Uredbe o obvezni občinski gospodarski javni službi obdelave komunalnih odpadkov, ki je v javni obravnavi do 23. 1. 2017.

- - -

3. točka dnevnega reda:

– Letni poročili Evropskega računskega sodišča za leto 2015

Letni poročili so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti s sklicem.

Član Evropskega računskega sodišča, Samo Jereb je predstavil letni poročili Evropskega računskega sodišča za leto 2015.

V razpravi je sodeloval Milan Lukić.

Na dileme iz razprave je odgovoril Samo Jereb, član Evropskega računskega sodišča.

Državni svet se je seznanil z Letnima poročiloma Evropskega računskega sodišča za leto 2015.

4. točka dnevnega reda:

– Delovni program Evropske komisije za leto 2017 in Bela knjiga o prihodnosti EU

Gradivo so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti s sklicem.

Vodja Predstavništva Evropske komisije v Sloveniji dr. Zoran Stančič je predstavil delovni program Evropske komisije za leto 2017 in Belo knjigo o prihodnosti EU.

V razpravi so sodelovali: Milan Lukić, mag. Stojan Binder, mag. Marija Lah, dr. Janvit Golob, dr. Zoran Božič in Uroš Brežan.

Na dileme iz razprave je odgovoril dr. Zoran Stančič, vodja Predstavništva Evropske komisije v Sloveniji.

Državni svet se je seznanil z z Delovnim programom Evropske komisije za leto 2017 in Belo knjigo o prihodnosti EU.

5. točka dnevnega reda:

– Predlog družinskega zakonika (DZ) – druga obravnava, EPA 1682-VII

Predlog zakonika je bil objavljen na spletni strani Državnega zbora v Poročevalcu z dne 20. 12. 2016 in so ga državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti s sklicem.

Predlog zakonika je obravnavala Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide. Mnenje komisije so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti s sklicem. Poročilo Odbora Državnega zbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide z dopolnjenim predlogom zakonika so prejeli po elektronski pošti 13. 3. 2017. Predlog mnenja Državnega sveta so prav tako prejeli po elektronski pošti 13. 3. 2017.

Besedo je imela Martina Vuk, državna sekretarka na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, predstavnica predlagatelja zakonika.

Poročevalka Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide mag. Darija Kuzmanič Korva je pojasnila stališče komisije.

Predsednik je dal na glasovanje predlog mnenja:

Državni svet Republike Slovenije je na 49. seji 15. 3. 2017, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/13), sprejel naslednje

M N E N J E

k Dopolnjenemu predlogu družinskega zakonika (DZ) – druga obravnava

Državni svet dopolnjen predlog zakonika **podpira**.

Državni svet ugotavlja, da predlagatelj kot osnovni cilj predloga zakonika izpostavlja izboljšanje položaja otrok v družinskih razmerjih (pred, med in po končanem postopku na sodišču ter na podlagi uvedbe instituta zagovornika otroka) in posledično učinkovitejše izvajanje načela varovanja koristi otroka. Otrokova vloga je postavljena v ospredje v vseh postopkih, ki ga zadevajo. Na podlagi predlaganih določb naj bi se izboljšalo stanje pravne varnosti državljanov na področju odločanja v zakonskih in družinskih sporih, prav tako pa naj bi se poenotili postopki glede odločanja o ukrepih za varstvo koristi otrok (prenos odločanja na okrožna sodišča), kar predstavlja pomemben sistemski premik. Kot cilje predlagatelj navaja tudi hitrejše reševanje zadev na družinskem področju (skrajšanje postopkov in s tem zaščita otrok), krepitev vloge ter kadrovskega in finančnega položaja centrov za socialno delo, ločitev oblastne funkcije centrov za socialno delo do strokovnih in svetovalnih funkcij ter zmanjševanje števila sporov pred sodišči (predhodno svetovanje, strokovno svetovanje in mediacija).

Kot ključne novosti predlagatelj izpostavlja spremembo definicije družine (širše zastavljena; otrok je tisti, ki ustvarja družino), zamenjavo izraza roditeljska pravica z izrazom starševska skrb (izraža upravičenje in dolžnost skrbi za otroka in omogoča izenačitev bioloških staršev kot roditeljev in posvojiteljev); določilo glede skupne vzgoje in varstva otrok (možnost, da tudi sodišče odloči o tem, da sta skupna vzgoja in varstvo otrok najboljša za otroka, tudi če se starša o tem ne sporazumeta); vnaprej izraženo voljo staršev (v primeru smrti ali trajnejše nezmožnosti izvajanja starševske skrbi, lahko starša vnaprej izrazita voljo, kdo naj skrbi za otroka; sodišče bo voljo upoštevalo, če ne bo v nasprotju s koristmi otroka); nov institut podelitve starševske skrbi sorodniku (možnost, da sodišče sorodniku, ki izpolnjuje pogoje za posvojitev, otroka dodeli v starševsko skrb, ki prinaša pravice in obveznosti kot so jih imeli starši, obenem pa se ne posega v družinska razmerja (dedovanje in vsa druga razmerja)).

Dopolnjen predlog zakonika uvaja še eno pomembno novost v okviru družinskega varstva, to je prenos pristojnosti s centrov za socialno delo na sodišča (odločanje o začasnih odredbah, o ukrepih trajnejšega značaja (o rejništvu, skrbništvu in nadzoru izvajanja starševske skrbi), kot tudi o nujnih ukrepih (odvzem otroka zaradi hude ogroženosti). Državni svet ugotavlja, da je za slednjega ter ukrep izvajanja starševske skrbi osnovni predlog zakona sicer predvideval, da jih bodo še vedno izvajali centri za socialno delo, a so bile na podlagi pripomb Skupnosti centrov za socialno delo v nadaljevanju zakonodajnega postopka s sprejemom amandmajev na pristojnem odboru Državnega zbora omenjene določbe spremenjene.

Novost predstavlja tudi poenostavitev postopka za sklenitev zakonske zveze (možno tudi samo pred matičarjem, brez prič in pooblaščenec) in postopka razveze v primeru, ko zakonca nimata skupnih otrok ali so ti že polnoletni (možnost razveze zgolj pred notarjem, na podlagi dogovora o delitvi skupnega premoženja in lastništva nepremičnine, v kateri zakonca živita). S predlogom zakonika se predlaga tudi posebno pooblastilo za sklepanje zakonskih zvez županom za čas trajanja njihovega mandata, pri čemer bo še vedno nujna prisotnost matičarja. Prav tako predlog zakonika po novem omogoča zakoncema prost dogovor o pogodbenem premoženjskem režimu (če se za to ne odločita, se delitev premoženja opravi na podlagi že sedaj veljavnega zakonitega premoženjskega režima).

Uvaja se programe v podporo družini (priprava na starševstvo, spodbujanje pozitivnega starševstva, lažje usklajevanje družinskega in poklicnega življenja, spodbujanje komunikacije v družini itd.), ki se bodo za obdobje največ petih let financirali preko javnih razpisov. Ureja se status društev v javnem interesu na področju družinske politike.

V predlogu zakonika je zapisana tudi določba o sprejetju Resolucije o družinski politiki na vsakih deset let in ustanovitev Sveta za otroke in družino Republike Slovenije kot stalnega posvetovalnega telesa Vlade, ki bo med drugim spremljal izvajanje prej omenjene resolucije, dajal mnenja ter priporočila za ukrepanje na tem področju, prav tako bo namenjen krepitvi sodelovanja z nevladnimi organizacijami.

Državni svet na podlagi pojasnil predlagatelja ugotavlja, da se aktualni predlog družinskega zakonika, v primerjavi s predlogom iz leta 2010, ne nanaša na istospolne zveze in istospolne partnerske skupnosti, saj to področje ureja Zakon o partnerski zvezi, ki se bo začel uporabljati 24. 2. 2017 in ki izrecno določa, da ne posega na področje posvojitve in oploditve z biomedicinsko pomočjo, glede ostalih pravic in obveznosti sta istospolna partnerja izenačena z zakoncema, zunajzakonska zveza pa je izenačena z nesklenjeno partnersko zvezo. Ker je bila prepoved telesnega kaznovanja otrok zakonsko urejena že z novelo Zakona o preprečevanju nasilja v družini, to področje predlog družinskega zakonika ne ureja.

Državni svet na splošno ugotavlja, da so predlagane rešitve v povezavi z družinskimi razmerji znotraj predloga zakonika, katerega sprejem se pričakuje že nekaj časa, sodobne, bolj življenjske in torej bolj prijazne do ljudi (npr. vpeljava mediacije kot načina reševanja sporov, poenostavitve postopkov glede sklenitve zakonske zveze, v zvezi z upravljanjem otrokovega premoženja itd.). Številne spremembe so izvajalci določb v praksi že dolgo časa čakali, saj jim bodo v pomoč pri učinkovitejšem izvajanju posameznih ukrepov in nalog, ki jim jih zakonik nalaga.

Kljub navedenemu je bilo na seji pristojne Komisije Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide opozorjeno na to, da ostaja odprtih še nekaj področij, na katerih bi se predlagano zakonsko materijo dalo še izboljšati. Na podlagi seznanitve s pripombami Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije ter Varuha človekovih pravic Republike Slovenije je komisija v svojem mnenju, s katerim je bil seznanjen Državni svet, izpostavila večje število splošnih in konkretnih pripomb k predlogu zakonika.

Državni svet ugotavlja, da je pristojni Odbor Državnega zbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide na 36. seji 7. 3. 2017 sprejel večje število amandmajev, s katerimi se je uredilo ključna področja, v zvezi s katerimi so bili izraženi pomisleki na

- pristojni Komisiji Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide, in sicer:
- v 2. členu je bila definicija družine natančneje opredeljena in ne dopušča več možnosti interpretacije, da je tudi rejništvo oblika družine;
 - 7. člen ne vsebuje več neustreznega izraza »obravnavaj otrok«, prav tako je bila upoštevana pripomba Varuha človekovih pravic Republike Slovenije, da naj se pri določanju dolžnosti državnih organov, izvajalcev javnih služb, nosilcev javnih pooblastil in organov lokalnih skupnosti upošteva vsebina 3. člena Konvencije o otrokovih pravicah;
 - v 97. členu je bil določen 8-dnevni rok, v katerem notar pošlje notarski zapis sporazuma zakoncev o razvezi zakonske zveze upravni enoti;
 - v 144. členu se je natančneje opredelilo vsebino vnaprej izražene volje staršev v primeru razlik v izraženi volji staršev (če se bosta v naprej izraženi volji staršev razlikovali, bo o upoštevanju volje presodilo sodišče);
 - podrobneje je bila definirana podelitev starševske skrbi sorodniku (na podlagi črtanja določb 153. člena in uvrstitve podrobnejše ureditve v novi Peti a del in nov 232.a člen) – opredeljeno je bilo njeno razmerje do institutov rejništva, posvojitve in skrbništva, jasneje je bila opredeljena obveza preživljanja, v obrazložitvi k amandmajem pa je bilo pojasnjeno, da ne gre za odplačno skrb ;
 - prenos pristojnosti za izrekanje nujnih ukrepov za varstvo koristi otroka (nujni odvzem otroka (161. člen) in nadzorom izvajanja starševske skrbi kot trajnim ukrepom (163. člen)

- s centrov za socialno delo na sodišča (urejeno na podlagi črtanja 161., 162. in 163. člena ter sprejetih amandmajev k 156., 158. in 159. členu predloga zakonika);
- spremenjena ureditev v zvezi z imenovanjem druge osebe pri namestitvi otroka (181. člen) in ureditev v osnovi neprimerne ureditve možnosti poseganja v pravnomočne sodne odločitve na podlagi upravnega postopka (o razrešitvi rejnika in skrbnika in imenovanja novega bo odločalo sodišče in ne center za socialno delo, kot je bilo predlagano na začetku);
 - v zvezi s postopki predhodnega svetovanja (202.–206. člen) so bile med seboj usklajene posamezne določbe ter jasneje opredeljeni ter ločeni postopki svetovanja pred in po vložitvi tožbe.

Državni svet na podlagi pripomb in predlogov iz mnenja pristojne komisije, navkljub ugotovitvi o prej navedenih sprejetih amandmajih na pristojnem odboru Državnega zbora, ugotavlja, da v nadaljevanju zakonodajnega postopka še vedno ostajajo aktualni naslednji predlogi in pripombe:

1. Glede na to, da je trenutno v pripravi novela Zakona o socialnem varstvu, ki se dotika reorganizacije centrov za socialno delo, bi bilo dobro uskladiti spremembe na obeh področjih, da ne bo prihajalo do podvajanja posameznih nalog (npr. pri kriznih centrih in interventnih službah).
2. Dopolnjen predlog zakonika večkrat (6., 136., 141., 151., 173. člen itd.) uporablja besedno zvezo »obema od staršev«, ki ni slovnično ustrezna. Predlaga se uporaba besedne zveze »oba starša« ali »obema staršema«.
3. Za drugi odstavek 19. člena dopolnjenega predloga zakonika (sredstva iz proračuna), ki predstavlja neke vrste varovalko v primeru pomanjkanja proračunskih sredstev za izvajanje nalog iz prvega odstavka istega člena, se ocenjuje, da ne sodi v materijo aktualnega predloga zakonika, prav tako pa je precej nerazumljivo zapisan.
4. Glede ureditve soglasja v posebnih primerih (118. člen dopolnjenega predloga zakonika), v povezavi s priznanjem očetovstva v primeru, ko mati ni živa ali njeno prebivališče ni znano, otrok pa sam ni sposoben dati soglasja k priznanju očetovstva (prvi odstavek 118. člena predvideva, da soglasje v tem primeru poda skrbnik z dovoljenjem centra za socialno delo), se postavlja vprašanje dokaznih sredstev, na podlagi katerih bo center za socialno delo ocenil, da je priznanje očetovstva v otrokovo korist. Posledično se predlaga, da se postopki priznanja očetovstva v navedenem primeru odvijajo v okviru sodnega postopka.
5. Sodišča in centri za socialno delo v praksi v zvezi z izvajanjem starševske skrbi pogosto različno razlagajo vsebino »vprašanj, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj« (151. člen dopolnjenega predloga zakonika), prav tako se ne dovolj precizne zakonske določbe na tem področju pogosto izkorišča oziroma povzročajo neupravičene težave staršu, kateremu otrok v varstvo in vzgojo ni zaupan (npr. neusklajeni izpisi iz šole, menjave prebivališč brez vednosti drugega starša; prepoved vpogleda v redovalnico za starša, ki mu varstvo in vzgoja nista zaupana; administrativni zapleti pri pridobivanju potrdila o šolanju kot podlage za plačilo preživnine itd.). Posledično se predlaga, da se določbe tega člena precizira na način, da se primeroma navede vprašanja, ki štejejo kot taka, da bistveno vplivajo na otrokov razvoj in o katerih bi morala starša odločati sporazumno.
6. V zvezi s podelitvijo starševske skrbi sorodniku (novi Peti a del in nov 232.a člen) se predlaga, da se po zgledu ureditve centralnih zbirk podatkov na področju posvojitev (Deseti del: zbirke podatkov) vodi tudi posebno zbirko podatkov o podeljenih starševskih skrbih (trenutno je v novem 232.a členu dopolnjenega predloga zakona predviden zgolj vpis v matični register na podlagi pravnomočne odločbe sodišča o podelitvi in o prenehanju podeljene starševske skrbi).
7. V zvezi s stiki pod nadzorom (167. člen dopolnjenega predloga zakonika) se predlaga, da bi jih bilo možno pod enakimi pogoji kot veljajo za centre za socialno delo organizirati

tudi v sodelovanju z nevladnimi organizacijami, ki imajo primerne prostore in za to usposobljen kader. Slednje lahko omenjene stike izvajajo tudi v popoldanskem času, kar je za centre za socialno delo večkrat ovira oziroma dodatna obremenitev.

8. Definicija zagovorništva otrok v predlogu zakonika (184. člen dopolnjenega predloga zakonika) je ožja in šibkejša kot tista, ki jo predlaga Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, ki trenutno naloge zagovornika otroka izvaja v okviru pilotnega projekta Zagovornik – glas otroka, zato bi jo bilo treba v skladu s predlogi varuha dopolniti oziroma spremeniti.
9. Pri začasnih odredbah kot možnega ukrepa sodišča za zaščito otrok (podpoglavje 8.3.1., členi od 165. do 170. dopolnjenega predloga zakonika) ni konkretno opredeljeno kdo začasne odredbe nadzoruje oziroma jih izvršuje. Nekaterih predvidenih začasnih odredb in ukrepov, povezanih z njimi (npr. stike pod nadzorom), center za socialno delo na podlagi trenutno ne dovolj jasno definiranih določb v praksi ne bo mogel izvrševati, prav tako se glede na določbe Zakona o preprečevanju nasilja v družini nekateri ukrepi podvajajo.
10. Predlaga se, da se stikov otroka z osebo, ki je s sodno odločbo ali poravnavo dobila pravico do stikov z otrokom (npr. sorodnikom) (175. člen dopolnjenega predloga zakonika – omejitev ali odvzem pravice do stikov), ne omeji, če zaradi stikov z omenjeno osebo otrok ne bo telesno ali duševno ogrožen. Stiki naj bi se torej v primerih, ko se ne odloča o omejitvi stikov z neposrednim povzročiteljem nasilja oziroma z enim ali obema staršema, omogočali na podlagi odločitve sodišča bodisi o popolnem odvzemu pravice do stika ali pa dovoljenju za stike brez omejitev.
11. Glede obveze preživljanja med starši in otroki (185.-187. člen dopolnjenega predloga zakonika) Državni svet ugotavlja, da omejitev dolžnosti preživljanja staršev, ki jo predlog zakonika nalaga polnoletnemu otroku (najdlje toliko časa, kolikor so starši dejansko preživljali njega; 187. člen dopolnjenega predloga zakonika), z vidika medgeneracijske solidarnosti in moralne odgovornosti otrok do staršev ni ustrezna. Ob tem je bilo dodatno opozorjeno, da na podlagi določb Zakona o socialno varstvenih prejemkih v zvezi z obvezo preživljanja staršev v povezavi s postopki uveljavljanja pravice do varstvenega dodatka že prihaja do določenih nepravilnosti (zaznani primeri vnaprej pripravljenih »standardiziranih« pogodb o preživljanju staršev v višini 5 evrov, ki se jih sklepa pri notarjih), zato bi zaradi preprečevanja morebitnih zlorab bilo smiselno v okviru zakonika podrobneje definirati vsebino obveze preživljanja.

Državni svet v zvezi s tem ugotavlja, da je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti glede omejevanja dolžnosti preživljanja na seji pristojne komisije Državnega sveta poudarilo, da gre predvsem za vprašanje splošnega družbenega dogovora o načinu izvajanja medgeneracijske skrbi. Prav tako pojasnjuje, da se je s predlaganimi določbami skušalo najti kompromis med zahtevami po popolni oprostitvi obveze preživljanja staršev (zlasti v zvezi s pravico do varstvenega dodatka) ter trenutno veljavno ureditvijo neomejene obveze preživljanja staršev, h kateremu so zavezani polnoletni otroci. Hkrati je ministrstvo napovedalo, da v kolikor bo v nadaljevanju zakonodajnega postopka ocenjeno, da je omejitev neprimerna, naj bi se sporne določbe spremenilo.

12. Kot nov način reševanja sporov v zvezi z osebnimi in premoženjskimi razmerji predlog zakonika uvaja mediacijo (208. in 209. člen dopolnjenega predloga zakonika), ki bo možna tako pred, med kot po koncu sodnega postopka. Pri tem predlog zakonika predvideva, da bo mediacija ena od metod dela ne samo v okviru postopkov na sodiščih, ampak tudi na centrih za socialno delo (člen 204. člen in 205. člen). Glede na to, da trenutna usposabljanja na sodiščih in centrih za socialno delo po obsegu niso primerljiva (na sodiščih 40-urno usposabljanje, na centrih za socialno delo 200-urno), bi bilo treba upoštevati razlike med omenjenima usposabljanjema, prav tako pa centrom za socialno delo zagotoviti ustrezna sredstva za usposabljanje mediatorjev. Predlaga se, da se v podzakonskih aktih natančneje opredeli vsebino predvidene družinske mediacije na

centrih za socialno delo, saj trenutno predlog zakonika glede mediacije napotuje zgolj na njeno izvajanje v skladu z zakonom, ki ureja alternativno reševanje sodnih sporov.

13. V zvezi z ureditvijo postopka posvojitve (214.–232. člen dopolnjenega predloga zakonika) se predlaga uvedba sistema, v katerem bi bili vsi centri za socialno delo pooblaščen za strokovno delo s kandidati za posvojitve, z otroki za posvojitve ter njihovimi biološkimi družinami, sam postopek posvojitve pa bi izvedel zgolj en center za socialno delo v Sloveniji, ki bi se mu poverilo izvajanje omenjenega postopka. Slednji bi, glede na majhno število posvojitve na leto in velike vpetosti centrov za socialno delo v postopke posvojitve, lahko vodil tudi predvideno centralno zbirko podatkov o posvojitvah, namesto trenutno predvidenega pristojnega ministrstva.
14. Predlaga se, da se razmisli o tem, da bi se celotno področje skrbništva, v katerega se ni bistveno poseglo že od leta 1976, podrobneje uredilo v posebnem zakonu po zgledu posebne ureditve rejniške dejavnosti (nujno bi bilo zagotoviti možnost postavitve liste ljudi z ustreznimi kompetencami, ki so lahko tudi sorodniki). Celoten sistem skrbništva na način, na katerega je zastavljen v dopolnjenem predlogu zakonika (240.–281. člen dopolnjenega predloga zakonika), namreč ne odgovarja na težave, ki se pojavljajo na terenu in na katere centri za socialno delo opozarjajo že dlje časa. Državni svet pri tem ugotavlja, da je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v razpravi na pristojni komisiji Državnega sveta pritrnilo smiselnosti ureditve področja v posebnem zakonu.
15. V zvezi s področjem skrbništva se zastavlja tudi vprašanje ustreznosti določanja pravne osebe kot možnega skrbnika (drugi odstavek 243. člena dopolnjenega predloga zakonika). Določanje zaposlenih na centrih za socialno delo kot skrbnikov (ker je drugače težko najti ustrezne osebe za opravljanje vloge skrbnika) slednje postavlja v nesprejemljivo dvojno vlogo (ugotovitev o potrebi po skrbništvu in izvajanje skrbništva ter nadzor nad izvajanjem skrbništva v okviru istega organa) in jih dodatno obremenjuje.
16. Največjo težavo centrom za socialno delo na področju skrbništva predstavlja institut skrbništva za poseben primer (269.–270. člen dopolnjenega predloga zakonika), saj se ga v praksi lahko zlorablja in se ga ne uporablja za namene, za katere je bil vzpostavljen. Ocenjuje, se da so določbe o skrbniku za poseben primer v predlogu zakonika odveč. Po predlagani spremembi zakonodaje se namreč odpravlja institut odvzema poslovne sposobnosti za osebo, ki zaradi motnje v razvoju ali težav v duševnem zdravju ali drugega vzroka, ki vpliva na zmožnost razsojanja, sama brez škode zase ni sposobna poskrbeti za svoje pravice in koristi. Zanj je predvidena postavitve pod skrbništvo in imenovanje skrbnika (oboje v pristojnosti sodišča), ki se mu dodeli konkretno določene naloge (njihovo število in obseg je lahko različen), med katere se lahko uvrsti tudi naloge, ki bi jih sicer opravljal skrbnik za poseben primer.

Državni svet v zvezi z navedenimi še vedno aktualnimi pripombami in predlogi poziva predlagatelja, da jih v nadaljevanju zakonodajnega postopka ponovno prouči in na podlagi usklajevanj z zainteresiranimi deležniki v čim večji meri upošteva.

Predlagano mnenje je bilo sprejeto (30 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 22 jih je glasovalo za, 6 pa jih je bilo proti).

Glede na vsebinsko podobno materijo predloga zakona in zaključkov posveta je predsednik predlagal, da se predstavitev in razprava 6. in 9. točke dnevnega opravi skupaj. Glasovanje o predlogu mnenja k predlogu zakona in o predlogu sklepa k zaključkom posveta pa ločeno.

6. in 9. točka dnevnega reda:

- **Predlog zakona o vajeništvu (ZVaj) - druga obravnava, EPA 1711-VII (6. točka)**
- in
- **Zaključki posveta Vajeništvo – pot do kakovostnega kadra (9. točka)**

Predlog zakona je bil objavljen na spletni strani Državnega zbora v Poročevalcu z dne 16. 1. 2017 in so ga državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti s sklicem. Predlog zakona je obravnavala Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport. Poročilo komisije so prejeli po elektronski pošti 14. 3. 2017. Predlog mnenja Državnega sveta so prejeli po elektronski pošti 14. 3. 2017.

Poročilo Komisije za kulturo, znanost, šolstvo in šport s predlogi zaključkov so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti 14. 3. 2017. Predlog sklepa Državnega sveta so prav tako prejeli po elektronski pošti 14. 3. 2017.

Na klop so državne svetnice in svetniki prejeli amandma Interesne skupine kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev k predlogu mnenja.

Besedo je imela dr. Andreja Barle Lakota, državna sekretarka na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, predstavnica predlagatelja zakona.

Besedo je imela Eva Štraus Podlogar, državna sekretarka, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Poročevalec Komisije za kulturo, znanost, šolstvo in šport, dr. Zoran Božič je pojasnil stališče komisije.

V razpravi so sodelovali: Alojz Kovšca, mag. Stojan Binder, Cvetko Zupančič, mag. Dušan Semolič, Igor Antauer, Alojz Kovšca, Cvetko Zupančič, Milan Lukič, Branimir Štrukelj, dr. Zoran Božič in Dušan Strnad.

Na dileme iz razprave je odgovorila dr. Andreja Barle Lakota, državna sekretarka na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport predstavnica, predstavnica predlagatelja zakona.

Besedo sta imela Cvetko Zupančič in mag. Darija Kuzmanič Korva (proceduralno).

Predsednik je dal na glasovanje amandma Interesne skupine kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev k predlogu mnenja Državnega sveta, EPA 1711-VII:

A M A N D M A :

»Na koncu predloga mnenja Državnega sveta se doda naslednje besedilo:

Državni svet predlaga, da se v nadaljevanju zakonodajnega postopka upoštevajo naslednji predlogi amandmajev:

K 2. členu

6. točka se črta.

Obrazložitev:

V nadaljevanju se predlaga črtanje 36. člena, ki govori o možnosti napotitve delavca na izobraževanje, na željo delavca. To pomeni, da je ta točka nepotrebna. Socialne pravice zaposlenih v izobraževanju naj ureja delovno-pravna zakonodaja.

K 5. členu

Tretji odstavek se spremeni, tako da se glasi :

»(3) Za vajenca iz prvega odstavka tega člena veljajo pravice in dolžnosti po tem zakonu in zakonu, ki ureja poklicno in strokovno izobraževanje, za vajenca iz drugega odstavka pa določbe tega zakona, zakona, ki ureja delovna razmerja, in zakona, ki ureja trg dela.«

Obrazložitev:

Odrasle osebe imajo ne glede na status zaposlenosti ali nezaposlenosti bistveno drugačen pravni status in njihovo sodelovanje v učnem procesu mora imeti elemente delovnega razmerja, ki ga pokriva druga področna zakonodaja.

K 8. členu

V prvem odstavku se črta 6. točka.

Obrazložitev:

Zaradi dolgotrajnih sodnih postopkov je lahko delodajalec ne glede na izrečeno sodbo (npr. prekršek, storjen pred leti) primeren za izvajanje vajeništva.

K 9. členu

V drugem odstavku se na koncu doda nov stavek, ki se glasi:

»Pedagoško-andragoška usposobljenost se ne zahteva za mentorje na mojstrski kmetiji.«

Obrazložitev:

Deveti člen določa pogoje, ki jih mora izpolnjevati oseba, ki želi biti mentor vajencu. S predlaganim amandmajem se želi doseči izjema za osebe, ki bi bili mentorji vajencu na mojstrski kmetiji. Ko bodo sprejeti ustrezni podzakonski akti, bomo namreč v Sloveniji dobili mojstrske kmetije, ki bodo morale za pridobitev tega statusa izpolnjevati številne pogoje. Glede na to, da gre pri kmetijski dejavnosti navadno za dolgoletne delovne izkušnje, mlajši prevzemniki pa so visoko izobraženi, je smiselno, da se v primeru opravljanja vajeništva na mojstrski kmetiji, ki bo že predhodno morala izpolnjevati zahteve iz Zakona o kmetijstvu in podzakonskih aktov, pedagoško-andragoška usposobljenost ne zahteva.

K 11. členu

Doda se nov 3. odstavek, ki se glasi:

»(3) Načrt izvajanja vajeništva za poklice, ki zaradi narave dela dejavnost opravljajo pretežno v nočnem času in dela prostih dnevih, se oblikuje na podlagi uredbe ministrstva, pristojnega za delo, s katero se izrecno navedejo poklici in programi ter določi dovoljeni časovni okvir izvajanja izobraževanja izven rednega delovnega časa.«

Obrazložitev:

Vajenec naj bi se v določenih dejavnostih (gostinstvo, gradbeništvo, živilska dejavnost), v katerih se zaradi narave dela ne more zagotoviti izobraževanje v rednem delovnem času, izjemoma usposabljal tudi ponoči, ob nedeljah in praznikih ter z zakonom določenih dela prostih dnevih, vendar le pod pogoji, ki bi bili določeni že v vajeniški pogodbi.

K 12. členu

1. V tretjem odstavku se besedna zveza »delovnih mest« zamenja z besedno zvezo »učnih mest«.

Obrazložitev:

Vajenec ni v delovnem razmerju, ampak se izobražuje z delom, zato gre za učno mesto. Smiselno naj se popravi v celotnem predlogu zakona (v uvodu in v obrazložitvah).

2. Doda se nov četrti odstavek, ki se glasi:

»(4) Ne glede na določbo prvega odstavka lahko naloge zbornic opravlja tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije.«

Obrazložitev:

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije lahko kakovostno opravlja naloge zbornic, ki so določene v 13. členu predloga zakona in tako postane vezni člen med delodajalci (mojstrskimi kmetijami) in vajenci. Predlog zakona v 12. členu za tiste zbornice, ki nimajo

javnega pooblastila za področje poklicnega izobraževanja, določa negotove postopke javnih razpisov. Glede na to, da lahko edino Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije na podlagi svoje baze članstva in usmerjenega dela s svojimi člani, zagotavlja kvalitetno zastopanje mojstrskih kmetij, je smiselno, da zakon nedvoumno določi, da lahko iz naloge iz 13. člena opravlja tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije.

K 16. členu

V četrtem odstavku se dodata nova 3. in 4. točka, ki se glasita:

- »3. naziv, poslovni naslov, sedež, davčno številko in vrsto dejavnosti delodajalca, ki vajenca napoti na izobraževanje k drugemu delodajalcu,
4. naziv, poslovni naslov, sedež, davčno številko Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje ali drugega državnega organa ali organizacije, ki vajenca napoti na izobraževanje,«

Ostale točke se preštevilčijo.

Obrazložitev:

V pogodbi o vajeništvu naj se navedejo tudi druge osebe, ki bodo sodelovale v procesu izvajanja vajeništva (npr. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje).

K 18. členu

1. Prva točka prvega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

- »1. da se praktično usposablja z delom po navodilih in pod nadzorom delodajalca oziroma mentorja,«

Obrazložitev:

Praktično usposabljanje z delom poteka pod nadzorom mentorja, zato predlagamo, da se 1. točka smiselno dopolni.

2. Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

- »(2) Polnoletni vajenec nosi odškodninsko odgovornost skladno z določbami zakona, ki ureja delovna razmerja.«

Obrazložitev:

V primeru odškodninske odgovornosti mladoletnega vajenca nima možnosti plačevanja odškodnin.

K 19. členu

1. V 2. točki prvega odstavka se črta besedna zveza »v šoli«.

Obrazložitev:

Vajencu mora delodajalec omogočiti izpolnjevanje obveznosti po izobraževalnem programu tako v šoli kot na vajeniškem učnem mestu, zato predlagamo, da se črta beseda »v šoli«.

2. V prvem odstavku se 3. točka spremeni tako, da se glasi:

- »3. vajencu v skladu s pogodbo oziroma najkasneje do 18. dne v mesecu za pretekli mesec na transakcijski račun vajenca, odprt v Republiki Sloveniji, izplačevati vajeniško nagrado, določeno s tem zakonom.«

Obrazložitev:

Vajenec ima status dijaka, zato navedba kolektivne pogodbe v zakonu, ki ureja vajeništvo, ni umestna. Plače se izplačujejo skladno s plačilnim dnem delodajalca oziroma najkasneje do 18. v mesecu za pretekli mesec, zato naj enako velja tudi za izplačilo vajeniških nagrad.

3. Drugi odstavek se črta.
Dosedanji tretji odstavek postane drugi.

Obrazložitev:

Vajenec ima status dijaka, zato navedba kolektivne pogodbe v zakonu o vajeništvu ni umestna.

K 20. členu

1. Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(3) Glede plačilnega dneva, kraja in načina izplačila vajeniške nagrade, se uporabljajo določbe tega zakona.«

Obrazložitev:

Vajeniška nagrada ne more biti predmet zadrževanja in pobota.

2. Peti odstavek se črta.

Dosedanji šesti, sedmi, osmi in deveti odstavek se preštevilčijo.

Obrazložitev:

Vajenec ima status dijaka, zato navedba kolektivne pogodbe v zakonu o vajeništvu ni umestna.

K 21. členu

21. člen se spremeni tako, da se glasi:

» Delodajalec mora vajencu za čas praktičnega usposabljanja z delom zagotoviti povračilo stroškov prehrane in prevoza.«

Obrazložitev:

Delodajalec bi moral vajencu zagotoviti povračilo stroškov v zvezi s službeno potjo in terenski dodatek na enak način in v višini, kot to velja za delavca, zaposlenega pri delodajalcu, ki usposablja vajenca. To je tudi v nasprotju s 24. členom, ki govori o obremenitvah vajenca.

K 22. členu

1. Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Vajenec ima pravico do najmanj dneva upravičene odsotnosti s praktičnega usposabljanja z delom zaradi osebnih okoliščin in brez nadomeščanja praktičnega usposabljanja z delom v primeru lastne poroke, smrti v družini (starši, bratje in sestre, stari starši) in elementarne nesreče, ki jo utrpi vajenec oziroma njegova družina.«

Obrazložitev:

Vajenec ima status dijaka, zato navedba kolektivne pogodbe v zakonu o vajeništvu ni umestna.

2. Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Delodajalec je vajencu v času praktičnega usposabljanja z delom dolžan izplačati nadomestilo vajeniške nagrade v višini 100 odstotkov vajeniške nagrade za ves čas upravičene odsotnosti. Za upravičeno se šteje odsotnost zaradi vzrokov, naštetih v prvem odstavku tega člena, odsotnost zaradi z zakonom določenih praznikov in dela prostih dni in odsotnost zaradi neizvajanja praktičnega usposabljanja iz razlogov na strani delodajalca.«

Obrazložitev:

Vajeniška nagrada se naj vajencu izplačuje samo za čas, ko se praktično usposablja z delom. Nikakor pa ne more vajenec prejemati nagrade v primeru odsotnosti zaradi bolezni. Vajenec ima status dijaka.

K 24. členu

1. Naslov člena se spremeni tako, da se glasi:
»(obremenitev mladoletnega vajenca)«

Obrazložitev:

Mešanje dijakov z brezposelnimi in zaposlenimi ima za posledico nepreglednost zakona in prepletanje socialnih statusov.

2. Doda se nov 8. odstavek, ki se glasi:

»(8) Vajenec se sme izjemoma usposabljeti tudi ponoči, ob nedeljah in praznikih ter z zakonom določenih dela prostih dnevih, vendar le pod pogoji, ki jih izrecno določa vajeniška pogodba, sklenjena skladno z določbo tretjega odstavka 11. člena tega zakona.«

Obrazložitev:

Vajenec naj bi se v določenih dejavnostih (gostinstvo, gradbeništvo, živilska dejavnost), v katerih se zaradi narave dela ne more zagotoviti izobraževanja v rednem delovnem času, izjemoma usposabljal tudi ponoči, ob nedeljah in praznikih ter z zakonom določenih dela prostih dnevih, vendar le pod pogoji, ki bi bili določeni že v vajeniški pogodbi.

K 27. členu

Črta se 4. alineja.

Obrazložitev:

Dikcija je nepotrebna, saj so načini odpovedi pogodbe jasno opredeljeni v naslednjem 28. členu.

K 28. členu

1. V prvem odstavku se besedna zveza »brez obrazložitve« nadomesti z besedilom »pisno z obrazložitvijo«.

Obrazložitev:

V primeru odpovedi pogodbe o vajeništvu mora biti zavezan tudi dijak. Pogodbo naj odpove le pisno in z obrazložitvijo.

2. Sedmi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(7) Delodajalec oziroma vajenec, ki odpove pogodbo o vajeništvu, je dolžan istočasno s podajo odpovedi pisno seznaniti šolo in pristojno zbornico.«

Obrazložitev:

Tisti, ki odpove pogodbo, mora tudi o tem obvestiti šolo in pristojno zbornico.

K 31. členu

1. Tretja alineja se spremeni tako, da se glasi:

»- na podlagi standardov, utemeljenih v predpisanem izobraževalnem programu, potrjevati pridobljene sposobnosti vajenca in oceniti učni izid,«

2. Doda se nova 4. alineja, ki se glasi:

»- redno seznanjati delodajalca s potekom usposabljanja vajenca in stopnjo uresničevanja načrta izvajanja vajeništva.«

Obrazložitev:

Ker mentor in delodajalec nista vedno ista oseba, je nujno, da mentor delodajalca redno seznanja in informira glede poteka izvajanja vajeništva.

K 32. členu

1. V tretjem odstavku se črta besedilo za prvo vejico, ki se nadomesti s piko.

Obrazložitev:

Pristojne zbornice so usposobljene za usposabljanje mentorjev. Druge pravne osebe nimajo ustreznega kadra, znanj in kompetenc za usposabljanje mentorjev.

2. Doda se nov četrti odstavek, ki se glasi:

»(4) Sredstva za usposabljanje mentorjev po tem členu zagotavlja ministrstvo, pristojno za izobraževanje.«

Obrazložitev:

Osebe, ki opravljajo vlogo mentorja, je treba usposablјati. Sredstva za usposabljanje mentorjev naj zagotovi ministrstvo, pristojno za izobraževanje.

K 35. členu

Prvi odstavek se črta.

Ostali odstavki se ustrezno preštevilčijo.

Obrazložitev:

Osnova za zavarovanje je navedena v 2. odstavku tega člena, zato napotovanje na spremembe zakonov o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in zakonu, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, ni smiselno.

K 36. členu

Tretji odstavek se črta.

Četrti odstavek postane tretji odstavek.

Obrazložitev:

Odrasle osebe imajo, ne glede na status zaposlenosti ali nezaposlenosti, bistveno drugačen pravni status in njihovo sodelovanje v učnem procesu mora imeti elemente delovnega razmerja, ki ga pokriva druga področna zakonodaja.

K 37. členu

Tretji odstavek se črta.

Četrti odstavek postane tretji odstavek.

Obrazložitev:

Odrasle osebe imajo, ne glede na status zaposlenosti ali nezaposlenosti, bistveno drugačen pravni status in njihovo sodelovanje v učnem procesu mora imeti elemente delovnega razmerja, ki ga pokriva druga področna zakonodaja.

K 39. členu:

Člen se črta.

Obrazložitev:

Določbo je treba pravno revidirati – izplačilo obveznih prispevkov delojemalca in delodajalca za socialno varnost je v potencialnem neskladju z obveznostjo plačila zavarovanja vajenca po tem zakonu.

K 41. členu:

Beseda »delovnih« se nadomesti z besedo »učnih«.

Obrazložitev:

Vajenec ni v delovnem razmerju, ampak se izobražuje z delom, zato gre za učno mesto. Smiselno naj se popravi v celotnem predlogu zakona (v uvodu in v obrazložitvah).

K 42. členu:

V prvem odstavku se na koncu zadnje alineje pika nadomesti s podpičjem ter se doda nova zadnja alineja, ki se glasi:

»- podatke o sklenjenih vajeniških pogodbah ter nazivih in matični številki delodajalca, ki je izvajal vajeništvo in delodajalca ali enote Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, ki je delavca oziroma brezposelno osebo napotil v izredno vajeniško izobraževanje.«

Obrazložitev:

V evidenci vajencev naj se navede tudi podatke o sklenjenih vajeniških pogodbah ter nazivih in matični številki delodajalca, ki je izvajal vajeništvo in delodajalca ali enote Zavoda RS za zaposlovanje, ki je delavca oziroma brezposelno osebo napotil v izredno vajeniško izobraževanje.

K 46. členu

1. 1. točka drugega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

»1. upoštevanja obveznih sestavin pogodbe o vajeništvu (16. člen),«

Obrazložitev:

Besedilo za besedo »in« v 1. toči naj se črta, ker njegovo vsebino določa že omenjeni 16. člen.

2. 4. točka drugega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

»4. izplačevanje povračila stroškov, ki vajencu nastanejo v zvezi s praktičnim usposabljanjem z delom (21. člen),«

Obrazložitev:

Sprememba je povezana s predlogom spremembe k 21. členu glede obveznosti delodajalca.

K 47. členu

1. Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Če vajenec meni, da delodajalec ne izpolnjuje obveznosti iz vajeniškega razmerja ali da so mu kršene pravice iz vajeniškega razmerja, lahko od delodajalca pisno zahteva, da v roku osmih delovnih dni po prejemu zahteve odpravi kršitve oziroma izpolni svoje pogodbene obveznosti.«

2. Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(5) Ne glede na prvi in drugi odstavek tega člena lahko vajenec v roku 30 dni od dneva vročitve odpovedi pogodbe o vajeništvu s strani delodajalca pred pristojnim delovnim sodiščem zahteva ugotovitev nezakonnosti odpovedi pogodbe o vajeništvu.«

K 48. členu

1. V tretji alineji prvega odstavka se pred besedo »vajenca« doda beseda »mladoletnega«.

Obrazložitev:

Predlog amandmaja sledi predlogu amandmaja iz 24. člena.

2. V drugem odstavku se beseda »kolektivne« nadomesti z besedo »vajeniške«.

Predlagan amandma je bil sprejet (31 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 18 jih je glasovalo za, 10 pa jih je bilo proti).

Predsednik je dal na glasovanje predlog mnenja skupaj s sprejetim amandmajem:

Državni svet Republike Slovenije je na 49. seji 15. 3. 2017, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/13), sprejel naslednje

M N E N J E

k Predlogu zakona o vajeništvu (ZVaj) - druga obravnava

Državni svet **podpira** predlog zakona.

S Predlogom zakona o vajeništvu se uvaja vajeništvo kot obliko izobraževanja v srednjem poklicnem izobraževanju in v programih nadaljevanja poklicnega in strokovnega izobraževanja. S pripravo predloga se izpolnjujejo zaveze za uvedbo vajeništva iz socialnega sporazuma decembra 2014 med Vlado, delodajalci in sindikati ter Partnerskega sporazuma med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020 ter Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020. Predlog za uvedbo vajeniškega sistema sledi Strategiji Evropa 2020, Strateškimi okvirom za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020) ter Izjavi Sveta EU o Evropski koaliciji za vajeništvo iz oktobra 2013 in priporočilom OECD.

Cilji zakona so zagotoviti posredovanje znanja, spretnosti in poklicnih zmožnosti za opravljanje poklica upoštevajoč potrebe trga dela, zagotoviti ustrezno usposobljen kader gospodarstvu, pospeševati zaposlovanje mladih in s povezovanjem izobraževanja v šoli in praktičnega usposabljanja na delovnem mestu spodbuditi vključevanje gospodarstva v sistem izobraževanja. Pri tem vajeništvo ne bo še ena oblika prekarnega dela, ampak se bodo z njim ustvarili takšni pogoji, da se bo dijak-vajenec po zaključku poklicnega oz. strokovnega izobraževanja lahko takoj vključil v delovni proces in se obenem tudi zaposlil.

Vključitev dijakov v vajeniški sistem ni obvezna, zato pa je sistem dovolj fleksibilen pri uveljavljanju v poklicih, kjer je v zadnjih letih prišlo do kritičnega manka, ki škodi razvoju določenih strok in posledično konkurenčnosti gospodarstva. Vajeniški sistem je nov način pridobivanja znanj in usposabljanj, ki na eni strani omogočajo takojšnjo zaposlitev, na drugi pa ob izpolnjevanju pogojev (razmerje znanj med teoretičnim in praktičnim delom posameznih programov je mejnih 40 : 60) omogoča vertikalno nadaljevanje izobraževanja v že obstoječem izobraževalnem sistemu.

Predlog zakona o vajeništvu je rezultat sodelovanja različnih strokovnjakov s področij poklicnega in strokovnega izobraževanja, trga dela in gospodarstva. Zakon je pripravljen s konsenzom med Vlado, delodajalci (zbornicami), delojemalci (sindikati) in izobraževalnimi institucijami, zlasti upoštevajoč slovenske gospodarske potrebe in razmere.

Na podlagi sklepnih ugotovitev s posveta Vajeništvo – pot do kakovostnega kadra, ki ga je organiziral Državni svet, in razprave o predlogu zakona Državni svet ocenjuje, da je uspešnost vajeniškega sistema odvisna od zaupanja med vsemi partnerji v procesu poklicnega oz. strokovnega izobraževanja, Vlado, šolami in delodajalci/zbornicami ter med dijaki – vajenci, njihovimi starši in delodajalci. Državni svet kot pomembno pri nastajanju predloga zakona še posebej izpostavlja medresorsko sodelovanje pristojnih področnih ministrstev za izobraževanje, gospodarstvo in delo, in ga priznava kot zgled tudi za nastanek drugih sistemskih zakonov, ki celovito pokrivajo različna, med seboj povezana, področja. Obenem opozarja, da je bilo pri usklajevanju med pristojnimi ministrstvi in delodajalci preveč poudarka o finančnih obveznostih namesto prilagajanju vsebinskim oz. kurikularnim zahtevam posameznih poklicev.

Državni svet izpostavlja pomen postopnega uvajanja vajeništva na omejenem številu programov in za omejeno število vajencev, šol in delodajalcev. Vajeništvo se bo začelo poskusno uvajati v šolskem letu 2017/2018. Za prvo leto se načrtuje vključevanje vajencev v programe srednjega poklicnega izobraževanja oblikovalca kovin - orodjarja, kamnoseka, mizarja in gastronomo - hotelirja. Državni svet glede na izkušnje nedodelanega poklicnega dualnega izobraževalnega sistema v obdobju 1998–2006, v katerem se je sicer usposobilo 14.000 dijakov – vajencev, podpira postopno uvajanje vajeništva. Pilotna izvedba bo ob manku tradicije vajeništva omogočila postopno prilagoditev delodajalcev in prinesla ustrezne odgovore na vse že izrečene pomisleke in porajajoča se vprašanja, zlasti glede statusa dijaka - vajenca na delovnem mestu ter obveznosti delodajalcev pri njihovem usposabljanju.

Državni svet poudarja, da je uvedba vajeništva odvisna tudi od široke podpore aktivnostim pri promociji posameznih poklicev, njihovega ugleda in kariernih možnosti, ki jih ti poklici omogočajo. Podcenjevanje določenih poklicev je povzročilo precenjenost velikega vpisa na zlasti družboslovne visokošolske programe brez možnosti zaposlitve njihovih diplomantov. Predvsem pa mora družba ozavestiti jasno ločnico med izobraževanjem za akademsko znanje in izobraževanjem za realne potrebe gospodarstva – oba načina pa morata doseči visoke strokovne standarde.

Državni svet predlaga, da se vzporedno s postopnim uveljavljanjem vajeniškega sistema pripravi podlage za reformiranje bolonjskega sistema višjega in visokega strokovnega izobraževanja.

Državni svet predlaga, da se v nadaljevanju zakonodajnega postopka upoštevajo naslednji predlogi amandmajev:

K 2. členu:

6. točka se črta.

Obrazložitev:

V nadaljevanju se predlaga črtanje 36. člena, ki govori o možnosti napotitve delavca na izobraževanje, na željo delavca. To pomeni, da je ta točka nepotrebna. Socialne pravice zaposlenih v izobraževanju naj ureja delovno-pravna zakonodaja.

K 5. členu:

Tretji odstavek se spremeni, tako da se glasi :

»(3) Za vajenca iz prvega odstavka tega člena veljajo pravice in dolžnosti po tem zakonu in zakonu, ki ureja poklicno in strokovno izobraževanje, za vajenca iz drugega odstavka pa določbe tega zakona, Zakona, ki ureja delovna razmerja in Zakona, ki ureja trga dela.«

Obrazložitev:

Odrasle osebe imajo ne glede na status zaposlenosti ali nezaposlenosti bistveno drugačen pravni status in njihovo sodelovanje v učnem procesu mora imeti elemente delovnega razmerja, ki ga pokriva druga področna zakonodaja.

K 8. členu:

V prvem odstavku se črta 6. točka.

Obrazložitev:

Zaradi dolgotrajnih sodnih postopkov je lahko delodajalec ne glede na izrečeno sodbo (npr. prekršek storjen pred leti) primeren za izvajanje vajeništva.

K 9. členu:

V drugem odstavku se na koncu doda nov stavek, ki se glasi:

»Pedagoško-andragoška usposobljenost se ne zahteva za mentorje na mojstrski kmetiji.«.

Obrazložitev:

Deveti člen določa pogoje, ki jih mora izpolnjevati oseba, ki želi biti mentor vajencu. S predlaganim amandmajem se želi doseči izjema za osebe, ki bi bili mentorji vajencu na mojstrski kmetiji. Ko bodo sprejeti ustrezni podzakonski akti bomo namreč v Sloveniji dobili mojstrske kmetije, ki bodo morale za pridobitev tega statusa izpolnjevati številne pogoje. Glede na to, da gre pri kmetijski dejavnosti navadno za dolgoletne delovne izkušnje, mlajši prevzemniki pa so visoko izobraženi, je smiselno, da se v primeru opravljanja vajeništva na mojstrski kmetiji, ki bo že predhodno morala izpolnjevati zahteve iz Zakona o kmetijstvu in podzakonskih aktov, pedagoško-andragoška usposobljenost ne zahteva.

K 11. členu:

Doda se nov 3. odstavek, ki se glasi:

»(3) Načrt izvajanja vajeništva za poklice, ki zaradi narave dela dejavnost opravljajo pretežno v nočnem času in dela prostih dnevih, se oblikuje na podlagi uredbe ministrstva, pristojnega za delo, s katero se izrecno navedejo poklici in programi ter določi dovoljeni časovni okvir izvajanja izobraževanja izven rednega delovnega časa.«

Obrazložitev:

Vajenec naj bi se v določenih dejavnostih (gostinstvo, gradbeništvo, živilska dejavnost), v katerih se zaradi narave dela ne more zagotoviti izobraževanje v rednem delovnem času, izjemoma usposabljal tudi ponoči, ob nedeljah in praznikih ter z zakonom določenih dela prostih dnevih, vendar le pod pogoji, ki bi bili določeni že v vajeniški pogodbi.

K 12. členu:

3. V tretjem odstavku se besedna zveza »delovnih mest« zamenja z besedno zvezo »učnih mest«.

Obrazložitev:

Vajenec ni v delovnem razmerju, ampak se izobražuje z delom, zato gre za učno mesto. Smiselno naj se popravi v celotnem predlogu zakona (v uvodu in v obrazložitvah).

4. Doda se nov četrti odstavek, ki se glasi:

»(4) Ne glede na določbo prvega odstavka, lahko naloge zbornic opravlja tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije.«

Obrazložitev:

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije lahko kvalitetno opravlja naloge zbornic, ki so določene v 13. členu predloga zakona in tako postane vezni člen med delodajalci (mojstrskimi kmetijami) in vajenci. Predlog zakona v 12. členu za tiste zbornice, ki nimajo javnega pooblastila za področje poklicnega izobraževanja določa negotovo postopke javnih razpisov. Glede na to, da lahko edino Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije na podlagi svoje baze članstva in usmerjenega dela s svojimi člani, zagotavlja kvalitetno zastopanje mojstrskih kmetij, je smiselno, da zakon nedvoumno določi, da lahko iz naloge iz 13. člena opravlja tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije.

K 16. členu:

V četrtem odstavku se dodata nova 3. in 4. točka, ki se glasita:

»3. naziv, poslovni naslov, sedež, davčno številko in vrsto dejavnosti delodajalca, ki vajenca napoti na izobraževanje k drugemu delodajalcu,

4. naziv, poslovni naslov, sedež, davčno številko Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje ali drugega državnega organa ali organizacije, ki vajenca napoti na izobraževanje,«

Ostale točke se preštevilčijo.

Obrazložitev:

V pogodbi o vajeništvu naj se navedejo tudi druge osebe, ki bodo sodelovale v procesu izvajanja vajeništva (npr. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje).

K 18. členu:

3. Prva točka prvega odstavka se spremeni, tako da se glasi:

»1. da se praktično usposablja z delom po navodilih in pod nadzorom delodajalca, oziroma mentorja,«

Obrazložitev:

Praktično usposabljanje z delom poteka pod nadzorom mentorja, zato predlagamo, da se 1. točka smiselno dopolni.

4. Drugi odstavek se spremeni, tako da se glasi:

»(2) Polnoletni vajenec nosi odškodninsko odgovornost skladno z določbami zakona, ki ureja delovna razmerja.«

Obrazložitev:

V primeru odškodninske odgovornosti mladoletnega vajenca nima možnosti plačevanja odškodnin.

K 19. členu:

4. V 2. točki prvega odstavka se črta besedna zveza »v šoli«.

Obrazložitev:

Vajencu mora delodajalec omogočiti izpolnjevanje obveznosti po izobraževalnem programu tako v šoli kot na vajeniškem učnem mestu, zato predlagamo, da se črta beseda »v šoli«.

5. V prvem odstavku se 3. točka spremeni tako, da se glasi:

»3. vajencu v skladu s pogodbo oziroma najkasneje do 18. dne v mesecu za pretekli mesec na transakcijski račun vajenca, odprt v Republiki Sloveniji, izplačevati vajeniško nagrado, določeno s tem zakonom,«

Obrazložitev:

Vajenec ima status dijaka, zato navedba kolektivne pogodbe v zakonu, ki ureja vajeništvo ni umestno. Plače se izplačujejo skladno s plačilnim dnem delodajalca oziroma najkasneje do 18. v mesecu za pretekli mesec, zato naj enako velja tudi za izplačilo vajeniških nagrad.

6. Drugi odstavek se črta.

Dosedanji tretji odstavek postane drugi.

Obrazložitev:

Vajenec ima status dijaka, zato navedba kolektivne pogodbe v zakonu o vajeništvu ni umestno.

K 20. členu:

3. Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(3) Glede plačilnega dneva, kraja in načina izplačila vajeniške nagrade se uporabljajo določbe tega zakona.«

Obrazložitev:

Vajeniška nagrada ne more biti predmet zadrževanja in pobota.

4. Peti odstavek se črta.

Dosedanji šesti, sedmi, osmi in deveti odstavek se preštevilčijo.

Obrazložitev:

Vajenec ima status dijaka, zato navedba kolektivne pogodbe v zakonu o vajeništvu ni umestno.

K 21. členu:

21. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Delodajalec mora vajencu za čas praktičnega usposabljanja z delom zagotoviti povračilo stroškov prehrane in prevoza.«

Obrazložitev:

Delodajalec bi moral vajencu zagotoviti povračilo stroškov v zvezi s službeno potjo in terenski dodatek na enak način in v višini, kot to velja za delavca, zaposlenega pri delodajalcu, ki usposablja vajenca. To je tudi v nasprotju s 24. členom, ki govori o obremenitvah vajenca.

K 22. členu:

3. Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Vajenec ima pravico do najmanj dneva upravičene odsotnosti s praktičnega usposabljanja z delom zaradi osebnih okoliščin in brez nadomeščanja praktičnega usposabljanja z delom v primeru lastne poroke, smrti v družini (starši, bratje in sestre, stari starši) in elementarne nesreče, ki jo utrpi vajenec oziroma njegova družina.«

Obrazložitev:

Vajenec ima status dijaka, zato navedba kolektivne pogodbe v zakonu, ki ureja vajeništvo ni umestna.

4. Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Delodajalec je vajencu v času praktičnega usposabljanja z delom dolžan izplačati nadomestilo vajeniške nagrade v višini 100 odstotkov vajeniške nagrade za ves čas upravičene odsotnosti. Za upravičeno se šteje odsotnost zaradi vzrokov naštetih v prvem odstavku tega člena, odsotnost zaradi z zakonom določenih praznikov in dela prostih dni in odsotnost zaradi neizvajanja praktičnega usposabljanja iz razlogov na strani delodajalca.«

Obrazložitev:

Vajeniška nagrada se naj vajencu izplačuje samo za čas, ko se praktično usposablja z delom. Nikakor pa ne more vajenec prejemati nagrade v primeru odsotnosti zaradi bolezni. Vajenec ima status dijaka.

K 24. členu:

3. Naslov člena se spremeni tako, da se glasi:

»(obremenitev mladoletnega vajenca)«

Obrazložitev:

Mešanje dijakov z brezposelnimi in zaposlenimi ima za posledico nepreglednost zakona in prepletanje socialnih statusov.

4. Doda se nov 8. odstavek, ki se glasi:

»(8) Vajenec se sme izjemoma usposabljal tudi ponoči, ob nedeljah in praznikih ter z zakonom določenih dela prostih dnevih, vendar le pod pogoji, ki jih izrecno določa vajeniška pogodba, sklenjena skladno z določbo tretjega odstavka 11. člena tega zakona.«

Obrazložitev:

Vajenec naj bi se v določenih dejavnostih (gostinstvo, gradbeništvo, živilska dejavnost), v katerih se zaradi narave dela ne more zagotoviti izobraževanje v rednem delovnem času, izjemoma usposabljal tudi ponoči, ob nedeljah in praznikih ter z zakonom določenih dela prostih dnevih, vendar le pod pogoji, ki bi bili določeni že v vajeniški pogodbi.

K 27. členu:

Črta se 4. alineja.

Obrazložitev:

Dikcija je nepotrebna, saj so načini odpovedi pogodbe jasno opredeljeni v naslednjem 28. členu.

K 28. členu:

3. V prvem odstavku se besedna zveza »brez obrazložitve« nadomesti z besedilom »pisno z obrazložitvijo«.

Obrazložitev:

V primeru odpovedi pogodbe o vajeništvu mora biti zavezan tudi dijak. Pogodbo naj odpove le pisno in z obrazložitvijo.

4. Sedmi odstavek se spremni tako, da se glasi:

»(7) Delodajalec oziroma vajenec, ki odpove pogodbo o vajeništvu, je dolžan istočasno s podajo odpovedi pisno seznaniti šolo in pristojno zbornico.«

Obrazložitev:

Tisti, ki odpove pogodbo mora tudi o tem obvestiti šolo in pristojno zbornico.

K 31. členu:

3. Tretja alineja se spremeni tako, da se glasi:

»- na podlagi standardov, utemeljenih v predpisanem z izobraževalnem programu, potrjevati pridobljene sposobnosti vajenca in oceniti učni izid,«

4. Doda se nova 4. alineja, ki se glasi:

»- redno seznanjati delodajalca s potekom usposabljanja vajenca in stopnjo uresničevanja načrta izvajanja vajeništva.«

Obrazložitev:

Ker mentor in delodajalec nista vedno ista oseba je treba, da mentor delodajalca redno seznanja in informira glede poteka izvajanja vajeništva.

K 32. členu:

3. V tretjem odstavku se črta besedilo za prvo vejico, ki se nadomesti s piko.

Obrazložitev:

Pristojne zbornice so usposobljene za usposabljanje mentorjev. Druge pravne osebe nimajo ustreznega kadra, znanj in kompetenc za usposabljanje mentorjev.

4. Doda se nov četrti odstavek, ki se glasi:

»(4) Sredstva za usposabljanje mentorjev po tem členu zagotavlja ministrstvo, pristojno za izobraževanje.«

Obrazložitev:

Osebe, ki opravljajo vlogo mentorja je treba usposablјati. Sredstva za usposabljanje mentorjev naj zagotovi ministrstvo, pristojno za izobraževanje.

K 35. členu:

Prvi odstavek se črta.

Ostali odstavki se ustrezno preštevilčijo.

Obrazložitev:

Osnova za zavarovanje je navedena v 2. odstavku tega člena, zato napotovanje na spremembe zakonov o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in zakonu, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, ni smiselno.

K 36. členu:

Tretji odstavek se črta.

Četrti odstavek postane tretji odstavek.

Obrazložitev:

Odrasle osebe imajo ne glede na status zaposlenosti ali nezaposlenosti bistveno drugačen pravni status in njihovo sodelovanje v učnem procesu mora imeti elemente delovnega razmerja, ki ga pokriva druga področna zakonodaja.

K 37. členu:

Tretji odstavek se črta.

Četrti odstavek postane tretji odstavek.

Obrazložitev:

Odrasle osebe imajo ne glede na status zaposlenosti ali nezaposlenosti bistveno drugačen pravni status in njihovo sodelovanje v učnem procesu mora imeti elemente delovnega razmerja, ki ga pokriva druga področna zakonodaja.

K 39. členu:

Člen se črta.

Obrazložitev:

Določbo je potrebno pravno revidirati – izplačilo obveznih prispevkov delojemalca in delodajalca za socialno varnost je v potencialnem neskladju z obveznostjo plačila zavarovanja vajenca po tem zakonu.

K 41. členu:

Beseda »delovnih« se nadomesti z besedo »učnih«.

Obrazložitev:

Vajenec ni v delovnem razmerju, ampak se izobražuje z delom, zato gre za učno mesto. Smiselno naj se popravi v celotnem predlogu zakona (v uvodu in v obrazložitvah).

K 42. členu:

V prvem odstavku se na koncu zadnje alineje pika nadomesti s podpičjem ter se doda nova zadnja alineja, ki se glasi:

»- podatke o sklenjenih vajeniških pogodbah ter nazivih in matični številki delodajalca, ki je izvajal vajeništvo in delodajalca ali enote Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, ki je delavca oziroma brezposelno osebo napotil v izredno vajeniško izobraževanje.«

Obrazložitev:

V evidenci vajencev naj se navede tudi podatke o sklenjenih vajeniških pogodbah ter nazivih in matični številki delodajalca, ki je izvajal vajeništvo in delodajalca ali enote Zavoda RS za zaposlovanje, ki je delavca oziroma brezposelno osebo napotil v izredno vajeniško izobraževanje.

K 46. členu:

3. 1. točka drugega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

»1. upoštevanja obveznih sestavin pogodbe o vajeništvu (16. člen),«

Obrazložitev:

Besedilo za besedo »in« v 1. toči naj se črta, ker njegovo vsebino določa že omenjeni 16. člen.

4. 4. točka drugega odstavka se spremeni tako, da se glasi::

»4. izplačevanje povračila stroškov, ki vajencu nastanejo v zvezi s praktičnim usposabljanjem z delom (21. člen),«

Obrazložitev:

Sprememba je povezana s predlogom spremembe k 21. členu glede obveznosti delodajalca.

K 47. členu:

3. Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Če vajenec meni, da delodajalec ne izpolnjuje obveznosti iz vajeniškega razmerja ali da so mu kršene pravice iz vajeniškega razmerja, lahko od delodajalca pisno zahteva, da v roku osmih delovnih dni po prejemu zahteve odpravi kršitve oziroma izpolni svoje pogodbene obveznosti.«

4. Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(5) Ne glede na prvi in drugi odstavek tega člena, lahko vajenec v roku 30 dni od dneva vročitve odpovedi pogodbe o vajeništvu s strani delodajalca, pred pristojnim delovnim sodiščem zahteva ugotovitev nezakonnosti odpovedi pogodbe o vajeništvu.«

Obrazložitev:

Predlaga se redakcijska sprememba prvega in petega odstavka.

K 48. členu:

3. V tretji alineji prvega odstavka se pred besedo »vajenca« doda beseda »mladoletnega«.

Obrazložitev:

Predlog amandmaja sledi predlogu amandmaja iz 24. člena.

V drugem odstavku se beseda »kolektivne« nadomesti z besedo »vajeniške«.

Obrazložitev:

Predlagana sprememba sledi predlagani spremembi v 20. členu.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik dr. Zoran Božič.

Predlog mnenja skupaj s sprejetim amandmajem je bil sprejet (31 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 20 jih je glasovalo za, 9 pa jih je bilo proti).

Predsednik je dal na glasovanje predlog sklepa k zaključkom posveta:

Državni svet Republike Slovenije je na 49. seji 15. 3. 2017, na podlagi 29. in 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) ter na podlagi posveta *Vajeništvo – pot do kakovostnega kadra*, sprejel naslednji

S K L E P

Državni svet je 2. 3. 2017 organiziral posvet z naslovom *Vajeništvo – pot do kakovostnega kadra*. Na posvetu so poleg predsednika Državnega sveta Mitja Bervarja in ministrice za izobraževanje, znanost in šport dr. Maje Makovec Brenčič sodelovali državna sekretarka Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport dr. Andreja Barle Lakota, generalna direktorica Direktorata za podjetništvo, konkurenčnost in tehnologijo Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo dr. Sabina Koleša, v. d. generalnega direktorja Direktorata za trg dela in zaposlovanje Ministrstva za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti mag. Jurij Snoj, predsednik Slovenske gospodarske zveze na Koroškem Benjamin Wakounig, predsednik Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije Branko Meh, predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije Cvetko Zupančič, vodja Sektorja za neživila pri Trgovinski zbornici Slovenije Marjanca Simsič, Andreja Sever z Gospodarska zbornica Slovenije in vodja projekta GTZ Slovenija s Turistično-gostinske zbornice Slovenije Srečko Koklič. Posvet so vodili Alojz Kovšca, podpredsednik, in Stojan Binder, član Komisije za gospodarstvo, obrt, turizem in finance, ter dr. Zoran Božič, predsednik Komisije za kulturo, znanost, šolstvo in šport.

Izhodišče posveta

Vlada Republike Slovenije je pred kratkim v zakonodajni postopek vložila Predlog zakona o vajeništvu. V procesu priprave predloga zakona je bila izvedena široka strokovna razprava o tem, na kakšen način doseči tesnejšo povezavo med izobraževalnim sistemom in sistemom dela, s proučitvijo uvajanja različnih oblik učenja z delom, tudi z uvajanjem vajeniškega sistema. Glede na uveljavljene prakse gospodarsko in šolsko razvitih držav si je tudi v našem primeru težko predstavljati organizacijo kakovostnega poklicnega izobraževanja brez aktivne soudeležbe delodajalcev, njihovih združenj in zbornic.

Predlog novega dualnega poklicno-izobraževalnega sistema

Vajeništvo podpira skoraj 90 % slovenskih podjetij. Številna podjetja, kljub visoki stopnji brezposelnosti, opozarjajo na pomanjkanje kadrov z ustreznimi kompetencami. Praksa kaže veliko vrzel znanj za hitro in kakovostno vključitev v delovni proces, ker primanjkuje kvalificiranih delavcev in tehnikov, ki so v mnogih podjetjih in obrti tudi najbolj iskani. Eden od pomembnih razlogov je dejstvo, da je v poklicnem izobraževanju dijakov predvsem premalo praktičnega učenja. Pozitivni odziv je prinesla že prva oblika dualnega sistema od leta 1998 pa vse do leta 2006. Pristojna ministrstva so skupaj z Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije in Gospodarsko zbornico Slovenije izvajala dualni sistem izobraževanja, v okviru katerega se je v tem obdobju usposobilo okoli 14.000 vajencev.

Zakon bo poklicno izobraževanje približal potrebam delodajalcev in še tesneje povezal izobraževanje z gospodarstvom. Obenem bo spodbudil t. i. poklicno socializacijo mladih. Sistem vajeništva se bo preizkusil s pilotnim projektom, začeniši že s šolskim letom

2017/2018. Združil bo klasično izobraževanje z izobraževanjem na učno-delovnem mestu v deficitarnih poklicih, in sicer kot so oblikovalec kovinar-orodjar, kamnosek, mizar in gastronom hotelir. Vajeniška oblika izobraževanja se bo uvajala postopoma, na omejenem številu programov in za omejeno število vajencev, šol in delodajalcev; za prvo leto se predvideva 200 učnih mest, ki jih delodajalci že pripravljajo.

Namen vajeniškega sistema je praktično usposabljanje dijaka/vajenca z delom pri delodajalcu. Vajencu bodo zagotovljene ustrezne pravice in zaščita v okviru delovnopravne zakonodaje. Zakon tako na eni strani odpravlja vrzeli med izobraževanjem in gospodarstvom, hkrati pa krepi vlogo delodajalskih zbornic in usposobljenost delodajalcev, t. i. mentorskega sistema, da skupaj s šolskimi centri prispevajo h krepitvi in razvoju mladih, da se čim prej priučijo, spoznajo in obenem razumejo dimenzije delovnih procesov na izbranih delovnih mestih znotraj poklica, v katerem se izobražujejo.

Vajenec bo imel status dijaka in se bo usposabljal na delovnem mestu v najmanj 50 % deležu izobraževalnega programa, kar je dvakrat več, kot je bila oblika dualnega sistema do zdaj, in pomeni najmanj 56 tednov v treh letih. Zdaj dualne oblike trajajo okvirno 24 tednov.

Dijak je glede pravic in obveznosti izenačen z dijakom, ki je vpisan v isti program, a le v klasični šolski obliki. Sistem vajeništva ni obvezen niti za delodajalca niti za dijaka, vendar ko ta vstopi v vajeniški program, postane del pogodbene zaveze med šolo, delodajalcem – zbornico, ki delujejo sinhrono in kakovostno v korist dijaka in vajeniškega učnega procesa. Vajenec ima med praktičnim usposabljanjem zagotovljeno povračilo stroškov prehrane in prevoza, stroškov v zvezi s službeno potjo in terenski dodatek, in sicer na enak način in v enaki višini kot velja za delavca, zaposlenega pri delodajalcu, ki usposablja vajenca. Vajeniška nagrada se ne bo upoštevala v skupen dohodek družine, ki je osnova za pridobitev pravice vajenca ali njegove družine do otroškega dodatka, državne štipendije, denarne socialne pomoči itd. - nagrada ne bo vplivala na družinske prejemke vajenca in njegove družine. Zakon predvideva posebno varstvo mladoletnih delavcev po zakonu, ki ureja delovna razmerja, in sicer upravičeno odsotnost vajenca in nadomestilo vajeniške nagrade, pravico do odmora, počitka, počitnic in prepoved nadurnega dela.

Zakon o vajeništvu predstavlja dodano vrednost na področju izobraževanja in usposabljanja odraslih, ker omogoča izvajanje vajeništva tudi v izrednem izobraževanju. Določa namreč, da lahko pogodbo o vajeništvu zaradi prekvalifikacije, pridobitve srednje poklicne izobrazbe ali nadaljnega poklicnega izobraževanja z vključitvijo v izredno izobraževanje sklene tudi delavec ali brezposelna oseba. Če bo delodajalec napotil delavca v vajeništvo, bo delavec upravičen do nadomestila plače v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja. Če se bo za vajeništvo odločil sam, pa bosta lahko delavec in delodajalec sklenila pogodbo o izobraževanju, v kateri bosta opredelila trajni potek izobraževanja ter pravice pogodbenih strank med izobraževanjem in po njem.

Za prenavo sistema poklicnega izobraževanja in usposabljanja, v okviru katerega je predvidena tudi pilotna izvedba vajeništva, je do konca leta 2021 predvidenih približno 2,7 milijona evrov, od tega je 2,1 milijona evrov evropskih sredstev. Hkrati pa je za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom, v okviru katerega se predvideva tudi implementacija vajeništva oziroma prek katerega se bo zagotavljalo tudi spodbude delodajalcem za izvajanje programov praktičnega usposabljanja in vajeništva, predvidenih cca. 28,4 milijona evrov (od tega 22,7 milijona evrov evropskih sredstev).

Izzivi in dileme novega dualnega poklicno-izobraževalnega sistema

Pri zakonski pripravi novega vajeniškega sistema so sodelovali Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Trgovinska zbornica Slovenije in Turistično-gostinska zbornica Slovenije.

Zbornice so implementirale svoje pozitivne izkušnje in pozitivne izkušnje iz tujine. Ob ugotovljenih razlikah slovenskega gospodarskega in političnega prostora s tujino so si prizadevali, da bi vajeniški sistem odgovoril izzivom časa in konkretnim možnostim v

Republiki Sloveniji. Slovenska podjetja oz. gospodarstvo veliko pričakujejo od tega zakona glede t. i. strukturne brezposelnosti v smislu, da bo omogočil pogoje za zmanjšanje strukturnega manka v prihodnjih letih in razvoj ustreznega poklicnega kadra, hkrati pa mladim odprl realne karijerne perspektive. Zbornice bodo kot vezni člen povezovale šole, delodajalce in vajence ter tako skrbele za nemoten potek izobraževalnega procesa za vajenca. Opravljale bodo pomembno svetovalno vlogo in skrbele, da bodo delodajalci redno izpolnjevali obveznosti vajeniške pogodbe, hkrati pa bodo tudi ključen akter na področju promocije vajeniškega sistema.

Bistveno povečanje deleža praktičnega izobraževanja oz. usposabljanja ne bo zmanjšalo standarda znanja, saj je pomembna celovitost znanja in delovnih veščin, ki se v hitro razvijajočih se delovno-poklicnih modelih nujno dopolnjujejo in nadgrajujejo.

Sistem odpira pot k odpravljanju neskladja med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela in boljši zaposljivosti mladih, saj bodo po zaključenem formalnem izobraževanju razpolagali z znanji, spretnostmi in kompetencami, ki jih trg dela potrebuje.

Glede na vzgojno-izobraževalni status v vajeniškem procesu bi se morale vajeniško delovno mesto preoblikovati v vajeniško učno mesto. Vajenec ne bo v delovnem razmerju, ampak se bo izobraževal z delom.

Vajeništvo naj se zakonsko opredeli kot posebno obliko izobraževanja za populacijo otrok, ki zaključujejo osnovnošolsko izobraževanje. Vajeništvo kot oblika izrednega izobraževanja odraslih naj ne bi bila tema tega zakona, temveč se lahko določbe smiselno uporabljajo pri izobraževanju odraslih. Odrasle osebe imajo, ne glede na status zaposlenosti ali nezaposlenosti, drugačen pravni status in njihovo sodelovanje v učnem procesu mora imeti elemente delovnega razmerja iz druge področne zakonodaje. Mešanje statusa dijaka z brezposelno in zaposleno osebo povzroča nepreglednost zakona in prepletanje socialnih statusov.

Učno-delovna obremenitev vajenca bi se lahko prilagajala posebnostim v nekaterih dejavnostih (gradbeništvo, gostinstvo, živilske dejavnosti). Dijaki – vajenci naj bi se lahko izjemoma usposabljali tudi ponoči, ob nedeljah in praznikih ter z zakonom določenih dela prostih dnevih pod pogoji, določenih že v vajeniški pogodbi.

Zbornice so opozorile na predvidene finančne in administrativne obremenitve predvsem z vidika zagotavljanja učnih mest v gospodarstvu, kot npr.: izplačevanje vajeniške nagrade le za čas, ko se praktično usposablja z delom in ne v primeru odsotnosti zaradi bolezni; obveznost delodajalca povračila stroškov, povezanih s službeno potjo, in terenskega dodatka na enak način in v višini, kot to velja za delavca, zaposlenega pri delodajalcu, ki se usposablja za vajenca. Ta vprašanja so pomembna pri spodbujanju delodajalcev za načrtovanje programiranja poklicnega in strokovnega izobraževanja. Zbornice so se zato zavzele za dolgoročneje rešitve na področju kritja stroškov delodajalca v zvezi s financiranjem stroškov delodajalcev zaradi praktičnega usposabljanja vajencev tudi po letu 2021.

S pogodbo o vajeništvu so zavezani tako dijak kot delodajalec kot šola, zato mora zakon jasno opredeliti tudi pogoje v primeru odpovedi, enakovredno za vse tri partnerje.

Med poklici, ki bi jim sistem vajeništva pomembneje doprinesel k boljšemu statusu, sta tudi poklic kmetovalec oz. pridelovalec hrane. V okviru šolanja kmetovalcev oz. pridelovalcev hrane je praktična usposobljenost pomembna. V Sloveniji je veliko družinskih kmetij, zato se praktična znanja kmetovanja pridobivajo vse od otroštva. Vendar pa je za proces formalnega izobraževanja nujno, da se v sistem šolanja, poleg strokovnih in teoretičnih znanj, vnesejo tudi praktične izkušnje. Vzporedno z vzpostavitvijo vajeniškega sistema je za področje kmetijstva treba sistemsko urediti še položaj kmetij, ki bi bile usposobljene za sodelovanje v procesu vajeniškega izobraževanja. Zakon o kmetijstvu že ureja status mojstrskih kmetij kot sodobno tehnološko urejene kmetije, usposobljene za uvajanje novih tehnologij pridelave, prireje, predelave kmetijskih pridelkov in izdelkov in kmetijskih storitev, izvajanje demonstracijskih poskusov in ogledov ter testiranje in prikaz tehnologij in opreme v

kmetijstvu. Imeti mora vsaj enega člana kmetije z mojstrskim izpitom in izpolnjevati predpise, materialne, tehnične in druge kadrovske pogoje za izvajanje praktičnega usposabljanja v kmetijstvu v svoji proizvodni usmeritvi. Vendar pa mojstrske kmetije v praksi še niso zaživele, ker se zakon ni implementiral s predvidenimi podzakonski akti. Po predlogu zakona naj bi imel mentor poleg strokovne izobrazbe in delovnih izkušenj še pedagoško-andragoško usposobljenost. Mojstrske kmetije bi ta pogoj v celoti izpolnjevale že s pridobitvijo odločbe mojstrskih kmetij. Naziv mojstrske kmetije namreč zagotavlja, da imajo te kmetije vsa ustrezna tehnična, ekonomska znanja ter veščine za uspešno gospodarjenje in poslovanje. Tako posebne zahteve, ki jih sicer definira Predlog zakona o vajeništvu za mentorje v primeru vajeništva, ne bi bile potrebne. Z vzpostavitvijo mojstrskih kmetij bi lahko celovito pokrili teren, saj bi z razpršenostjo slovenskih kmetij vajeniška učna mesta tudi prostorsko približali dijakom. Mojstrske kmetije so lahko bolj kakovostna učna mesta v primerjavi s kmetijskimi podjetji, saj praviloma na kmetijah vsaka posamezna oseba pozna vse proizvodne procese, kar pomeni tudi za vajence bolj enakomerno in celovito vključenost v vse proizvodne faze.

Glede na njeno vlogo bi moral zakon med partnerske zbornice pri izvajanju vajeniškega procesa umestiti tudi Kmetijsko gozdarsko zbornico, ki prav tako opravlja vse naloge, ki so za zbornice predvidene v predlogu zakona in tako postati vezni člen med kmetijami, se pravi delodajalci in vajenci.

Vajeniški sistem izobraževanja in usposabljanja sicer izhaja iz potreb gospodarstva oz. trga dela. Vendar pa je treba več pozornosti nameniti poklicem, kot so rokodelski poklici, ki so potrebni za vsakdanje življenje in doprinašajo k varovanju in ohranjanju kulturne dediščine ter so bolj povezani z vrednotami. Zato bi bilo pomembno med partnerje za vajeništvo vključiti tudi Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije.

Nenehne in celovite tehnološke spremembe zahtevajo ustrezno podporo razvijanju kompetenc in nadgrajevanje delovnih in učnih procesov. Glede na to, da šole same ne zmorejo vedno slediti novim tehnologijam in potrebam po strokovnjakih s posebnimi znanji in veščinami, je obvezno tesno sodelovanje vseh partnerjev. Država mora obenem podpirati projekte, ki spodbujajo k večji kakovosti strokovnega znanja. Primer dobre učne prakse je npr. t. i. gostinsko-turistični zbor, na katerem sodelujejo tako zaposleni kot dijaki in študenti višjih strokovnih šol. V evropskem tekmovanju EuroSkills je Slovenija zelo uspešna.

Sklepne ugotovitve

Slovenija mora po poti uravnoteženega razvoja, kar pa pomeni tudi spremembe na področju usposabljanja in izobraževanja strokovnega kadra. Ponovno uvajanje vajeništva je za gospodarstvo izjemnega pomena, saj bodo kakovostno usposobljeni kadri omogočili razvoj, s tem pa blagostanje celotne družbe. Sistem vajeništva mora prisluhnil potrebam gospodarstva, saj se vajeništvo večinoma uvaja zaradi potreb v tem istem gospodarstvu. Vajeništvo naj bo vzgojni in izobraževalni proces v tesni povezavi z gospodarstvom, ki bo po zaključku tega procesa tudi zaposlilo vajence, saj jih bodo delodajalci v času praktičnega usposabljanja dobro spoznali in prepoznali njihove strokovne sposobnosti. Po zaključku tega izobraževalnega procesa naj bi se poklicno izšolan kader lahko takoj vključil v proizvodne procese in si obenem lahko zagotovil redno zaposlitev.

Slovenija potrebuje spremembo in izboljšanje na ravni poklicnega izobraževanja zaradi deficitarnosti vrste poklicev. Pomanjkanje določenih profilov je že vrsto let stalnica, saj zanimanje med mladimi za tehnične poklice že desetletja upada. Slovenija potrebuje uspešne obrtnike in podjetnike, a brez podpore močnega izobraževalnega sistema je to težko dosegljivo.

Poklicno izobraževanje mora pridobiti novo veljavo in spoštovanje ter posledično biti nagrajeno. Na ta način bodo mladi skupaj s starši v poklicnem izobraževanju prepoznali profesionalno perspektivo. Vajeništvo ni še ena od oblik prekarnega dela. Evropske institucije so prav sistem vajeništva predlagale kot sestavni element strategije v boju proti brezposelnosti mladih in njihovi socialni izključenosti. Svet Evropske unije je kakovostno

vajeništvo in druge programe učenja na delovnem mestu prepoznal kot učinkovite instrumente za izboljšanje trajnostnega prehoda iz izobraževanja v zaposlitev. Svet Evropske unije je v svoji izjavi Evropska koalicija za vajeništvo iz leta 2013 opredelil več načel za spodbujanje učinkovitosti in privlačnosti programov vajeništva.

Uspešnost vajeniškega sistema je odvisna od zaupanja med vsemi partnerji v procesu poklicnega oz. strokovnega izobraževanja, šolami in delodajalci/zbornicami, med dijaki – vajenci, njihovimi starši in delodajalci. Odvisna je od pričakovanj delodajalcev, ki z uvedbo vajeništva pridobijo usposobljen poklicni kader, ki bo zapolnil poklicne vrzeli, zaradi katerih se določene obrti ne razvijajo, podjetja pa izgubljajo strokovni in tržni potencial. Odvisna je od finančno podprte široke podpore aktivnostim pri promociji posameznih poklicev, njihovega ugleda in kariernih možnosti, ki jih ti poklici omogočajo. Promocija vajeništva mora prepričati tako dijake in njihove starše, da je poklicna pot perspektivna in omogoča hitrejšo poklicno socializacijo in osamosvojitve, kot delodajalce, da je ta sistem temelj za konkurenčnost obrti in gospodarstva, ki zahteva kakovostno kompetentne strokovnjake, teoretike in praktike. Odvisna je od prizadevanja šol in delodajalcev, da z medsebojnim sodelovanjem določijo strokovne kompetence in veščine za posamezne poklice, ter od prilagajanja izobraževalnih kurikulumov zahtevam stroke, še posebej pri deficitarnih poklicih.

Zakon o vajeništvu omogoča pilotni projektni preizkus do leta 2022. Delodajalci pričakujejo, da bo pokazal vse prednosti oz. slabosti izvajanja vajeniškega sistema in da bodo na podlagi analize uspešnosti implementacije sledile ustrezne spremembe.

Predlog sklepa k zaključkom posveta je bil sprejet (21 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 24 jih je glasovalo za, 2 pa sta bila proti).

7. točka dnevnega reda:

- **Pobuda za sprejem dopolnitve Zahteve za oceno ustavnosti 86. člena in 87. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter 190. in 191. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju**

Pobudo državnega svetnika Alojza Kovšce za sprejem dopolnitve zahteve za oceno ustavnosti so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti s sklicem.

Predlog zahteve je obravnavala Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide. Poročilo komisije so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti 14. 3. 2017. Predlog zahteve Državnega sveta so prav tako prejeli po elektronski pošti 14. 3. 2017.

Predlagatelj zahteve Alojz Kovšca je imel besedo.

Poročevalec Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide, Tomaž Horvat, mag. prava, je pojasnil stališče komisije.

Predsednik je dal na glasovanje predlog dopolnitve zahteve:

Državni svet Republike Slovenije je na 49. seji 15. 3. 2017 na podlagi 67. člena in drugega odstavka 97. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) sprejel

DOPOLNITEV

Zahteve za oceno ustavnosti 86. člena in 87. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUJF-C in 47/15 – ZZSDT) ter 190. člena in 191. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem

Državni svet je 2. 2. 2017 prejel dopis Ustavnega sodišča, s katerim je Ustavno sodišče posredovalo Odgovor Državnega zbora na Zahtevo Državnega sveta za oceno ustavnosti 86. in 87. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (v nadaljnjem besedilu: ZZVZZ) ter 190. in 191. člena Zakona o invalidskem in pokojninskem zavarovanju (v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-2)². Državni svet se je seznanil z navedbami Državnega zbora in želi podati naslednje pojasnilo oziroma dopolnitev.

Glede očitka Državnega sveta, da ob sprejemanju izpodbijanih določb obeh zakonov niso bili predstavljeni razlogi za spremembe, Državni zbor meni, da je predlagatelj obeh zakonov (Vlada) utemeljil razloge, zaradi katerih je predlagal spremembe ZZVZZ in ZPIZ-2 v delih, kjer urejata regresna upravičenja obeh zavodov do delodajalcev. Državni zbor je izrazil tudi mnenje, da to ne zadostuje za utemeljitev trditve o neobrazloženih zakonodajnih rešitvah, Državni zbor tudi navaja, da je v primeru ZZVZZ pomen predlaganih sprememb predlagatelj tudi denarno kvalificiral.

Kot je razvidno iz samega Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju³ je predlagatelj ocenil, da bodo predlagane spremembe pripomogle k uspešnejši izterjavi odškodninskih zahtevkov in imele pozitiven učinek za Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: ZZZS) (po takratnih ocenah do 7 milijard SIT letno). Hkrati je iz obrazložitve 8. člena predloga zakona, s katerim se je predlagalo črtanje besedila »namenoma ali iz hude malomarnosti«, razvidno, da je razlog tega črtanja dejstvo, da veliko malomarnost ugotavlja sodišče, kar se lahko časovno zelo zavleče, a jo je tudi težko dokazati.

Iz navedene obrazložitve je jasno razvidno, da je namen predlagatelja olajšati dokazno breme ZZZS v regresnih postopkih, pri čemer ni podana nikakršna ocena o tem, kako omenjena sprememba vpliva na položaj drugih udeležencev v postopkih z regresnimi zahtevki. Položaj povzročitelja bolezni, poškodbe ali smrti zavarovane osebe se je s spremembo izpodbijanih določb bistveno poslabšal, pri čemer predlagatelj ni opravil nikakršnega testa sorazmernosti predlagane zakonske spremembe. Državni svet meni, da bi predlagatelj zakona moral utemeljiti, v kolikšni meri je cilj olajšanja dokaznega bremena ZZZS in pridobivanje dodatnih sredstev ZZZS sorazmeren s posegom v pravice povzročiteljev bolezni, poškodb ali smrti zavarovanih oseb, saj se ti soočajo z dolgotrajnimi postopki in težkim dokaznim bremenom v primeru dokazovanja neodgovornosti za povzročeno škodo. ZZZS je v omenjenih sporih nedvomno močnejša stranka nasproti povzročitelju bolezni, poškodbe ali smrti zavarovane osebe, še posebej če je ta fizična oseba, ki opravlja gospodarsko dejavnost.

Kljub navedbam Državnega zbora, da je predlagatelj pomen predlaganih sprememb tudi denarno kvalificiral, Državni svet meni, da je ocena o predvidenih 7 milijardah SIT (približno 29 mio EUR) letno presplošna. Pozitivni finančni učinki za ZZZS so zagotovo pravno dopusten cilj v solidarnostnem sistemu zdravstvenega zavarovanja, ki ga lahko zasleduje predlagatelj zakona s predlaganimi spremembami, vendar je zaradi sočasnega posega v pravice drugih – posameznikov treba omenjene finančne posledice natančneje opredeliti. Državni zbor v odgovoru ne navaja, kolikšen delež sredstev je ZZZS na račun predlagane spremembe dejansko prejel v preteklih letih, s čimer bi dejansko pojasnil upravičenost sprememb izpodbijanih določb.

Iz naslova iztoženih regresnih zahtevkov zaradi malomarnosti in neupoštevanja ukrepov za varnost in zdravje pri delu je ZZZS beležil prihodke v višini 1.456.110 EUR leta 2014 in 1.176.901 EUR leta 2015. Iz pregleda terjatev Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: ZPIZ), ki izhajajo iz 190. in 191. člena ZPIZ-2, lahko ugotovimo, da je bilo na dan 1. 3. 2016 na ZPIZ odprtih 95 regresnih zahtevkov zoper delodajalce (91 zoper pravne osebe in 4 zoper samostojne podjetnike) ter vloženih 34 tožb zoper delodajalce (25 zoper pravne osebe in 9 zoper samostojne podjetnike). Skupno je torej od vseh odprtih zadev ZPIZ sprožil nadaljnji postopek (zahtevke ali tožba) v 129 primerih.⁴

² št. 500-1/16-31/7 z dne 10. 1. 2017

³ Objava v Poročevalcu 66/03 z dne 04. 09. 2003,

⁴ podatki povzeti po: Odgovor Vlade Republike Slovenije na vprašanje državnega svetnika Alojza Kovšce glede prispevkov za zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni ter regresnih zahtevkov, številka 00202-11/2016/5 z dne 28. 7. 2016

Državni svet tako vztraja pri navedbah, da so izpodbijane določbe v neskladju z načelom sorazmernosti, ki izhaja iz načela pravne države, ki ga določa 2. člen Ustave. Zakonske rešitve ZZVZZ in ZPIZ-2 so vprašljive z vidika nujnosti in (ne)zmožnosti doseganja zasledovanega cilja varnega in zdravega dela z milejšim ukrepom. Odškodninska (regresna) odgovornost za vse oblike krivde je nesorazmeren ukrep predvsem za ekonomsko šibkejše (male in srednje) delodajalce. Državni svet meni, da zmanjšanje odgovornosti ne predstavlja nižanje standardov odgovornosti delodajalca na področju varnosti in zdravja pri delu. Prav tako predlagani milejši ukrepi niso v nasprotju z določbo drugega odstavka 72. člena Ustave, ki določa, da država skrbi za zdravo življenjsko okolje ter določbo drugega odstavka 50. člena Ustave, ki določa, da država skrbi za delovanje posameznega socialnega zavarovanja. Namen ureditve varnega in zdravega dela je preprečevanje poškodb pri delu in poklicnih boleznih in zagotavljanje ustrezne socialne varnosti tistim, ki se poškodujejo pri delu ali zbolijo za poklicno boleznijo, ne pa zbrati več finančnih sredstev za socialna zavarovanja ali pospešitev postopka in olajšanje dokazovanja za nosilce socialnih zavarovanj.

Državni svet poudarja, da zakonodajalec pri sprejemanju sprememb ni pretehtal alternativnih ukrepov predvsem zaradi pozitivnih finančnih učinkov na proračun obeh nosilcev zavarovanj, ki so jih prinesle spremembe. Cilj varnosti in zdravja pri delu je mogoče doseči tudi na številne druge načine, ne le s sankcioniranjem delodajalcev. Zakonodajalec pri pripravi zakonskih sprememb tudi ni navedel primerjalne ureditve regresnih zahtevkov v drugih državah, ki so vsebinsko in geografsko blizu Sloveniji.

Državni svet je v zahtevi navedel alternativne ukrepe, in sicer:

- a) različne stopnje prispevka za poškodbe pri delu in poklicne bolezni za posamezne dejavnosti, odvisno od stopnje nevarnosti za nastanek poklicne bolezni in poškodbe pri delu;
- b) navzgor limitirana odgovornost delodajalcev za povrnitev škode ZZS, če je škodni dogodek posledica hude ali lahke malomarnosti in neomejeno, če gre za namenoma povzročeno škodo;
- c) omejitev odgovornosti malih in srednjih delodajalcev za lahko malomarnost;
- d) omejitev odgovornosti vseh delodajalcev le na namen in hudo malomarnost;
- e) komercialno zavarovanje odgovornosti za povrnitev škode na podlagi regresnih zahtevkov ZZS, če jo delodajalec povzroči iz lahke malomarnosti.

Glede slednjega alternativnega ukrepa Državni svet meni, da bi morala država uvesti kontrahirno dolžnost sklepanja pogodbe o obveznem zavarovanju delodajalca za povrnitev škode na podlagi regresnih zahtevkov ZZS v primeru, če jo delodajalec povzroči iz lahke malomarnosti. Podobno kot je sklenitev pogodbe o obveznem zavarovanju lastnika motornega vozila za odgovornost za škodo, povzročeno tretjim osebam (zavarovanje avtomobilske odgovornosti), in sicer za obe stranki: lastnik mora skleniti pogodbo, če želi vozilo registrirati, zavarovalnica, vključena v sistem obveznega zavarovanja, pa mora z lastnikom skleniti tako pogodbo po predpisanih zavarovalnih pogojih⁵. Državni svet meni, da takšna ureditev ne predstavlja tveganja za zdravo in varno delovno okolje.

Primerjava med dejanskim stanjem in odgovornostjo povzročitelja škode v prometni nesreči, ki odgovarja do največ 12.000 EUR, in delodajalca, ki odgovarja za škodo, povzročeno zgolj iz male malomarnosti brez kakršnihkoli omejitev, je dovolj nazorna, da lahko zaključimo, da je odgovornost delodajalca prekomerna in nepravilna, saj bi moral zakonodajalec podobna dejanska stanja pravno podobno opredeliti. Komercialne zavarovalnice imajo limitirano višino regresnih zahtevkov (12.000 EUR), če gre za škodo, ki izvira iz prometnih nesreč – 7. člen Zakona o obveznih zavarovanjih v prometu, četudi je povzročitelj škode alkoholizirana oseba. Nesprejemljivo in z vidika enakosti pred zakonom zagotovo protiuslavno je, da podjetnik zaradi škodnega dogodka, pri katerem je podana bistveno manjša stopnja krivde (mala malomarnost) odgovarja neomejeno.

Vozniki imajo resda limitirano odgovornost do komercialnih zavarovalnic zaradi obveznega zavarovanja avtomobilske odgovornosti, toda prav tako obvezno zavarovanje obstaja tudi za poškodbe pri delu v višini 0,53 % od plače oz. zavarovalne osnove. Zato bi morala biti tudi

⁵ Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu (Uradni list RS, št. 93/07 – uradno prečiščeno besedilo, 40/12 – ZUJF in 33/16 – PZ-F)

odškodninska odgovornost delodajalca limitirana. Iz Zakona o prispevkih za socialno varnost⁶ (12. člen - Prispevki za zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni) namreč nedvoumno izhaja, da se ti prispevki zbirajo namensko za sanacijo že nastalih poškodb in se ne bi smeli porabljati za izvajanje drugih zdravstvenih programov.

Skupna sredstva iz naslova prispevkov za zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni iz 12. člena Zakona o prispevkih za socialno varnost so 2015 znašale 79.695.617,64 EUR, 2014 pa 81.428.663,35 EUR. Sredstva, zbrana iz naslova prispevkov za poškodbe pri delu in poklicne bolezni, se enako kot sredstva iz naslova prispevkov delodajalcev in delojemalcev ter ostalih virov, porabijo za izvajanje vseh zdravstvenih programov, torej tudi za namene zdravljenja oseb s poškodbami pri delu in poklicne bolezni. Sredstva se porabijo za vse pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, saj prispevki za poškodbe pri delu in poklicne bolezni niso namenska sredstva, temveč zgolj eden izmed virov, ki se pri porabi prelivajo z ostalimi viri (prispevki delodajalcev, delojemalcev itd.).⁷

Z vidika enakosti pred zakonom naj navedemo tudi to, da delavec odgovarja svojemu delodajalcu le za namen in hudo malomarnost.

Nelimitirana in zakonsko preširoko določena odškodninska odgovornost delodajalca predstavlja pomemben odvrčalen moment, da bi se ljudje s podjetniškimi ambicijami in idejami sploh odločali za podjetništvo oz. pri tistih že obstoječih podjetnikih, da bi sploh širili obseg poslovanja in na novo zaposlovali, kar bi imelo več pozitivnih finančnih koristi za javne finance (davki, prispevki, manj denarnih nadomestil za brezposelne ...).

Predlagana dopolnitev zahteve je bila sprejeta (30 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 29 jih je glasovalo za, 1 pa je bil proti).

8. točka dnevnega reda:

- **Sedemnajsto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2013, 2014 in 2015, EPA 1707-VII**

Poročilo je objavljeno na spletni strani Državnega zbora v Poročevalcu z dne 12. 1. 2017 in so ga državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti s sklicem.

Poročilo je obravnavala Komisija za gospodarstvo, obrt, turizem in finance. Poročilo komisije so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti s sklicem. Predlog mnenja Državnega sveta so prejeli po elektronski pošti 13. 3. 2017.

Besedo je imela mag. Miranda Groff Ferjančič, državna sekretarka na Ministrstvu za finance, predstavnica predlagatelja zakona.

Poročevalec Komisije za gospodarstvo, obrt, turizem in finance Alojz Kovšca je pojasnil stališče komisije.

Predsednik je dal na glasovanje predlog mnenja:

Državni svet Republike Slovenije je na 49. seji 15. 3. 2017, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/13), sprejel naslednje

M N E N J E

⁶ Zakon o prispevkih za socialno varnost (Uradni list RS, št. 5/96, 18/96 – ZDavP, 34/96, 87/97 – ZDavP-A, 3/98, 7/98 – odl. US, 106/99 – ZPIZ-1, 81/00 – ZPSV-C, 97/01 – ZSDP-1, 97/01, 62/10 – odl. US, 40/12 – ZUJF, 96/12 – ZPIZ-2, 91/13 – ZZVZZ-M, 99/13 – ZSVarPre-C in 26/14 – ZSDP-1)

⁷ podatki povzeti po Odgovor Vlade Republike Slovenije na vprašanje državnega svetnika Alojza Kovšče glede prispevkov za zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni ter regresnih zahtevkov, številka 00202-11/2016/5 z dne 28. 7. 2016

k Sedemnajstemu poročilu o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2013, 2014 in 2015

Državni svet se je seznanil s poročilom.

Uvodoma je bilo pojasnjeno, da je bilo v Sloveniji 2015 dodeljenih 562,5 mio EUR državnih pomoči. Te so se, če ne upoštevamo t. i. kriznih pomoči, namenjenih odpravljanju posledic finančne krize v bančnem sektorju v letih 2012–2014, glede na leto 2014, zvišale za 31,3 mio EUR, tako da predstavljajo 1,46 % BDP.

Ena od ključnih sprememb v obsegu in strukturi državnih pomoči 2015 je znižanje horizontalnih pomoči, ki pa še vedno predstavljajo dve tretjini državnih pomoči v obdobju 2013–2015. V okviru horizontalnih pomoči je bilo 2015 največ pomoči dodeljenih za varstvo okolja in varčevanje z energijo, in sicer 33 % vseh državnih pomoči, sledijo spodbude za zaposlovanje (16,7 % vseh pomoči), po 4 % vseh pomoči pa je bilo dodeljeno za spodbujanje raziskav, razvoja in inovacij in za spodbujanje regionalnega razvoja.

Leta 2015 beležimo občutno povečanje sektorskih pomoči, zlasti za prestrukturiranje nekaterih večjih podjetij v težavah, ki so predstavljale 17,3 % vseh pomoči, kar je skoraj trikrat več kot v povprečju v obdobju 2013–2015. Leta 2015 pa se je nadaljeval trend zmanjševanja pomoči za kmetijstvo in ribištvo, in sicer na dobro desetino vseh dodeljenih pomoči.

Precejšen negativni trend je v Sloveniji zaznati pri dodeljevanju pomoči v obliki subvencij, saj so te leta 2007 znašale skoraj 99 % vseh državnih pomoči, medtem ko je bilo subvencij 2014 in 2015 sicer še vedno prepričljiva večina, se je pa njihov delež v teh dveh letih zmanjšal na 80 oziroma 57,8 % vseh državnih pomoči.

Primerjalna analiza podatkov o državnih pomočeh v EU pokaže, da ima Slovenija primerljivo strukturo državnih pomoči, pri čemer dodeli okoli 0,5 % od 103 milijarde EUR vseh pomoči v EU.

Državni svet ugotavlja, da predstavljeno poročilo izčrpno seznanja z obsegom, nameni in strukturo dodeljenih državnih pomoči, vsebuje pa tudi ocene o uspešnosti in učinkovitosti dodeljenih sredstev. Mogoče se je sicer strinjati, da imajo, širše gledano, državne pomoči pozitivne učinke, vendar pa se Državnemu svetu zastavlja vprašanje o dvomljivi smiselnosti dodeljevanja državnih pomoči nekaterim podjetjem v težavah, saj bi se, glede na rezultate teh pomoči, lahko večkrat vprašali o pravilnosti presoje alokacije sredstev ter odsotnosti objektivnih izhodišč za dodelitev sredstev. Prizadevanja bi morala iti v smeri, da bi dajalci državnih pomoči dorekli namene in ustrezne, za vse enako veljavne, kriterije za dodeljevanje državnih pomoči, z merljivi učinki. Pogreša se namreč analiza o gospodarnosti ravnanja s sredstvi državnih pomoči ter končna ocena o tem, ali je dodeljena pomoč dosegla cilj, zaradi katerega je bila dodeljena.

Državni svet je mnenja, da je treba dodelati pravila, ki bodo napačne presoje in različne zlorabe, do katerih prihaja pri dodeljevanju državnih pomoči, zmanjšale na minimum, ugotovljeni razlogi, zakaj niso bili doseženi pričakovani rezultati, pa morajo voditi v uspešnejše selekcioniranje pomoči. Državnemu svetu se zdi smiselno, da se kot možni način izboljšanja stanja na tem področju predlaga ukrepe, ki bi državne pomoči v večji meri kot doslej prednostno opredelili kot povratne oblike pomoči. Državni svet je mnenja, da je treba delež povratnih oblik sredstev povečati ter s participacijo sredstev prejemnikov pomoči spodbuditi interes za večjo učinkovitost pri uporabi dodeljenih sredstev. Glede prednostnega dodeljevanja državnih pomoči kot povratne oblike pomoči je bilo pojasnjeno, da je sicer Ministrstvo za finance pri pripravi novele Zakona o javnih financah predlagalo ukrepe v tej smeri, vendar njihov predlog ni bil sprejet kot zaveza Vlade.

Državni svet opozarja na podatek o veliki razpršenosti sredstev relativno majhnih vrednosti prejemnikom, ki nimajo nobenega zaposlenega, kar v marsičem postavlja pod vprašaj smiselnost dodeljevanja takšnih pomoči in nujnost revizije tovrstnega dodeljevanja z

uvajanjem kriterija minimalnega zneska pomoči in velikosti podjetja oziroma števila zaposlenih v njem.

Komisija za gospodarstvo, obrt, turizem in finance je ob obravnavi poročila sprejela sklep, da se Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo in Ministrstvu za finance zastavi vprašanje o dodeljenih državnih pomočeh za reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb v težavah, in sicer koliko teh pomoči je bilo dodeljeno v zadnjih petih letih ter kakšni so rezultati te pomoči v smislu dolgoročne sposobnosti preživetja teh podjetij na trgu.

Predlagano mnenje je bilo sprejeto (32 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 34 jih je glasovalo za, nihče pa ni bil proti).

10. točka dnevnega reda:

– Zaključki posveta Javna raba slovenščine: stanje, zakonodajne rešitve in strategija

Poročilo Komisije za kulturo, znanost, šolstvo in šport s predlogi zaključkov so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti 14. 3. 2017. Predlog sklepa Državnega sveta so prav tako prejeli po elektronski pošti 14. 3. 2017.

Predsednik Komisije za kulturo, znanost, šolstvo in šport dr. Zoran Božič je predstavil vsebino zaključkov in stališče komisije.

Razpravljal je Alojz Kovšca.

Predsednik je dal na glasovanje predlog sklepa k zaključkom posveta:

Državni svet Republike Slovenije je na 49. seji 15. 3. 2017, na podlagi 29. in 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15 ter na podlagi posveta *Javna raba slovenščine: stanje, zakonodajne rešitve in strategija* sprejel naslednji

S K L E P

Državni svet je 8. decembra 2016 skupaj z Ministrstvom za kulturo in s Slovensko akademijo znanosti in umetnosti organiziral posvet z naslovom *Javna raba slovenščine: stanje, zakonodajne rešitve in strategija*. Na posvetu so poleg predsednika Državnega sveta Mitja Bervarja, ministra za kulturo Antona Peršaka in predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti akademika prof. dr. Tadeja Bajta sodelovali vodja Službe za slovenski jezik z Ministrstva za kulturo dr. Simona Bergoč, Tanja Cmrečnjak Pelicon z Inšpektorata za delo Ministrstva za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti, predstojnik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša (ZRC SAZU) izr. član SAZU prof. dr. Marko Snoj, red. prof. dr. Marko Jesenšek s Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, izr. prof. dr. Alenka Valh Lopert, izr. prof. dr. Melita Zemljak Jontes in red. prof. dr. Silvija Borovnik s Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, izr. prof. dr. Matej Accetto s Pravne fakultete Univerze v Ljubljani, slovenski jezikoslovec dr. Janez Dular in slovenistka Marta Kocjan Barle.

Izhodišča za posvet

Položaj nacionalnega jezika se ocenjuje z njegovimi družbenimi vlogami in potrjuje s stalnim procesom kultiviranja in jezikovno kulturo sploh. Slovenščina nas je kot identitetno skupnost, narod in državotvorno nacijo združevala vse od srednjega veka prek habsburške monarhije, obeh Jugoslavij do samostojne Slovenije in sodobnih evropskih integracij. Po osamosvojitvi pa se upravičeno stopnjevano problematizira zlasti nujni stalni razvoj celovite funkcionalnosti slovenščine. Utrjevanje polnofunkcionalnosti jezika je namreč bistveno za utrjevanje jezikovne samozavesti v intenzivnih družbenih procesih, kot so globalizacija, individualizacija postmoderne družbe, populistična demokratičnost ipd. In kakšna je vloga slovenščine v tržni družbi s pogostim sloganom "uporabniku prijazno" in z že navajenim priseganjem na čim

večjo vsečnost navzven? Je njena raba dovolj angažirana in proaktivna? Kakšna in kolikšna je torej dejanska družbenost oz. kompetentnost slovenščine? Se sicer uzakonjena raba slovenščine tudi dejansko upošteva? Ob že nekaj časa aktualnih razpravah o vlogi slovenščine v znanosti in šolstvu se torej sprašujemo še o današnjem stanju slovenščine v vsakdanjem javnem življenju, na ulici, na različnih srečanjih, na prireditvah, v uradih, v podjetjih. Sprašujemo se o tem, ali je jezikovna krajina v Sloveniji slovenska ali morda postaja t. i. mednarodna, kar je na jezikovni ravni danes sinonim za slabo angleščino. Jezik nas namreč določa. Ne samo nas, temveč tudi vse narode v naši bližnji in daljni okolici.

Ugotovitve

Slovenski jezik je najtesneje in odločilno povezan z idejo o državitvornosti slovenskega naroda, v 19. stoletju izhajajoč iz romantične miselnosti, da je za narodnostno združitev Slovencev potrebna jezikovna enotnost, t. j. enotni knjižni jezik na celotnem slovenskem jezikovnem in geografskem prostoru.

Skrb za slovenski jezik, njegovo rabo in razvoj določajo Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Zakon o javni rabi slovenščine in Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko.

Vlada RS je leta 2000 za nosilca jezikovne politike ustanovila Urad za slovenski jezik brez jezikovne politike na državni ravni. Slovensko jezikovno vprašanje z državno osamosvojitvijo ni bilo samodejno in dokončno rešeno. Kot provizorični nosilec jezikovne politike je nastopala le civilna družba.

Prvi Nacionalni program za kulturo 2004–2007 je opredelil, da mora skrb za slovenski jezik ostati temeljna naloga kulturne politike. Zakon o javni rabi slovenščine 2004 je ukinil vladni Urad za slovenski jezik, njegove pristojnosti pa dodelil Ministrstvu za kulturo. Področje je tako ostalo brez pomembnih informacij o dogajanju v drugih resorjih in brez neposrednega vpliva na jezikovnopolitične odločitve.

Resolucija za obdobje 2008–2011 je opredelila načela jezikovne politike, in sicer prizadevanje za celovito obravnavanje vseh področij jezikovnega statusa in jezikovnega korpusa, pri čemer je država odgovorna za določitev statusa, za vsebino korpusa pa jezikoslovna stroka; država naj zagotavlja temeljne organizacijske in finančne okvire; prednost naj imajo nepredpisovalne, spodbujevalne oblike urejanja, predpisovalne, kadar je to nujno zaradi učinkovitosti; uravnoteženo naj bodo upoštevane simbolna (vrednotna, identifikacijska), utilitarna (sporazumevalna) in spoznavna vloga jezika; skrb za jezik se mora včlenjevati v vse politike, ki vplivajo na javno sporazumevanje (v izobraževalno, zdravstveno, obrambno, raziskovalno, kulturno).

Resolucija iz leta 2013 je jezikovno politiko osredinila na področji jezikovnega izobraževanja in jezikovne opremljenosti. Ta zaveza je med drugim posledica slabih dosežkov slovenskih šolarjev v mednarodni raziskavi bralne pismenosti (PISA 2010) in sporazumevalnih težav govorcev s posebnimi potrebami ter zaostajanja v razvoju digitalizacije jezikovne tehnologije (listina Digitalna Slovenija 2020 – Strategija razvoja informacijske družbe).

Jezikovna politika je od nosilcev oblasti organizirana skrb za tako ureditev učenja, rabe, razvoja in znanstvenoraziskovalnega spremljanja jezika ali jezikov v danih družbenozgodovinskih okoliščinah, ki bo omogočala izpolnjevanje sporazumevalnih potreb pri dviganju gmotne in duhovne blaginje posameznika in jezikovne skupnosti.

Jezikovna politika je odvisna od duela med doktrinama globalizacije: tiste, ki temelji na jezikovni in kulturni raznolikosti, ter prepričanja, da imajo vse jezikovne in kulturne skupnosti pravico do ohranitve svojih posebnosti, lastnih vrednot in običajev, in na katerih so nastale Organizacija združenih narodov oz. UNESCO, UNICEF ter Svetovna zdravstvena organizacija, in tiste, ki si prizadeva te razlike odpraviti ali odpraviti vsaj njihov vpliv na materialne potrebe, kar zahteva spremembe vrednot in običajev, in za katero se zavzemajo Mednarodni monetarni fond in Svetovna trgovinska organizacija ter politične stranke z neoliberalističnim političnim programom, ki je všečen interesom mednarodnega ali nadvladnega kapitala.

Pravna podlaga slovenske jezikovne politike:

- 11. člen Ustave RS: Uradni jezik v Sloveniji je slovenščina. Na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina.
- Zakon o javni rabi slovenščine je sistemski zakon in določa področja javne rabe, na katerih lahko govorci uresničujejo svoje pravice - torej uporabo slovenščine in lahko tudi tujega jezika, vendar ne na račun slovenščine. Določa tudi enakopravno rabo italijanščine in madžarščine na dvojezičnih območjih.
 - 4. člen: Republika Slovenija zagotavlja status slovenščine z dejavno jezikovno politiko, ki vključuje skrb za zagotovitev pravnih podlag njegove rabe, za stalno znanstvenoraziskovalno spremljanje jezikovnega življenja in za širjenje jezikovne zmožnosti ter skrb za razvoj in kulturo jezika.
 - 14. člen: Dolžnost zasebnega delodajalca ali delodajalke je, da glede na predvidljivo pogostnost in zahtevnost jezikovnih stikov s strankami določi za posamezno delovno mesto potrebno zahtevnostno stopnjo znanja slovenščine in pri objavi prostih delovnih mest, na katerih se predvidevajo jezikovni stiki s strankami, kot pogoj izrecno navede zahtevnostno stopnjo znanja slovenščine.
 - 16. člen: Pri osebah zasebnega prava in fizičnih osebah, ki opravljajo registrirano dejavnost, mora v slovenščini potekati notranje poslovanje, ki se nanaša na urejanje pravic in dolžnosti iz delovnega razmerja, na dajanje navodil in obveščanje delavcev ali delavk ter na varstvo pri delu. Če gre za delovno razmerje s tujcem, ki opravlja sezonska dela, je pri tem dopustna souporaba tujega jezika. Ti delodajalci pri razpisih za zasedbo delovnih mest od kandidatov ali kandidatke ne smejo zahtevati pisnih vlog samo v tujem jeziku.
 - 17. člen: Firma oziroma ime pravnih oseb zasebnega prava in fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano dejavnost, se vpiše v sodni register oziroma drugo uradno evidenco, če je, skladno s področnimi zakoni, v slovenščini.
 - 18. člen: Obrati, prodajalne, gostinski in drugi lokali ali drugi poslovni prostori, ki so poimenovani drugače kot z registriranim imenom ali firmo pravne osebe zasebnega prava oziroma z imenom in priimkom fizične osebe, so poimenovani v slovenščini.
- Zakon o gospodarskih družbah
 - 11. člen: Poslovodstvo mora zagotoviti, da sporazumevanje z delavci v družbi v zvezi z dajanjem navodil za njihovo delo, vodenjem postopkov, v katerih se odloča o njihovih pravicah, in sodelovanjem delavcev pri upravljanju poteka v slovenskem jeziku, na območjih, kjer živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, pa lahko tudi v italijanskem ali madžarskem jeziku.
 - 20. člen: Sestavina firme, ki nakazuje dejavnost, in oznaka družbe morata biti v slovenskem jeziku. Prevod firme v tuj jezik se lahko uporablja samo skupaj s firmo v slovenskem jeziku.

Proces globalizacije je zajel vsa področja, gospodarstvo in politiko, znanost in raziskovanje, šolstvo, medije in – posledično – zasebna življenja. Nacionalni jeziki se tako v javnosti in v jeziku stroke vedno bolj nadomeščajo z globalnim, s svetovnim, to je z angleškim jezikom. Vendar pa je Generalna skupščina Evropske zveze državnih jezikovnih ustanov – EFNIL (angl. European Federation of National Institutions for Language) leta 2014 v t. i. Firenški resoluciji opozorila na težnjo po rabi angleščine namesto standardnih jezikov različnih držav pri univerzitetnem poučevanju in raziskovanju, ki omejuje področja drugih jezikov pri njihovem razvoju ter tako ogroža jezikovno pestrost Evrope, ki je bistvenega pomena za kulturno raznolikost Evrope.

Kljub jasnim usmeritvam evropske jezikovne politike in slovenske zakonodaje je v Sloveniji raba jezika večkrat povezana s povsem komercialnimi oz. tržnimi interesi. Vedno več je javnih prireditev, ki so v tujem jeziku oz. "skrajšani različici angleščine", kar pravzaprav kaže na odnos govorcev do jezikov nasploh.

V poročilu Inšpektorata RS za kulturo in medije za leto 2015 je zaslediti bistveno povečanje prijav domnevnih, večinoma manjših, kršitev. Na inšpektoratu namesto odločb o prekrških uporabljajo preventivna opozorila, ker so ravno tako učinkovita.

V Službi za slovenski jezik na Ministrstvu za kulturo sistematično spremljajo in analizirajo vprašanja govorcev, ki jih skrbijo najrazličnejši pojavi javne rabe slovenščine. Veliko pritožb je zaradi oglasov, ki so oblikovani v nestandardni slovenščini. V teh primerih se Zakon o javni rabi slovenščine ne more uporabiti, saj zakon ne sankcionira kakovosti jezika, temveč le njegov status. Kakovost jezika določajo normativni jezikovni priročniki, sankcije pa predstavljajo različni mehanizmi družbene kontrole, od avtoritet (jezikoslovcev, urednikov, mnenjskih voditeljev itd.) do jezikovnega trga v celoti.

Analize jezika medijev (posebej radia, filma, gledališča) dokazujejo upad jezikovne kulture v medijih, na eni strani zaradi slabega obvladovanja materinščine in vedno manj zahtevne publike, na drugi pa zaradi tržne naravnosti medijev in bitke za publiko.

Raven jezikovne kulture v šolskem sistemu se kaže prek pravopisne norme pri obvladovanju pisnih izdelkov.

Analiza pravopisnih značilnosti kaže na odstopanja v rabi male/velike začetnice, skladenjski ter neskladenjski rabi ločil in v nekaterih izpušnih črk kot posledice prenosa govorjenega jezika v zapisanega. Oblikoslovna odstopanja se najpogosteje kažejo v rabi napačne sklonske končnice samostalniške besede, izpuščanju pomožnega glagola, napačnih rabah števila, vezave ali rabi predloga, vezniške besede, nedoločnega člena, določne oblike pridevnika, glagola moči/morati in osebnega zaimka.

Analiza krajših besedil študentov kaže na težave tako na oblikovni kot na pravopisni oz. slovnični ravni. Rabljene so številne nepotrebne prevzete besede, ki z rabo domače ustreznice ne spreminjajo strokovnega pomena zapisanega besedila, bi pa postalo razumljivejše. Prevzeto besedje se je namreč zelo razširilo v izobraževalno in akademsko sfero. Deloma zato, ker se znanost razvija s tolikšno hitrostjo, da strokovnjaki pogosto ne uspejo tvoriti ozko strokovnih besed hkrati s prevzemanjem izraza v stroko. Na drugi strani pa mnoge znanstvene stroke zmorejo hitro in ustrezno v dobrem sodelovanju s strokovnjaki določenega strokovnega področja, slovenisti ter prevajalci tvoriti slovenske ustreznice nadvse uspešno, predvsem pa pravočasno.

Poleg institucionalnega učenja slovenskega jezika so pomembne tudi različne oblike neinstitucionalnega učenja, in sicer prek slavističnih, lektorskih in prevajalskih društev, ki so lahko s svojim delovanjem odlična možnost sodelovanja z vzgojno-izobraževalnimi institucijami. Zlasti študentje z vključitvijo v dejavnosti obeh vrst ustanov s pridom izkoriščajo možnosti učenja, nadgrajevanja temeljnega strokovnega znanja in sprejemanja novih védenj.

SKLEPI

Slovenska politika se mora določneje opredeliti do slovenščine in načrtovati strateške cilje jezikovne politike. To temeljno politično vprašanje mora postati del programov vseh političnih strank.

Politika mora spodbujati samozavestno jezikovno ustvarjalnost na vseh tradicionalnih in novih področjih jezikovne rabe. Zaradi demografske šibkosti slovenske jezikovne skupnosti, njene geopolitične izpostavljenosti in vpetosti v globalizacijske procese je v slovenski jezikovni politiki zaslediti obrambno držo, vendar se ne sme zapirati pred tujim izzivom in drugačnimi usmeritvami jezikovnega načrtovanja.

Država mora bolj odločno poskrbeti za nemoten razvoj slovenskega jezika in tudi v praksi uresničiti ustavna določila glede rabe slovenskega jezika ter zagotoviti, da se bo dosledno izvajala jezikovna politika, ki jo določa sistemski Zakon o javni rabi slovenščine.

Učni programi na osnovno- in srednješolski stopnji se morajo posodobiti, da bo poučevanje maternega jezika in z njim povezane vsebine postalo privlačno za mlade generacije. Vsak otrok mora razumeti, da je dobro znanje tujih jezikov vrednota in življenjska nujnost. Slovenščina pa je vrednota, ki nima cene in je temelj pridobivanja znanja od prve besed naprej. Država mora finančno podpirati izdajanje kakovostnih učbenikov za slovenski jezik, ki

naj jih pišejo in oblikujejo najboljši strokovnjaki za jezik, književnost, metode poučevanja in promocijo.

Pri skrbi in razvoju slovenskega jezika je pomembna vloga jezikoslovcev – slovenistov, ki se vključujejo v različne programe širjenja slovenskega jezika v tujini in pri tujcih v Sloveniji (program ERASMUS, mednarodne šole, kot sta TRANS in CEEPUS).

Nujna je uvedba ustreznega števila ur predmeta slovenski jezik na vseh smereh univerzitetnega študija. Raziskave kažejo, da so napake v objavljenih diplomskih nalogah tako osnovne, da bi morali študenti na vseh smereh visokošolskega študija poslušati tako splošni skupni predmet slovenščine kot pouk strokovne slovenščine.

Zaznati je (pre)veliko prisotnost prevzetega besedja, pri čemer pa se strokovnega besedja nasilno ne sloveni. Pri jezikovnem pregledu se sledi prizadevanjem t. i. zmernega pozitivnega oz. konstruktivnega purizma. Slovenski jezik ima bogate besedotvorne in izrazne zmožnosti. Zato je pomembna uvedba predmeta strokovne slovenščine na vse smeri visokošolskega izobraževanja. Tako bi se dvignila jezikovna pismenost slovenskemu strokovnemu in znanstvenemu besedju, kar bi okrepilo jezikovno (samo)zavest strokovnjakov z različnih področij. Pri slovenjenju tujih strokovnih izrazov je pomembno sodelovanje z jezikoslovci, prevajalci in slovenisti.

Slovenščina ima mnoge terminološke slovarje, ki so dostopni (tudi) na spletu. To so spletišče Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, in sicer Sekcija za terminološke slovarje, ki nadaljuje delo Terminološke komisije SAZU: Urbanistični terminološki slovar, Terminološki slovar uporabne umetnosti, Terminološki slovar avtomatike, Botanični terminološki slovar, Farmaceutski terminološki slovar, Gledališki terminološki slovar, Čebelarški terminološki slovar, Geološki terminološki slovar, Gemološki terminološki slovar, Geografski terminološki slovar, Planinski terminološki slovar, Slovenski smučarski slovar.

Spletišče Termania ponuja naslednje terminološke slovarje: Angleško-slovenski astronomski slovar, Angleško-slovenski slovar bibliotekarske terminologije, Bibliotekarski terminološki slovar, Inženirsko seizmološki terminološki slovar, Mali klekljarski slovar iz žirovskih del Tončke Stanonik, Mikrobiološki slovar, Nemško-slovenski avtomobilistični slovar, Računalniški slovarček, Slovenski medicinski slovar, Slovenski oblikoslovni leksikon Sloleks, Slovensko-angleški glosar jezikoslovnega izrazja, Slovensko-angleški pojmovnik s področja vzgoje in izobraževanja, Slovensko-italijanski slovar elektronike, elektrotehnike in telekomunikacij, Statistični terminološki slovar, Tehniški metalurški slovar, Turistični terminološki slovar, Vezljivostni slovar slovenskih glagolov.

Učenje slovenskega jezika se prične s prvo besedo in stavkom v domačem okolju, gradi in izpopolnjuje pa se vertikalno in horizontalno v izobraževalnem sistemu, v okviru katerega se učeči usposablja za kompetentno tvorbo tako govornih kot zapisanih besedil. Pomembno je, ali je raven jezikovnokulturnega obvladovanja tovrstnih védenj in jezikovnokulturnega zavedanja ustrezna okoliščinam, v katerih se posameznik znajde. Jezikovnokulturno zavedanje je pomembno tako za predmetno področje slovenščine kot tudi za druga predmetna področja. Pri učenju jezika je pomembna jezikovnokulturna vzgoja - obvladovanje socialnih in funkcijskih zvrsti slovenskega jezika. Namen učenja o jeziku v jeziku samem pa je seveda znanje, s katerim se lahko različne oblike, zvrsti, vrste jezika ustrezno prilagajajo različnim okoliščinam.

Stanje na področju javne rabe slovenščine je sicer težko objektivizirati. Primer uresničevanja jezikovne politike so zadnji rezultati raziskave Pisa, po kateri se je raven bralne pismenosti slovenskih petnajstletnikov občutno zvišala. Bralna pismenost je ena od osnovnih zmožnosti, s pomočjo katere ljudje dekodiramo pisne informacije, jih kritično vrednotimo in nato uporabimo v življenju. Dobro razvita bralna pismenost pomeni učinkovitejše vključevanje v sodobno digitalno družbo in boljše sooblikovanje okoljsko občutljivo naravnane skupnosti.

Slovenska jezikovna politika mora biti temeljno opredeljena in njeno uresničevanje formalizirano s smiselnimi zahtevami o obvezni rabi slovenskega jezika. Raba in razvoj slovenskega jezika je odgovornost določevalcev nacionalne politike in vseh njegovih govorcev oz. uporabnikov, tako v javni – medijsko izpostavljeni vlogi kot na strokovno-znanstvenem področju. Za uresničevanje jezikovne politike na vseh ravneh in področjih

jezikovnega izražanja mora država omogočiti ustrezne finančne pogoje, ki bodo omogočili stalno nadgrajevanje opismenjevanja v slovenskem jeziku.

Predlog sklepa k zaključkom posveta je bil sprejet (22 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 22 jih je glasovalo za, nihče pa ni bil proti).

11. točka dnevnega reda:

– Zaključki posveta Reorganizacija centrov za socialno delo

Poročilo Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide s predlogi zaključkov so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti 13. 3. 2017. Predlog sklepa Državnega sveta so prav tako prejeli po elektronski pošti 13. 3. 2017.

Predstavnica Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide mag. Darija Kuzmanič Korva je predstavila vsebino zaključkov posveta in pojasnila stališče komisije.

Predsednik je dal na glasovanje predlog sklepa k zaključkom posveta:

Državni svet Republike Slovenije je na 49. seji 15. 3. 2017, na podlagi 29. in 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) ter na podlagi posveta Reorganizacija centrov za socialno delo, sprejel naslednji

S K L E P

Državni svet Republike Slovenije je 15. 2. 2017 z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti soorganiziral posvet z naslovom Reorganizacija centrov za socialno delo.

S posvetom sta soorganizatorja želela zaokrožiti javno razpravo o noveli Zakona o socialnem varstvu, ki se je zaključila ravno na dan posveta. V omenjeno novelo je ministrstvo zapisalo temeljna izhodišča bodoče organizacijske strukture centrov za socialno delo s ciljem omogočiti enovito, hitro in učinkovito ukrepanje. Posvet je tako ponudil še eno dodatno priložnost za predstavitev načrtane reorganizacije centrov za socialno delo ter stališč različnih deležnikov (oblikovalci javnih politik, odločevalci, stroka, financerji in izvajalci programov in storitev, civilna družba itd.).

Posvet je povezovala državna svetnica mag. Darija Kuzmanič Korva, udeležence posveta pa je uvodoma nagovoril predsednik Državnega sveta Mitja Bervar, mag. manag. V okviru uvodne predstavitve je ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, dr. Anja Kopač Mrak, na splošno predstavila reorganizacijo centrov za socialno delo in pojasnila nekatere spremembe, do katerih je že prišlo na podlagi izvedene javne razprave o predlogu zakona. Sledile so predstavitve stališč deležnikov, in sicer predsednice Socialne zbornice Slovenije dr. Valerije Bužan; direktorice Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo mag. Barbare Kobal Tomc; doc. dr. Milka Poštraka s Fakultete za socialno delo ter Majde Golja, predstavnice centrov za socialno delo.

V razpravi so svoja mnenja podali Perica Radonjič iz KSS Pergam, SINCE07, Sindikat Centrov za socialno delo; Alenka Mužinčič Zver s Centra za socialno delo Ljutomer (zastopnica SINCE07); državni svetnik Alojz Kovšca; Francka Četkovič s Sindikata upokojencev Slovenije, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije; Alojz Sladič z Generalne policijske uprave; Dubravka Hrovatič s Centra za socialno delo Novo mesto ter Simona Ratajc s Centra za socialno delo Maribor.

Na podlagi predstavitev in razprave na posvetu so bili oblikovani naslednje ugotovitve in predlogi:

I. NA SPLOŠNO O PREDVIDENI REORGANIZACIJI CENTROV ZA SOCIALNO DELO:

1. Reorganizacijo centrov za socialno delo se pričakuje že od leta 2005. V vmesnem času so bile že izvedene določene analize, različne delovne skupine pa so oblikovale predloge sprememb in izoblikovale pilotne projekte, ki pa se niso implementirali.
2. Predlagana reorganizacija, katere glavno vodilo je »Na teren, bližje k ljudem«, zajema tri predvidene vsebinske sklope sprememb: spremembe organizacijske strukture sistema delovanja centrov za socialno delo, uvedbo informativne odločbe ter vpeljavo socialne aktivacije kot načina aktivacije dolgotrajnih prejemnikov denarnih socialnih pomoči.
3. Stroka s področja socialnega dela že dolgo ocenjuje, da bi bilo treba uvesti določene spremembe v sistemu delovanja centrov za socialno delo, saj trenutna ureditev zaradi zunanjih in notranje-organizacijskih dejavnikov ne ustreza več niti strokovnim delavcem niti uporabnikom. Stroka ne nasprotuje predlagani reorganizaciji, meni pa, da mora temeljiti na analizi kadrovskih in strokovnih potreb v izogib morebitnim zapletom pri implementaciji načrtanih ukrepov. Poziva tudi k preišljenemu, z deležniki, usklajenemu in postopnemu uveljavljanju sprememb (npr. prek pilotnih projektov), k redni evalvaciji njihovih učinkov in posledičnim popravkom ali nadgradnjam sistema.
4. Pri uvajanju sprememb je ključnega pomena strinjanje različnih deležnikov o cilju reorganizacije, kako ga doseči, pa je stvar medsebojnega dogovora, zato deležniki podpirajo vključujoč pristop pristojnega ministrstva pri pripravi sprememb sistema.
5. Pri definiranju ciljev reorganizacije bi bilo treba na podlagi zaznanih pomanjkljivosti sistema najti odgovor na to, kakšen naj bo sistem centrov za socialno delo in kakšni naj bodo pogoji za delo, ki morajo biti izpolnjeni, da bo sistem res učinkovito deloval, da bo uporabnikom zmožen nuditi kakovostne storitve in zagotavljal podlage za strokovni razvoj zaposlenih.
6. Reorganizacija sistema centrov za socialno delo na uporabnika in njegove možnosti uveljavljanja pravic, povezanih s sistemom socialnega varstva, ne sme imeti negativnega vpliva.
7. Vsaka sprememba s seboj prinaša občutja negotovosti, zato je pri uvajanju sprememb v sistem ključnega pomena podrobno informiranje in vključevanje vseh, ki se jih bodo spremembe dotaknile.
8. Že med javno razpravo so bile na podlagi prejetih pripomb pripravljene spremembe določb novele Zakona o socialnem varstvu, pred vložitvijo novele v zakonodajni postopek pa bo na podlagi posameznih usklajevanj še priložnost za spremembe in dopolnitve njene vsebine.
9. Glede na številne formalne in vsebinske spremembe, ki jih predvideva predlog reorganizacije stroka poziva k počasnemu uvajanju sprememb in poziva k razmisleku o realnosti uveljavitev načrtovanih sprememb že s 1. 1. 2018.

II. VODILO REORGANIZACIJE »NA TEREN, BLIŽJE K LJUDEM«:

1. Vodilo reorganizacije »Na teren, bližje k ljudem« je dobro zastavljeno, a bo za uresničenje tega in za res kakovostno strokovno delo na terenu treba zagotoviti ustrezne kadrovske pogoje za delo.
2. V zadnjih desetletjih so se okoliščine dela na terenu, kar se tiče vsebine in zahtevnosti, zelo spremenile, zato bo treba slednje upoštevati pri organizaciji in izvajanju terenskega dela. Predvsem bo treba oblikovati nove storitve, ki bodo ponudile odgovore na povečan delež starejše populacije, izzive, povezane z dolgotrajno oskrbo, deinstitucionalizacijo ter posledično krepitvijo dela v skupnosti.

III. SEDANJA IN PRIHODNJA ORGANIZACIJA DELA CENTROV ZA SOCIALNO DELO:

1. Trenutno stanje:

- a) Organizacijska struktura obstoječih 62 centrov za socialno delo kot samostojnih socialno-varstvenih zavodov se v zadnjih 25 letih ni spremenila, medtem ko se je število nalog, ki jih izvajajo na podlagi 54 različnih zakonov, močno povečalo, brez dodatne kadrovske okrepitve.

- b) Pokritost oziroma število zaposlenih na uporabnika glede na geografsko lokacijo centra zelo niha. Tudi njihove notranje organizacijske strukture so zelo raznolike, saj so se skozi leta razvijali precej samostojno.
- c) Zaznane ključne šibkosti sistema, na podlagi katerih se išče optimalne spremembe sistema so: pomanjkanje specializacij strokovnega kadra, težave z zagotavljanjem multidisciplinarnega timskega dela, kadrovska podhranjenost, omejevanje možnosti modernejših metod dela (delo v parih ali timih) itd.

2. Predvidena nova organizacijska struktura in spremembe načina dela:

- a) Predvideva se povezava obstoječih 62 lokalnih centrov za socialno delo v 16 območnih centrov za socialno delo. V slednjih se bo centraliziralo skupne službe (informacijsko-tehnološko, kadrovsko službo in računovodstvo) in nanje preneslo odločanje o pravicah iz javnih sredstev letnega značaja na podlagi uvedbe informativne odločbe (otroški dodatek, znižanje plačila za vrtec, državne štipendije, dodatne subvencije za malice in kosila).
- b) Vzpostavitev skupnih služb naj bi prinesla prihranke, ki jih bo moč nameniti za druge aktivnosti v sistemu – predvsem za dodatne zaposlitve in izobraževanja, itd.
- c) Zdajšnji centri za socialno delo bodo postali enote centra za socialno delo, ki bodo na podlagi zakonskih določb še vedno predstavljali osnovne vstopne točke v sistem, vodili pa jih bodo pomočniki direktorja območnega centra za socialno delo, k imenovanju katerih bo lahko podal mnenje župan posamezne lokalne skupnosti, v kateri deluje enota.
- d) Ključnega pomena za novo organizacijsko strukturo bo možnost intenzivnejše koordinacije nalog med lokalnimi centri za socialno delo, ki bodo delovali znotraj posameznega območja. Pri tem stroka opozarja, da bo treba natančno analizirati delo posameznih lokalnih enot centrov za socialno delo, saj se njihovo delovanje, zlasti pa težave, s katerimi se ukvarjajo v posameznem lokalnem okolju, precej razlikujejo.
- e) V prihodnje bi bilo treba poenotiti postopke glede izvajanja Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, strokovnim delavcem zagotoviti več časa za izvajanje strokovnih nalog, vzpostaviti skupne službe na posameznih področjih dela, povečati učinkovitost in kakovost dela, zagotoviti večjo dostopnost do storitev in razviti nove oblike strokovnega dela (npr. vpeljava koncepta ključnih oseb). Gre za kompleksne in medsebojno povezane procese, katerih uveljavitev in učinki bodo terjali čas.

3. Pripombe in predlogi:

- a) Glede na ocene strokovnjakov iz tujine je slovenski sistem centrov za socialno delo dober (navkljub določenim zaostankom v kadrovskem in strokovnem razvoju, centri ostajajo dokaj blizu uporabniku in se povezujejo tako z nevladnimi organizacijami kot lokalnimi skupnostmi), zato bi ga bilo treba zgolj posodobiti, ne pa popolnoma transformirati.
- b) Če se javna pooblastila razume v kontekstu socialnega dela in ne v kontekstu pravnih postopkov in ukrepov, potem bo predvideno ločitev javnih pooblastil od storitev težko izvesti, saj je postopek, ki sloni na pooblastilih, prežet s socialnim delom. Posledično se predlaga, da se prvi odstavek 49. člena Predloga zakona o socialnem varstvu spremeni tako, da se glasi: »Centri za socialno delo opravljajo storitve in naloge, ki izhajajo iz potreb ljudi in lokalne skupnosti oziroma so določene z zakonom«.
- c) Poenotenje posameznih nalog na območnih enotah centrov za socialno delo ni predvideno na celovit način. Težave bi se lahko pojavile pri poskusu poenotenja baz podatkov, saj trenutno centri za socialno delo uporabljajo zelo raznolike programe pisarniškega poslovanja, ki med seboj niso kompatibilni.
- d) Ker bi že samo poenotenje sistema prineslo velike prihranke časa za delo z ljudmi, bi se reformiranja tega področja morali lotiti na podlagi poglobljenih analiz.
- e) Predlagane spojitve računovodskih služb se je treba lotiti previdno, ne samo zaradi financiranja programov (velik obseg financiranja s strani lokalnih skupnosti), ampak tudi zaradi težav, ki se lahko pojavijo na drugih področjih (npr. izplačila varstvenega dodatka, izredne denarne pomoči za osebe, ki nimajo odprtih transakcijskih računov ali pa so slednji blokirani).
- f) Ob vzpostavitvi nove organizacijske strukture in prenosom določenih nalog na območne enote centrov za socialno delo je treba lokalnim enotam centrov zagotoviti zakonsko podlago za možnost na razpise za financiranje programov, ki jih objavlja država oziroma

lokalne skupnosti. S tem se bo zagotovila tako možnost kot kontinuiteta do zdaj izvajanih programov, ki so prilagojeni specifičnim potrebam posameznega lokalnega okolja.

- g) Centrom za socialno delo se obetajo številne nove naloge na podlagi sprejema Zakona o osebni asistenci, predvidenega sprejema Zakona o socialnem vključevanju, zakonodaje na področju dolgotrajne oskrbe itd., ki jih bo treba vključiti v načrtovanje novih načinov organizacije in vsebine dela.
- h) Veliko novosti pri delu centrov za socialno delo bo prinesel tudi Družinski zakonik, ki je trenutno v zakonodajni proceduri in bo prav tako terjal številna prilagajanja novim postopkom na področju zaščite otrok. Čim prej bi bilo treba začeti priprave na prenos določenih nalog na sodišča, ki bodo od centrov pričakovala poglobljena strokovna mnenja, za kar bo prav tako treba precej znanja in časa.
- i) Na delo centrov za socialno delo vplivajo tudi nepredvidene situacije, ki se pojavijo praktično čez noč (begunski val, poplave itd.). Sistem bo zato moral biti dobro organiziran in načrtovan, da bo sposoben odreagirati na različne izzive.
- j) Pred uvajanjem novih sprememb bi bilo treba odpraviti pomanjkljivosti obstoječega sistema uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, saj iz slednjega izhaja največ težav in obremenitev strokovnih delavcev.
- k) Kot ključen element reorganizacije sistema stroka prepozna modernizacijo sistema, saj se okolje, v katerem delujejo centri za socialno delo, iz leta v leto spreminja in postaja kompleksnejše, terja več napora za prilagajanje načinov dela, razvijanje novih programov in pristopov. Stroka opozarja, da brez vzporednih vsebinskih sprememb sama formalna sprememba organizacijske strukture ne bo imela zaželenega učinka in ne bo avtomatično zagotavljala razvoja stroke.
- l) Predlaga se postopna vpeljava sprememb, ob rednih evalvacijah (npr. na pol leta, ob vključevanju relevantnih deležnikov) in popravkih načrtovanih sprememb sistema. Stroka se zavzema za pristop z izvajanjem pilotnih projektov, saj se da na tak način uspešno izogniti tveganjem z zapleti pri izvedbi načrtanih sprememb v praksi.

IV. CENTRALNA ENOTA CENTROV ZA SOCIALNO DELO IN MOŽNE ALTERNATIVE:

- 1. Na podlagi prejetih pripomb med javno razpravo in pomanjkanja konsenza se iz novele Zakona o socialnem varstvu umika predlog o vzpostavitvi centralne enote centrov za socialno delo na ravni države. Centralna enota je bila v osnovi zamišljena kot nov javni socialno varstveni zavod, ki bi ga ustanovila Republika Slovenija in bi opravljal podporne, razvojne, analitične in druge specifične naloge s področja delovanja centrov za socialno delo. Ministrstvo poudarja, da se centralno enoto še vedno lahko uvede v kasnejših fazah procesa reorganizacije, če se bo ocenilo, da je to smiselno in če bo o tem dosežen konsenz znotraj sistema.
- 2. Stroka podpira razmišljanja ministrstva o preuranjeni vzpostavitvi centralne enote, vendar poziva, da se namesto slednje vseeno zagotovi določena oblika skupnega povezovanja in usmerjanja dela centrov za socialno delo z minimalnim vplivom aktualne politične oblasti in z izključnim poudarkom na stroki.
- 3. Možne oblike prihodnje centralne enote centrov za socialno delo, kot jih predlaga stroka: ustanovitev samostojnega javnega zavoda (zavod za razvoj ali zavod za podporo centrom za socialno delo) ali posebnega direktorata za centre za socialno delo v okviru Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Če bi direktorat postal zgolj pritožbeni organ, potem je nujno treba zagotoviti še dodaten strokovni organ, ki bo nudil strokovno pomoč centrom za socialno delo.
- 4. Stroka podpira naslednje, v noveli, predlagane rešitve: poenotenje obrazcev, spletnih strani, nekaterih popravkov dela, uvedbo organizacije in koordinacije učnih baz. Hkrati ugotavlja, da bi bila nujna določena stopnja koordinacije na naslednjih področjih dela centrov za socialno delo: enoten razvoj dejavnosti in prakse izvajanja storitev centrov za socialno delo, usposabljanje kadra ob vsakokratni spremembi zakonodaje, vodenje analitike in statistik, prijava in izvajanje projektov na državni ravni (npr. prek Evropskega socialnega sklada), razvoj in spremljanje kakovosti izvajanja storitev ter zagotavljanje enotne službe za stike z javnostmi kot podpore centrom za socialno delo.

V. MOBILNE ENOTE:

1. V skladu s predlogom reorganizacije naj bi se v okviru vsakega območnega centra za socialno delo vzpostavila mobilna enota po zgledu obstoječih regijskih služb na področju preprečevanja nasilja, družbeno koristnega dela itd. Mobilne enote bodo zaradi načina delovanja (specializirani strokovnjaki, ki so doslej delovali strogo lokalno in jih ni dovolj, da bi delovali v vsakem posameznem lokalnem centru ter svoje storitve nudili na celotnem območju) naj bi omogočile ustrezno sestavo multidisciplinarnih timov v posameznem zahtevnem primeru in bodo na voljo za celotno območje.
2. Stroka poudarja nujnost okrepitve skupnostnega socialnega terenskega dela, zato podpira idejo o vzpostavitvi mobilnih timov. Pri tem izpostavlja, da morajo biti omenjeni timi resnično dosegljivi in aktivni, ko se jih potrebuje na terenu, zato bo treba razmišljati tudi o zagotovitvi ustreznih pogojev za njihovo delo (zagotovitev prevoznih sredstev, dodatnih prostorov itd.).

VI. KADROVSKA SESTAVA, POGOJI DELA TER POLOŽAJ STROKOVNIH DELAVCEV V SISTEMU:

1. Strokovni delavci so zlasti po uvedbi Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev v 2012 vedno bolj obremenjeni z administrativnim delom, povezanim z upravnimi postopki, zaradi česar jim primanjkuje časa za strokovno delo, za katerega so v osnovi usposobljeni.
2. Predvidena zaposlitev 10 novih delavcev v sistemu 2017 po mnenju stroke ne bo dovolj za reševanje problema kadrovske podhranjenosti sistema (2015 ocenjene potrebe po 733 dodatnih delavcih, če bi se sledilo normativom).
3. Sistem centrov za socialno delo je tudi zaradi ukrepa zmanjševanja števila zaposlenih za 1 % na leto na podlagi Zakona za uravnoteženje javnih financ že leta kadrovske podhranjen (Slovenija s 722 zaposlenega na 100.000 prebivalcev dosega 42 % zaposlenost na tem področju v primerjavi z evropskim povprečjem). Glede na normative in standarde, opredeljene 2008, bi po ocenah v sistemu morale biti zaposlenih vsaj 30 % več ljudi.
4. Brez dodatnih kadrovske okrepitve, predvsem novih specializiranih kadrov, ki jih primanjkuje na posameznih področjih socialnega dela, brez zagotovitve dodatnih prostorov in načrtnega vlaganja v usposabljanje tudi reorganizacija sistema ne bo mogla biti uspešno izvedena.
5. Pri samem delu se obremenitve z upravnimi postopki (t. i. kolonizacija socialnega dela) kažejo v manjšem obsegu izvajanja storitev osebne pomoči in pomoči družini na domu ter v prevladi storitev, namenjenih najzahtevnejšim uporabnikom z najbolj kompleksnimi težavami. Posledično so se uporabniki, ki potrebujejo specializirane ali nadstandardne storitve, primorani obrniti na nevladne organizacije, ki se v obstoječem sistemu lažje odzivajo na potrebe v okolju.
6. Zaradi povečanih obremenitev so strokovni delavci na centrih za socialno delo vedno manj zadovoljni z delovnimi pogoji in plačilom za delo (večjih popravkov v zadnjih desetih letih ni bilo), kar vpliva tako na njihovo počutje in motivacijo za delo kot na zadovoljstvo uporabnikov z njihovim delom. Velikokrat se kadrovske stiske v okviru rednih delovnih nalog rešuje z aktivacijo zaposlenih v programih, ki jih financirajo lokalne skupnosti, kar ni primerno.
7. Zaradi slabih izkušenj z uvedbo informacijskega sistema za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev 2012, ki je od centrov za socialno delo, zlasti pa od zaposlenih terjala velike organizacijske, kadrovske (prenos kadrov z občin, različnih poklicnih profilov, ki za delo z uporabniki v večini niso bili strokovno ustrezno usposobljeni) in vsebinske prilagoditve dela, so ob tokratni napovedi reorganizacije centrov za socialno delo zaposleni na centrih razumljivo bolj nezaupljivi do predlaganih sprememb. Pričakujejo, da bodo o morebitnih spremembah (npr. premestitvah) ustrezno in pravočasno informirani ter vključeni v dogovore o načinu njihove izvedbe.
8. Strokovni delavci na centrih za socialno delo bodo lahko kakovostno opravljali svoje naloge takrat, ko bodo imeli poleg usposobljenosti in znanja socialnega dela, na voljo

- dovolj časa, da z uporabnikom vzpostavijo delovni odnos, z njim soustvarjajo rešitve in ga opolnomočijo.
9. H kakovostnejšemu delu na centrih za socialno delo in razbremenitvi strokovnih delavcev bi bistveno pripomogla čim bolj jasna, nedvoumna in poenostavljena zakonodaja, brez kopice dodatnih navodil.
 10. Predstavniki sindikata opozarjajo, da bodo intenzivno spremljali proces reorganizacije centrov za socialno delo in posebej izpostavljajo, da nasprotujejo morebitnim odpuščanjem (še zlasti v plačni skupini J). Po zagotovilih ministrice do slednjega ne bo prišlo.
 11. Glede na povedane uvedbe t. i. premakljivega delovnega časa (delo tudi v popoldanskem času) so mnenja deležnikov različna. Medtem ko je na eni strani izražena podpora tovrstnemu načinu dela (povečanje dostopnosti storitev uporabnikom sistema na podlagi uvedbe dežurstev po zgledu ureditve slednjega znotraj zdravstvenega sistema), po drugi strani zlasti sindikati opozarjajo na upoštevanje obremenitev in vpliva spremembe delovnega časa na zaposlene (možne težave z organizacijo timov itd.).
 12. Stroka in sindikati v povezavi z obstoječo in bodočo kadrovsko strukturo v okviru socialnega dela opozarjajo na nujnost načrtnega, rednega strokovnega in vseživljenjskega izobraževanja ter usposabljanja, za kar bo treba zagotoviti zadostna finančna sredstva. Le tako se bo lahko zagotovilo profesionalno in kakovostno podporo uporabnikom, razvoj novih oblik dela ter opolnomočenje strokovnjakov za nove pristope pri reševanju zahtevnih situacij.
 13. Predlaga se uvedba redne supervizije, saj so situacije, s katerimi se soočajo strokovnjaki na področju socialnega varstva pri njihovem delu čedalje bolj kompleksne in terjajo medsebojna usklajevanja ter premišljene odločitve. Zgolj teoretično znanje ni dovolj (zaželeno je npr. poznavanje različnih psihoterapevtskih pristopov pri delu z ljudmi), od strokovnjakov se zahteva vlaganje v osebni razvoj in preskušanje teoretičnih znanj v praksi.
 14. Predlaga se zagotovitev namenskih sredstev za izobraževanje (oblikovanje posebne postavke za izobraževanje v finančnih načrtih centrov za socialno delo kot določenega odstotka od proračuna centra). Sredstva za usposabljanje, izobraževanje in supervizijo bi se lahko zagotovila tudi v obliki sofinanciranja ali štipendiranja prek Socialne zbornice.
 15. Poiskati je treba načine za premostitev razkoraka med teoretičnimi koncepti dela in prakso, o katerem poročajo študenti socialnega dela na praksi v različnih ustanovah socialnega varstva. Posledično se podpira načrte ministrstva v zvezi z enotno organizacijo in koordinacijo učnih baz.

VII. INFORMATIVNA ODLOČBA:

1. Namen uvedbe informativne odločbe je poenostavitev procesov na področju uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, razbremenitev strokovnih delavcev, kar se tiče administrativnega dela, ter razbremenitev uporabnikov glede vsakoletnega vlaganja vlog. Sistem izdaje informativnih odločb bo temeljil na avtomatičnem odločanju o letnih pravicah (otroški dodatek, državne štipendije in subvencije), po vzoru izdaje dohodninskih odločb.
2. Poskusna izdaja informativnih odločb, vzporedno z obstoječim sistemom, se predvideva jeseni 2017 in bo temeljila na sprotne ugotavljanju in odpravljanju napak, s čimer se bo preprečilo ponovitev slabih izkušenj z uvedbo sistema uveljavljanja pravic iz javnih sredstev 2012.
3. Na podlagi uvedbe informativne odločbe se predvideva bistveno skrajšanje časa odločanja, saj se večina obstoječih odločb nanaša na pravico do otroškega dodatka in subvencijo za plačilo vrtca.

Pripombe in predlogi:

- a) Stroka načeloma pozdravlja uvedbo informativne odločbe, ki bi na dolgi rok lahko doprinesla k možnosti povečanega obsega strokovnega dela na centrih za socialno delo, a hkrati opozarja na to, da bo v pristojnosti lokalnih centrov še vedno ostalo 7 pravic, ki

- niso letne (pravica do družinskega pomočnika, subvencije najemnin, socialnovarstvene oprostitve, itd.) in ki bi jih bilo treba posodobiti.
- b) Centri za socialno delo opozarjajo na to, da se v enotni vlogi, ki vsebuje določene letne pravice skrivajo tudi prošnje za pridobitev ostalih pravic, zato bo obremenjenost lokalnih enot centrov še vedno velika.
 - c) Pomisleki glede resnične razbremenitve lokalnih centrov za socialno delo so povezani tudi z dejstvom, da bo ostalo v veljavi zaporedje uveljavljanja pravic iz javnih sredstev (otroški dodatek pred denarno socialno pomočjo itd.) in da lahko zaradi sprememb v tekočih dohodkih upravičencev do posameznih pravic med letom prihaja do sprememb podlage za posamezne pravice (denarno nadomestilo, nadomestilo plače med začasno zadržanostjo z dela zaradi bolezni, starševsko nadomestilo ...), kar bo lahko vplivalo tudi na pravice letnega značaja (posledica: ponovna izdaja večjega števila odločb na letni ravni).
 - d) V povezavi z uvedbo informativne odločbe bi bilo treba urediti tudi vprašanje dokumentiranja in arhiviranja, ki trenutno še vedno ne sledita zahtevam po digitalizaciji poslovanja in načelom sodobnega upravnega poslovanja. Namesto elektronskega poslovanja se namreč še vedno večinoma posluje papirno, kar ni v skladu z Uredbo o upravnem poslovanju, na kar je opozorila tudi Upravna inšpekcija. Predlaga se čimprejšnji prehod na elektronsko poslovanje ter vzpostavitev povezave glavne pisarne z informacijskim sistemom ISCS.

VIII. SOCIALNA AKTIVACIJA:

1. Trenutno stanje: 120 socialno-varstvenih programov v vrednosti 13,8 milijonov evrov, ki jih v večini zagotavlja država, del pa tudi občine (glede na anketo Skupnosti centrov za socialno delo vsaj 5,3 milijona evrov⁸). Ker programi med seboj niso dovolj povezani, ne omogočajo uporabe kompleksnejših načinov odpravljanja problemov, s katerimi se soočajo dolgotrajni prejemniki denarne socialne pomoči.
2. Namen socialne aktivacije: vpeljava novih programov v smeri aktivne socialne politike s ciljem opolnomočenja dolgotrajnih prejemnikov denarne socialne pomoči (zmanjšanje ovir za vključevanje v programe aktivne politike zaposlovanja).
3. Programi bodo financirani iz evropskih sredstev za izvajanje programov socialne aktivacije (primer: objava Javnega razpisa za sofinanciranje projektov »Razvoj in izvajanje dolgih programov socialne aktivacije ter povezovanje z zaposlitvenimi programi« 10. 2. 2017; v programe bodo za 11 mesecev vključeni dolgotrajni prejemniki denarnih socialnih pomoči).
4. Na podlagi socialne aktivacije se bo skušalo zmanjševati ovire dolgotrajnih prejemnikov denarne socialne pomoči, da se bodo lahko vključili v programe aktivne politike zaposlovanja.
5. V okviru izvajanja programov aktivne politike zaposlovanja se želi tesneje povezati delo centrov za socialno delo in Zavoda RS za zaposlovanje, s čimer bi se zagotovilo, da ene in iste osebe ne obravnava več različnih institucij.
6. Načrtuje se usposabljanje strokovnih delavcev za delo na področju socialne aktivacije, vključevanje nevladnih organizacij in drugih akterjev iz lokalnih skupnosti (po zgledu nekaterih lokalnih skupnosti, ki s povezovanjem različnih institucij uspešno rešujejo aktualne probleme na področju socialnega varstva).
7. Napovedana je zaposlitev 48 koordinatorjev za področje socialne aktivacije, ki bodo zaposleni na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in invalide, nato pa v okviru sistema centrov za socialno delo.

Pripombe in predlogi:

- a) Stroka podpira namere o krepitvi aktivnih pristopov k socialni politiki, zlasti z vidika socialnega vključevanja, krepitve moči in odpiranja priložnosti za osebe, ki so dolgotrajno odvisne od prejemanja socialnih transferjev, da bi preprečili njihovo socialno izključevanje. Opozarja pa, da je socialno aktivacijo treba zastaviti kot možnost in

⁸ Na podlagi odgovorov 52 centrov za socialno delo gre za 162 programov, v okviru katerih je zaposlenih 733 delavcev.

- priložnost (kot pozitiven ukrep) in ne kot pogojevanje (uporaba pristopa korenček-palica), saj slednje velikokrat pripelje do odpora uporabnikov.
- b) Programi socialne aktivacije bodo predvidoma še dodatno obremenili strokovne delavce, zato bi bile kadrovske okrepitve na tem področju nujne.
 - c) Pomemben element socialne aktivacije predstavlja tudi razrešitev dileme o vlogi socialne delavke ali delavca kot osebe, ki izvaja nadzor, ali osebe, ki nudi pomoč. Posledično bi v zvezi s socialno aktivacijo, ki ne sme vključevati elementov prisile, morali paziti na izrazoslovje (primer neustreznega zapisa: na str. 3 v noveli Zakona o socialnem varstvu je zapisano »..., možnost odločanja centra za socialno delo je lahko uporabniku »motivacija«, ki ga prisili v iskanje boljših rešitev...«).

IX. KONCEPT KLJUČNIH OSEB:

1. Predlagani koncept ključnih oseb, ki naj bi skrbele za uporabnika v okviru obravnave, ki se dotikajo sistema dela centrov za socialno delo, ima vsesplošno podporo. Stroka predlaga uvedbo po zgledu izbire osebnega zdravnika v zdravstvenem sistemu.
2. Koncept ključne osebe dobro odgovarja na dileme med monovalentnim in polivalentnim pristopom k izvajanju socialnega dela in na vprašanje interdisciplinarnosti področja (socialno delo je velikokrat kot holistični pristop težko razmejiti od ostalih ved in dejavnosti, npr. psihologije, sociologije, prava, saj človeško stisko razume v družbenem kontekstu in ne po zgledu medicinskega modela).
3. Uvedba koncepta ključne osebe bo lahko doprinesla k vsebinskim reformam pristopov k delu na centrih za socialno delo.

X. VKLJUČEVANJE RAZLIČNIH DELEŽNIKOV V UPRAVLJANJE - SVET CENTRA ZA SOCIALNO DELO:

1. Predvideva se vključitev lokalnih skupnosti v novo organizacijsko strukturo centrov za socialno delo na način, da se bo v svet zavoda lokalnega centra za socialno delo vključilo po dva predstavnika lokalnih skupnosti, hkrati pa se vzpostavlja nov organ na posameznem območju - svet lokalnih skupnosti centrov za socialno delo, v katerega bodo vključeni vsi župani iz območja, ki ga bo pokrival območni center za socialno delo.
2. Stroka opozarja, da bo v svete zavodov treba ustrezno vključiti tudi predstavnike stroke, uporabnikov in nevladnih organizacij, saj sestava sveta zavoda lahko pomembno vpliva na njegovo delovanje (primer dobre prakse: na področju šolstva imajo večino v svetu zavoda učitelji in starši otrok).
3. Sindikat predlaga spremembo članov svetov centrov za socialno delo na način, da se zagotovi več predstavnikov zaposlenih (namesto dosedanjih dveh - tri predstavnike).

XI. DOLOČITEV OBMOČIJ, KI JIH BODO POKRIVALI OBMOČNI CENTRI ZA SOCIALNO DELO:

1. Pri oblikovanju območij je treba upoštevati že obstoječe povezave med centri za socialno delo na posameznem območju, pa tudi že obstoječe povezave med lokalnimi skupnostmi na posameznem območju. Smiselno bi bilo med seboj povezati lokalne skupnosti, ki že zdaj aktivno sodelujejo ne samo na področju vprašanj socialnega varstva prebivalcev, ampak tudi drugih področjih, saj to zagotavlja dobre podlage za koherentno vodenje skupne tako gospodarske kot socialne politike na posameznem področju.
Primer: obstoječe aktivne povezave med občinami Grosuplje, Videm Dobropolje in Ivančno Gorico na področju gospodarstva, javnih komunalnih storitev, redarske službe in socialne politike navajajo na to, da bi jih bilo smiselno povezati v samostojno območje in ne v trenutno predvideno povezavo v večje območje s Kočevjem, kjer naj bi bil center območja. S Kočevjem imajo navedene občine manj stikov in predvsem drugačno demografsko sliko ter s tem povezane težave na področju socialnega varstva.
2. Sedeži območnih centrov bodo določeni z vladno uredbo po sprejemu novele Zakona o socialnem varstvu, zato so na tem področju še predvidena določena usklajevanja.

XII. SODELOVANJE RAZLIČNIH SLUŽB V SISTEMU IN VLOGA KOORDINATORJEV ZA PREPREČEVANJE NASILJA:

1. Centri za socialno delo predstavljajo hrbtenico socialnega varstva, ob izvajanju njihovih delovnih nalog sodelujejo z ostalimi državnimi institucijami (Policija, Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, pravosodje, inšpekcijske službe itd.), civilno družbo (nevladne in humanitarne organizacije), lokalnimi skupnostmi itd. Posledično je pri reorganizaciji sistema treba razmišljati ne zgolj o institucionalnem okviru delovanja centrov za socialno delo in poenotenju njihovega dela, ampak tudi o možnih učinkih sprememb načina njihovega delovanja na ostale dele sistema in družbe kot celote, predvsem pa na uporabnika storitev.
2. Aktivno sodelovanje Policije in centrov za socialno delo se odvija na številnih področjih (na področju zaščite žrtev in dela s povzročitelji nasilja, postopkov z mladoletniki in mladoletnimi tujci brez spremstva, vseh postopkov Policije z mladoletniki in otroki, pri namestitvah žrtev nasilja v krizne centre ter namestitvah starostnikov in nekaterih drugih ranljivih skupin prebivalstva), ob spremembah zakonodaje, pa tudi prek letnih strokovnih srečanj. Posledično je treba ob spremembah sistema zagotoviti nadaljnje uspešno sodelovanje.
3. Vloga koordinatorjev za preprečevanje nasilja, ki trenutno delujejo v 12 regijah, je za dobro delovanje sistema (predvsem kar se tiče sodelovanja s Policijo) velikega pomena, zato je treba njihove profile in naloge ohraniti. Sistem na tem področju namreč deluje dobro in že zdaj omogoča poenotenje dela tako med centri za socialno delo kot znotraj celotnega sistema preprečevanja nasilja. Dogovoriti se je treba o morebitnih okrepitevah vloge koordinatorja, možnosti njegove vključitve v interventno službo (kot vodjo).
4. Posebno vlogo v sistemu imajo nevladne organizacije kot izvajalke posameznih programov pomoči, zato je tudi sodelovanju z njimi ob morebitnih spremembah sistema treba nameniti ustrezno pozornost.

Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 69. seji 9. 3. 2017 obravnavala predlog Zaključkov posveta z naslovom Reorganizacija centrov za socialno delo, ki sta ga soorganizirala Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Državni svet.

Komisija zaključke posveta **podpira in jih predlaga v sprejem Državnemu svetu.**

Zaključki se glasijo:

»Državni svet Republike Slovenije je 15. 2. 2017 z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti soorganiziral posvet z naslovom Reorganizacija centrov za socialno delo.

S posvetom sta soorganizatorja želela zaokrožiti javno razpravo o noveli Zakona o socialnem varstvu, ki se je zaključila ravno na dan posveta. V omenjeno novelo je ministrstvo zapisalo temeljna izhodišča bodoče organizacijske strukture centrov za socialno delo s ciljem omogočiti enovito, hitro in učinkovito ukrepanje. Posvet je tako ponudil še eno dodatno priložnost za predstavitev načrtane reorganizacije centrov za socialno delo ter stališč različnih deležnikov (oblikovalci javnih politik, odločevalci, stroka, financerji in izvajalci programov in storitev, civilna družba itd.).

Posvet je povezovala državna svetnica mag. Darija Kuzmanič Korva, udeležence posveta pa je uvodoma nagovoril predsednik Državnega sveta Mitja Bervar, mag. manag. V okviru uvodne predstavitve je ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, dr. Anja Kopač Mrak, na splošno predstavila reorganizacijo centrov za socialno delo in pojasnila nekatere spremembe, do katerih je že prišlo na podlagi izvedene javne razprave o predlogu zakona. Sledile so predstavitve stališč deležnikov, in sicer predsednice Socialne zbornice Slovenije dr. Valerije Bužan; direktorice Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo

mag. Barbare Kobal Tomc; doc. dr. Milka Poštraka s Fakultete za socialno delo ter Majde Golja, predstavnice centrov za socialno delo.

V razpravi so svoja mnenja podali Perica Radonjič iz KSS Pergam, SINCE07, Sindikat Centrov za socialno delo; Alenka Mužinčič Zver s Centra za socialno delo Ljutomer (zastopnica SINCE07); državni svetnik Alojz Kovšca; Francka Četkovič s Sindikata upokojencev Slovenije, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije; Alojz Sladič z Generalne policijske uprave; Dubravka Hrovatič s Centra za socialno delo Novo mesto ter Simona Ratajc s Centra za socialno delo Maribor.

Iz predstavitev in razprave na posvetu izhajajo naslednje ugotovitve in predlogi:

I. NA SPLOŠNO O PREDVIDENI REORGANIZACIJI CENTROV ZA SOCIALNO DELO:

1. Reorganizacijo centrov za socialno delo se pričakuje že od leta 2005. V vmesnem času so bile že izvedene določene analize, različne delovne skupine pa so oblikovale predloge sprememb in izoblikovale pilotne projekte, ki pa se niso implementirali.
2. Predlagana reorganizacija, katere glavno vodilo je »Na teren, bližje k ljudem«, zajema tri predvidene vsebinske sklope sprememb: spremembe organizacijske strukture sistema delovanja centrov za socialno delo, uvedbo informativne odločbe ter vpeljavo socialne aktivacije kot načina aktivacije dolgotrajnih prejemnikov denarnih socialnih pomoči.
3. Stroka s področja socialnega dela že dolgo ocenjuje, da bi bilo treba uvesti določene spremembe v sistemu delovanja centrov za socialno delo, saj trenutna ureditev zaradi zunanjih in notranje-organizacijskih dejavnikov ne ustreza več niti strokovnim delavcem niti uporabnikom. Stroka ne nasprotuje predlagani reorganizaciji, meni pa, da mora temeljiti na analizi kadrovskih in strokovnih potreb v izogib morebitnim zapletom pri implementaciji načrtanih ukrepov. Poziva tudi k premišljenemu, z deležniki, usklajenemu in postopnemu uveljavljanju sprememb (npr. prek pilotnih projektov), k redni evalvaciji njihovih učinkov in posledičnim popravkom ali nadgradnjam sistema.
4. Pri uvajanju sprememb je ključnega pomena strinjanje različnih deležnikov o cilju reorganizacije, kako ga doseči, pa je stvar medsebojnega dogovora, zato deležniki podpirajo vključujoč pristop pristojnega ministrstva pri pripravi sprememb sistema.
5. Pri definiranju ciljev reorganizacije bi bilo treba na podlagi zaznanih pomanjkljivosti sistema najti odgovor na to, kakšen naj bo sistem centrov za socialno delo in kakšni naj bodo pogoji za delo, ki morajo biti izpolnjeni, da bo sistem res učinkovito deloval, da bo uporabnikom zmožen nuditi kakovostne storitve in zagotavljal podlago za strokovni razvoj zaposlenih.
6. Reorganizacija sistema centrov za socialno delo na uporabnika in njegove možnosti uveljavljanja pravic, povezanih s sistemom socialnega varstva, ne sme imeti negativnega vpliva.
7. Vsaka sprememba s seboj prinaša občutja negotovosti, zato je pri uvajanju sprememb v sistem ključnega pomena podrobno informiranje in vključevanje vseh, ki se jih bodo spremembe dotaknile.
8. Že med javno razpravo so bile na podlagi prejetih pripomb pripravljene spremembe določb novele Zakona o socialnem varstvu, pred vložitvijo novele v zakonodajni postopek pa bo na podlagi posameznih usklajevanj še priložnost za spremembe in dopolnitve njene vsebine.
9. Glede na številne formalne in vsebinske spremembe, ki jih predvideva predlog reorganizacije stroka poziva k počasnemu uvajanju sprememb in poziva k razmisleku o realnosti uveljavitev načrtovanih sprememb že s 1. 1. 2018.

II. VODILO REORGANIZACIJE »NA TEREN, BLIŽJE K LJUDEM«:

1. Vodilo reorganizacije »Na teren, bližje k ljudem« je dobro zastavljeno, a bo za uresničenje tega in za res kakovostno strokovno delo na terenu treba zagotoviti ustrezne kadrovske pogoje za delo.
2. V zadnjih desetletjih so se okoliščine dela na terenu, kar se tiče vsebine in zahtevnosti, zelo spremenile, zato bo treba slednje upoštevati pri organizaciji in izvajanju terenskega dela. Predvsem bo treba oblikovati nove storitve, ki bodo ponudile odgovore na povečan

delež starejše populacije, izzive, povezane z dolgotrajno oskrbo, deinstitucionalizacijo ter posledično krepitvijo dela v skupnosti.

III. SEDANJA IN PRIHODNJA ORGANIZACIJA DELA CENTROV ZA SOCIALNO DELO:

1. Trenutno stanje:

- a) Organizacijska struktura obstoječih 62 centrov za socialno delo kot samostojnih socialno-varstvenih zavodov se v zadnjih 25 letih ni spremenila, medtem ko se je število nalog, ki jih izvajajo na podlagi 54 različnih zakonov, močno povečalo, brez dodatne kadrovske okrepitve.
- b) Pokritost oziroma število zaposlenih na uporabnika glede na geografsko lokacijo centra zelo niha. Tudi njihove notranje organizacijske strukture so zelo raznolike, saj so se skozi leta razvijali precej samostojno.
- c) Zaznane ključne šibkosti sistema, na podlagi katerih se išče optimalne spremembe sistema so: pomanjkanje specializacij strokovnega kadra, težave z zagotavljanjem multidisciplinarnega timskega dela, kadrovska podhranjenost, omejevanje možnosti modernejših metod dela (delo v parih ali timih) itd.

2. Predvidena nova organizacijska struktura in spremembe načina dela:

- a) Predvideva se povezava obstoječih 62 lokalnih centrov za socialno delo v 16 območnih centrov za socialno delo. V slednjih se bo centraliziralo skupne službe (informacijsko-tehnološko, kadrovska služba in računovodstvo) in nanje preneslo odločanje o pravicah iz javnih sredstev letnega značaja na podlagi uvedbe informativne odločbe (otroški dodatek, znižanje plačila za vrtec, državne štipendije, dodatne subvencije za malice in kosila).
- b) Vzpostavitev skupnih služb naj bi prinesla prihranke, ki jih bo moč nameniti za druge aktivnosti v sistemu – predvsem za dodatne zaposlitve in izobraževanja, itd.
- c) Zdajšnji centri za socialno delo bodo postali enote centra za socialno delo, ki bodo na podlagi zakonskih določb še vedno predstavljali osnovne vstopne točke v sistem, vodili pa jih bodo pomočniki direktorja območnega centra za socialno delo, k imenovanju katerih bo lahko podal mnenje župan posamezne lokalne skupnosti, v kateri deluje enota.
- d) Ključnega pomena za novo organizacijsko strukturo bo možnost intenzivnejše koordinacije nalog med lokalnimi centri za socialno delo, ki bodo delovali znotraj posameznega območja. Pri tem stroka opozarja, da bo treba natančno analizirati delo posameznih lokalnih enot centrov za socialno delo, saj se njihovo delovanje, zlasti pa težave, s katerimi se ukvarjajo v posameznem lokalnem okolju, precej razlikujejo.
- e) V prihodnje bi bilo treba poenotiti postopke glede izvajanja Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, strokovnim delavcem zagotoviti več časa za izvajanje strokovnih nalog, vzpostaviti skupne službe na posameznih področjih dela, povečati učinkovitost in kakovost dela, zagotoviti večjo dostopnost do storitev in razviti nove oblike strokovnega dela (npr. vpeljava koncepta ključnih oseb). Gre za kompleksne in medsebojno povezane procese, katerih uveljavitev in učinki bodo terjali čas.

3. Pripombe in predlogi:

- a) Glede na ocene strokovnjakov iz tujine je slovenski sistem centrov za socialno delo dober (navkljub določenim zaostankom v kadrovskem in strokovnem razvoju, centri ostajajo dokaj blizu uporabniku in se povezujejo tako z nevladnimi organizacijami kot lokalnimi skupnostmi), zato bi ga bilo treba zgolj posodobiti, ne pa popolnoma transformirati.
- b) Če se javna pooblastila razume v kontekstu socialnega dela in ne v kontekstu pravnih postopkov in ukrepov, potem bo predvideno ločitev javnih pooblastil od storitev težko izvesti, saj je postopek, ki sloni na pooblastilih, prežet s socialnim delom. Posledično se predlaga, da se prvi odstavek 49. člena Predloga zakona o socialnem varstvu spremeni tako, da se glasi: »Centri za socialno delo opravljajo storitve in naloge, ki izhajajo iz potreb ljudi in lokalne skupnosti oziroma so določene z zakonom«.
- c) Poenotenje posameznih nalog na območnih enotah centrov za socialno delo ni predvideno na celovit način. Težave bi se lahko pojavile pri poskusu poenotenja baz

- podatkov, saj trenutno centri za socialno delo uporabljajo zelo raznolike programe pisarniškega poslovanja, ki med seboj niso kompatibilni.
- d) Ker bi že samo poenotenje sistema prineslo velike prihranke časa za delo z ljudmi, bi se reformiranja tega področja morali lotiti na podlagi poglobljenih analiz.
 - e) Predlagane spojitve računovodskih služb se je treba lotiti previdno, ne samo zaradi financiranja programov (velik obseg financiranja s strani lokalnih skupnosti), ampak tudi zaradi težav, ki se lahko pojavijo na drugih področjih (npr. izplačila varstvenega dodatka, izredne denarne pomoči za osebe, ki nimajo odprtih transakcijskih računov ali pa so slednji blokirani).
 - f) Ob vzpostavitvi nove organizacijske strukture in prenosom določenih nalog na območne enote centrov za socialno delo je treba lokalnim enotam centrov zagotoviti zakonsko podlago za možnost na razpise za financiranje programov, ki jih objavlja država oziroma lokalne skupnosti. S tem se bo zagotovila tako možnost kot kontinuiteta do zdaj izvajanih programov, ki so prilagojeni specifičnim potrebam posameznega lokalnega okolja.
 - g) Centrom za socialno delo se obetajo številne nove naloge na podlagi sprejema Zakona o osebni asistenci, predvidenega sprejema Zakona o socialnem vključevanju, zakonodaje na področju dolgotrajne oskrbe itd., ki jih bo treba vključiti v načrtovanje novih načinov organizacije in vsebine dela.
 - h) Veliko novosti pri delu centrov za socialno delo bo prinesel tudi Družinski zakonik, ki je trenutno v zakonodajni proceduri in bo prav tako terjal številna prilagajanja novim postopkom na področju zaščite otrok. Čim prej bi bilo treba začeti priprave na prenos določenih nalog na sodišča, ki bodo od centrov pričakovala poglobljena strokovna mnenja, za kar bo prav tako treba precej znanja in časa.
 - i) Na delo centrov za socialno delo vplivajo tudi nepredvidene situacije, ki se pojavijo praktično čez noč (begunski val, poplave itd.). Sistem bo zato moral biti dobro organiziran in načrtovan, da bo sposoben odreagirati na različne izzive.
 - j) Pred uvajanjem novih sprememb bi bilo treba odpraviti pomanjkljivosti obstoječega sistema uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, saj iz slednjega izhaja največ težav in obremenitev strokovnih delavcev.
 - k) Kot ključen element reorganizacije sistema stroka prepoznava modernizacijo sistema, saj se okolje, v katerem delujejo centri za socialno delo, iz leta v leto spreminja in postaja kompleksnejše, terja več navora za prilagajanje načinov dela, razvijanje novih programov in pristopov. Stroka opozarja, da brez vzporednih vsebinskih sprememb sama formalna sprememba organizacijske strukture ne bo imela zaželenega učinka in ne bo avtomatično zagotavljala razvoja stroke.
 - l) Predlaga se postopna vpeljava sprememb, ob rednih evalvacijah (npr. na pol leta, ob vključevanju relevantnih deležnikov) in popravkih načrtovanih sprememb sistema. Stroka se zavzema za pristop z izvajanjem pilotnih projektov, saj se da na tak način uspešno izogniti tveganjem z zapleti pri izvedbi načrtanih sprememb v praksi.

IV. CENTRALNA ENOTA CENTROV ZA SOCIALNO DELO IN MOŽNE ALTERNATIVE:

1. Na podlagi prejetih pripomb med javno razpravo in pomanjkanja konsenza se iz novele Zakona o socialnem varstvu umika predlog o vzpostavitvi centralne enote centrov za socialno delo na ravni države. Centralna enota je bila v osnovi zamišljena kot nov javni socialno varstveni zavod, ki bi ga ustanovila Republika Slovenija in bi opravljal podporne, razvojne, analitične in druge specifične naloge s področja delovanja centrov za socialno delo. Ministrstvo poudarja, da se centralno enoto še vedno lahko uvede v kasnejših fazah procesa reorganizacije, če se bo ocenilo, da je to smiselno in če bo o tem dosežen konsenz znotraj sistema.
2. Stroka podpira razmišljanja ministrstva o preuranjeni vzpostavitvi centralne enote, vendar poziva, da se namesto slednje vseeno zagotovi določena oblika skupnega povezovanja in usmerjanja dela centrov za socialno delo z minimalnim vplivom aktualne politične oblasti in z izključnim poudarkom na stroki.
3. Možne oblike prihodnje centralne enote centrov za socialno delo, kot jih predlaga stroka: ustanovitev samostojnega javnega zavoda (zavod za razvoj ali zavod za podporo centrom za socialno delo) ali posebnega direktorata za centre za socialno delo v okviru Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Če bi direktorat postal

zgolj pritožbeni organ, potem je nujno treba zagotoviti še dodaten strokovni organ, ki bo nudil strokovno pomoč centrom za socialno delo.

4. Stroka podpira naslednje, v noveli, predlagane rešitve: poenotenje obrazcev, spletnih strani, nekaterih popravkov dela, uvedbo organizacije in koordinacije učnih baz. Hkrati ugotavlja, da bi bila nujna določena stopnja koordinacije na naslednjih področjih dela centrov za socialno delo: enoten razvoj dejavnosti in prakse izvajanja storitev centrov za socialno delo, usposabljanje kadra ob vsakokratni spremembi zakonodaje, vodenje analitike in statistik, prijava in izvajanje projektov na državni ravni (npr. prek Evropskega socialnega sklada), razvoj in spremljanje kakovosti izvajanja storitev ter zagotavljanje enotne službe za stike z javnostmi kot podpore centrom za socialno delo.

V. MOBILNE ENOTE:

1. V skladu s predlogom reorganizacije naj bi se v okviru vsakega območnega centra za socialno delo vzpostavila mobilna enota po zgledu obstoječih regijskih služb na področju preprečevanja nasilja, družbeno koristnega dela itd. Mobilne enote bodo zaradi načina delovanja (specializirani strokovnjaki, ki so doslej delovali strogo lokalno in jih ni dovolj, da bi delovali v vsakem posameznem lokalnem centru ter svoje storitve nudili na celotnem območju) naj bi omogočile ustrezno sestavo multidisciplinarnih timov v posameznem zahtevnem primeru in bodo na voljo za celotno območje.
2. Stroka poudarja nujnost okrepitve skupnostnega socialnega terenskega dela, zato podpira idejo o vzpostavitvi mobilnih timov. Pri tem izpostavlja, da morajo biti omenjeni timi resnično dosegljivi in aktivni, ko se jih potrebuje na terenu, zato bo treba razmišljati tudi o zagotovitvi ustreznih pogojev za njihovo delo (zagotovitev prevoznih sredstev, dodatnih prostorov itd.).

VI. KADROVSKA SESTAVA, POGOJI DELA TER POLOŽAJ STROKOVNIH DELAVCEV V SISTEMU:

1. Strokovni delavci so zlasti po uvedbi Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev v 2012 vedno bolj obremenjeni z administrativnim delom, povezanim z upravnimi postopki, zaradi česar jim primanjkuje časa za strokovno delo, za katerega so v osnovi usposobljeni.
2. Predvidena zaposlitev 10 novih delavcev v sistemu 2017 po mnenju stroke ne bo dovolj za reševanje problema kadrovske podhranjenosti sistema (2015 ocenjene potrebe po 733 dodatnih delavcih, če bi se sledilo normativom).
3. Sistem centrov za socialno delo je tudi zaradi ukrepa zmanjševanja števila zaposlenih za 1 % na leto na podlagi Zakona za uravnoteženje javnih financ že leta kadrovske podhranjen (Slovenija s 722 zaposlenega na 100.000 prebivalcev dosega 42 % zaposlenost na tem področju v primerjavi z evropskim povprečjem). Glede na normative in standarde, opredeljene 2008, bi po ocenah v sistemu morale biti zaposlenih vsaj 30 % več ljudi.
4. Brez dodatnih kadrovske okrepitve, predvsem novih specializiranih kadrov, ki jih primanjkuje na posameznih področjih socialnega dela, brez zagotovitve dodatnih prostorov in načrtnega vlaganja v usposabljanje tudi reorganizacija sistema ne bo mogla biti uspešno izvedena.
5. Pri samem delu se obremenitve z upravnimi postopki (t. i. kolonizacija socialnega dela) kažejo v manjšem obsegu izvajanja storitev osebne pomoči in pomoči družini na domu ter v prevladi storitev, namenjenih najzahtevnejšim uporabnikom z najbolj kompleksnimi težavami. Posledično so se uporabniki, ki potrebujejo specializirane ali nadstandardne storitve, primorani obrniti na nevladne organizacije, ki se v obstoječem sistemu lažje odzivajo na potrebe v okolju.
6. Zaradi povečanih obremenitev so strokovni delavci na centrih za socialno delo vedno manj zadovoljni z delovnimi pogoji in plačilom za delo (večjih popravkov v zadnjih desetih letih ni bilo), kar vpliva tako na njihovo počutje in motivacijo za delo kot na zadovoljstvo uporabnikov z njihovim delom. Velikokrat se kadrovske stiske v okviru

- rednih delovnih nalog rešuje z aktivacijo zaposlenih v programih, ki jih financirajo lokalne skupnosti, kar ni primerno.
7. Zaradi slabih izkušenj z uvedbo informacijskega sistema za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev 2012, ki je od centrov za socialno delo, zlasti pa od zaposlenih terjala velike organizacijske, kadrovske (prenos kadrov z občin, različnih poklicnih profilov, ki za delo z uporabniki v večini niso bili strokovno ustrezno usposobljeni) in vsebinske prilagoditve dela, so ob tokratni napovedi reorganizacije centrov za socialno delo zaposleni na centrih razumljivo bolj nezaupljivi do predlaganih sprememb. Pričakujejo, da bodo o morebitnih spremembah (npr. premestitvah) ustrezno in pravočasno informirani ter vključeni v dogovore o načinu njihove izvedbe.
 8. Strokovni delavci na centrih za socialno delo bodo lahko kakovostno opravljali svoje naloge takrat, ko bodo imeli poleg usposobljenosti in znanja socialnega dela, na voljo dovolj časa, da z uporabnikom vzpostavijo delovni odnos, z njim soustvarjajo rešitve in ga opolnomočijo.
 9. H kakovostnejšemu delu na centrih za socialno delo in razbremenitvi strokovnih delavcev bi bistveno pripomogla čim bolj jasna, nedvoumna in poenostavljena zakonodaja, brez kopice dodatnih navodil.
 10. Predstavniki sindikata opozarjajo, da bodo intenzivno spremljali proces reorganizacije centrov za socialno delo in posebej izpostavljajo, da nasprotujejo morebitnim odpuščanjem (še zlasti v plačni skupini J). Po zagotovilih ministrice do slednjega ne bo prišlo.
 11. Glede na povedane uvedbe t. i. premakljivega delovnega časa (delo tudi v popoldanskem času) so mnenja deležnikov različna. Medtem ko je na eni strani izražena podpora tovrstnemu načinu dela (povečanje dostopnosti storitev uporabnikom sistema na podlagi uvedbe dežurstev po zgledu ureditve slednjega znotraj zdravstvenega sistema), po drugi strani zlasti sindikati opozarjajo na upoštevanje obremenitev in vpliva spremembe delovnega časa na zaposlene (možne težave z organizacijo timov itd.).
 12. Stroka in sindikati v povezavi z obstoječo in bodočo kadrovsko strukturo v okviru socialnega dela opozarjajo na nujnost načrtnega, rednega strokovnega in vseživljenjskega izobraževanja ter usposabljanja, za kar bo treba zagotoviti zadostna finančna sredstva. Le tako se bo lahko zagotovilo profesionalno in kakovostno podporo uporabnikom, razvoj novih oblik dela ter opolnomočenje strokovnjakov za nove pristope pri reševanju zahtevnih situacij.
 13. Predlaga se uvedba redne supervizije, saj so situacije, s katerimi se soočajo strokovnjaki na področju socialnega varstva pri njihovem delu čedalje bolj kompleksne in terjajo medsebojna usklajevanja ter preišljene odločitve. Zgolj teoretično znanje ni dovolj (zaželeno je npr. poznavanje različnih psihoterapevtskih pristopov pri delu z ljudmi), od strokovnjakov se zahteva vlaganje v osebni razvoj in preskušanje teoretičnih znanj v praksi.
 14. Predlaga se zagotovitev namenskih sredstev za izobraževanje (oblikovanje posebne postavke za izobraževanje v finančnih načrtih centrov za socialno delo kot določenega odstotka od proračuna centra). Sredstva za usposabljanje, izobraževanje in supervizijo bi se lahko zagotovila tudi v obliki sofinanciranja ali štipendiranja prek Socialne zbornice.
 15. Poiskati je treba načine za premostitev razkoraka med teoretičnimi koncepti dela in prakso, o katerem poročajo študenti socialnega dela na praksi v različnih ustanovah socialnega varstva. Posledično se podpira načrte ministrstva v zvezi z enotno organizacijo in koordinacijo učnih baz.

VII. INFORMATIVNA ODLOČBA:

1. Namen uvedbe informativne odločbe je poenostavitev procesov na področju uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, razbremenitev strokovnih delavcev, kar se tiče administrativnega dela, ter razbremenitev uporabnikov glede vsakoletnega vlaganja vlog. Sistem izdaje informativnih odločb bo temeljil na avtomatičnem odločanju o letnih pravicah (otroški dodatek, državne štipendije in subvencije), po vzoru izdaje dohodninskih odločb.
2. Poskusna izdaja informativnih odločb, vzporedno z obstoječim sistemom, se predvideva jeseni 2017 in bo temeljila na sprotne ugotavljanju in odpravljanju napak, s čimer se bo

preprečilo ponovitev slabih izkušenj z uvedbo sistema uveljavljanja pravic iz javnih sredstev 2012.

3. Na podlagi uvedbe informativne odločbe se predvideva bistveno skrajšanje časa odločanja, saj se večina obstoječih odločb nanaša na pravico do otroškega dodatka in subvencijo za plačilo vrtca.

Pripombe in predlogi:

- a) Stroka načeloma pozdravlja uvedbo informativne odločbe, ki bi na dolgi rok lahko doprinesla k možnosti povečanega obsega strokovnega dela na centrih za socialno delo, a hkrati opozarja na to, da bo v pristojnosti lokalnih centrov še vedno ostalo 7 pravic, ki niso letne (pravica do družinskega pomočnika, subvencije najemnin, socialnovarstvene oprostitve, itd.) in ki bi jih bilo treba posodobiti.
- b) Centri za socialno delo opozarjajo na to, da se v enotni vlogi, ki vsebuje določene letne pravice skrivajo tudi prošnje za pridobitev ostalih pravic, zato bo obremenjenost lokalnih enot centrov še vedno velika.
- c) Pomisleki glede resnične razbremenitve lokalnih centrov za socialno delo so povezani tudi z dejstvom, da bo ostalo v veljavi zaporedje uveljavljanja pravic iz javnih sredstev (otroški dodatek pred denarno socialno pomočjo itd.) in da lahko zaradi sprememb v tekočih dohodkih upravičencev do posameznih pravic med letom prihaja do sprememb podlage za posamezne pravice (denarno nadomestilo, nadomestilo plače med začasno zadržanostjo z dela zaradi bolezni, starševsko nadomestilo ...), kar bo lahko vplivalo tudi na pravice letnega značaja (posledica: ponovna izdaja večjega števila odločb na letni ravni).
- d) V povezavi z uvedbo informativne odločbe bi bilo treba urediti tudi vprašanje dokumentiranja in arhiviranja, ki trenutno še vedno ne sledita zahtevam po digitalizaciji poslovanja in načelom sodobnega upravnega poslovanja. Namesto elektronskega poslovanja se namreč še vedno večinoma posluje papirno, kar ni v skladu z Uredbo o upravnem poslovanju, na kar je opozorila tudi Upravna inšpekcija. Predlaga se čimprejšnji prehod na elektronsko poslovanje ter vzpostavitev povezave glavne pisarne z informacijskim sistemom ISCS.

VIII. SOCIALNA AKTIVACIJA:

1. Trenutno stanje: 120 socialno-varstvenih programov v vrednosti 13,8 milijonov evrov, ki jih v večini zagotavlja država, del pa tudi občine (glede na anketo Skupnosti centrov za socialno delo vsaj 5,3 milijona evrov⁹). Ker programi med seboj niso dovolj povezani, ne omogočajo uporabe kompleksnejših načinov odpravljanja problemov, s katerimi se soočajo dolgotrajni prejemniki denarne socialne pomoči.
2. Namen socialne aktivacije: vpeljava novih programov v smeri aktivne socialne politike s ciljem opolnomočenja dolgotrajnih prejemnikov denarne socialne pomoči (zmanjšanje ovir za vključevanje v programe aktivne politike zaposlovanja).
3. Programi bodo financirani iz evropskih sredstev za izvajanje programov socialne aktivacije (primer: objava Javnega razpisa za sofinanciranje projektov »Razvoj in izvajanje dolgih programov socialne aktivacije ter povezovanje z zaposlitvenimi programi« 10. 2. 2017; v programe bodo za 11 mesecev vključeni dolgotrajni prejemniki denarnih socialnih pomoči).
4. Na podlagi socialne aktivacije se bo skušalo zmanjševati ovire dolgotrajnih prejemnikov denarne socialne pomoči, da se bodo lahko vključili v programe aktivne politike zaposlovanja.
5. V okviru izvajanja programov aktivne politike zaposlovanja se želi tesneje povezati delo centrov za socialno delo in Zavoda RS za zaposlovanje, s čimer bi se zagotovilo, da ene in iste osebe ne obravnava več različnih institucij.
6. Načrtuje se usposabljanje strokovnih delavcev za delo na področju socialne aktivacije, vključevanje nevladnih organizacij in drugih akterjev iz lokalnih skupnosti (po zgledu

⁹ Na podlagi odgovorov 52 centrov za socialno delo gre za 162 programov, v okviru katerih je zaposlenih 733 delavcev.

nekaterih lokalnih skupnosti, ki s povezovanjem različnih institucij uspešno rešujejo aktualne probleme na področju socialnega varstva).

7. Napovedana je zaposlitev 48 koordinatorjev za področje socialne aktivacije, ki bodo zaposleni na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in invalide, nato pa v okviru sistema centrov za socialno delo.

Pripombe in predlogi:

- a) Stroka podpira namere o krepitvi aktivnih pristopov k socialni politiki, zlasti z vidika socialnega vključevanja, krepitve moči in odpiranja priložnosti za osebe, ki so dolgotrajno odvisne od prejemanja socialnih transferjev, da bi preprečili njihovo socialno izključevanje. Opozarja pa, da je socialno aktivacijo treba zastaviti kot možnost in priložnost (kot pozitiven ukrep) in ne kot pogojevanje (uporaba pristopa korenček-palica), saj slednje velikokrat pripelje do odpora uporabnikov.
- b) Programi socialne aktivacije bodo predvidoma še dodatno obremenili strokovne delavce, zato bi bile kadrovske okrepitve na tem področju nujne.
- c) Pomemben element socialne aktivacije predstavlja tudi razrešitev dileme o vlogi socialne delavke ali delavca kot osebe, ki izvaja nadzor, ali osebe, ki nudi pomoč. Posledično bi v zvezi s socialno aktivacijo, ki ne sme vključevati elementov prisile, morali paziti na izrazoslovje (primer neustreznega zapisa: na str. 3 v noveli Zakona o socialnem varstvu je zapisano »..., možnost odločanja centra za socialno delo je lahko uporabniku »motivacija«, ki ga prisili v iskanje boljših rešitev...«).

IX. KONCEPT KLJUČNIH OSEB:

1. Predlagani koncept ključnih oseb, ki naj bi skrbele za uporabnika v okviru obravnave, ki se dotikajo sistema dela centrov za socialno delo, ima vsesplošno podporo. Stroka predlaga uvedbo po zgledu izbire osebnega zdravnika v zdravstvenem sistemu.
2. Koncept ključne osebe dobro odgovarja na dileme med monovalentnim in polivalentnim pristopom k izvajanju socialnega dela in na vprašanje interdisciplinarnosti področja (socialno delo je velikokrat kot holistični pristop težko razmejiti od ostalih ved in dejavnosti, npr. psihologije, sociologije, prava, saj človeško stisko razume v družbenem kontekstu in ne po zgledu medicinskega modela).
3. Uvedba koncepta ključne osebe bo lahko doprinesla k vsebinskim reformam pristopov k delu na centrih za socialno delo.

X. VKLJUČEVANJE RAZLIČNIH DELEŽNIKOV V UPRAVLJANJE - SVET CENTRA ZA SOCIALNO DELO:

1. Predvideva se vključitev lokalnih skupnosti v novo organizacijsko strukturo centrov za socialno delo na način, da se bo v svet zavoda lokalnega centra za socialno delo vključilo po dva predstavnika lokalnih skupnosti, hkrati pa se vzpostavlja nov organ na posameznem območju - svet lokalnih skupnosti centrov za socialno delo, v katerega bodo vključeni vsi župani iz območja, ki ga bo pokrival območni center za socialno delo.
2. Stroka opozarja, da bo v svete zavodov treba ustrezno vključiti tudi predstavnike stroke, uporabnikov in nevladnih organizacij, saj sestava sveta zavoda lahko pomembno vpliva na njegovo delovanje (primer dobre prakse: na področju šolstva imajo večino v svetu zavoda učitelji in starši otrok).
3. Sindikat predlaga spremembo članov svetov centrov za socialno delo na način, da se zagotovi več predstavnikov zaposlenih (namesto dosedanjih dveh - tri predstavnike).

XI. DOLOČITEV OBMOČIJ, KI JIH BODO POKRIVALI OBMOČNI CENTRI ZA SOCIALNO DELO:

1. Pri oblikovanju območij je treba upoštevati že obstoječe povezave med centri za socialno delo na posameznem območju, pa tudi že obstoječe povezave med lokalnimi skupnostmi na posameznem območju. Smiselno bi bilo med seboj povezati lokalne skupnosti, ki že zdaj aktivno sodelujejo ne samo na področju vprašanj socialnega varstva prebivalcev, ampak tudi drugih področjih, saj to zagotavlja dobre podlage za

koherentno vodenje skupne tako gospodarske kot socialne politike na posameznem področju.

Primer: obstoječe aktivne povezave med občinami Grosuplje, Videm Dobropolje in Ivančno Gorico na področju gospodarstva, javnih komunalnih storitev, redarske službe in socialne politike navajajo na to, da bi jih bilo smiselno povezati v samostojno območje in ne v trenutno predvideno povezavo v večje območje s Kočevjem, kjer naj bi bil center območja. S Kočevjem imajo navedene občine manj stikov in predvsem drugačno demografsko sliko ter s tem povezane težave na področju socialnega varstva.

2. Sedeži območnih centrov bodo določeni z vladno uredbo po sprejemu novele Zakona o socialnem varstvu, zato so na tem področju še predvidena določena usklajevanja.

XII. SODELOVANJE RAZLIČNIH SLUŽB V SISTEMU IN VLOGA KOORDINATORJEV ZA PREPREČEVANJE NASILJA:

1. Centri za socialno delo predstavljajo hrbtenico socialnega varstva, ob izvajanju njihovih delovnih nalog sodelujejo z ostalimi državnimi institucijami (Policija, Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, pravosodje, inšpekcijske službe itd.), civilno družbo (nevladne in humanitarne organizacije), lokalnimi skupnostmi itd. Posledično je pri reorganizaciji sistema treba razmišljati ne zgolj o institucionalnem okviru delovanja centrov za socialno delo in poenotenju njihovega dela, ampak tudi o možnih učinkih sprememb načina njihovega delovanja na ostale dele sistema in družbe kot celote, predvsem pa na uporabnika storitev.
2. Aktivno sodelovanje Policije in centrov za socialno delo se odvija na številnih področjih (na področju zaščite žrtev in dela s povzročitelji nasilja, postopkov z mladoletniki in mladoletnimi tujci brez spremstva, vseh postopkov Policije z mladoletniki in otroki, pri namestitvah žrtev nasilja v krizne centre ter namestitvah starostnikov in nekaterih drugih ranljivih skupin prebivalstva), ob spremembah zakonodaje, pa tudi prek letnih strokovnih srečanj. Posledično je treba ob spremembah sistema zagotoviti nadaljnje uspešno sodelovanje.
3. Vloga koordinatorjev za preprečevanje nasilja, ki trenutno delujejo v 12 regijah, je za dobro delovanje sistema (predvsem kar se tiče sodelovanja s Policijo) velikega pomena, zato je treba njihove profile in naloge ohraniti. Sistem na tem področju namreč deluje dobro in že zdaj omogoča poenotenje dela tako med centri za socialno delo kot znotraj celotnega sistema preprečevanja nasilja. Dogovoriti se je treba o morebitnih okrepitevah vloge koordinatorja, možnosti njegove vključitve v interventno službo (kot vodjo).
4. Posebno vlogo v sistemu imajo nevladne organizacije kot izvajalke posameznih programov pomoči, zato je tudi sodelovanju z njimi ob morebitnih spremembah sistema treba nameniti ustrezno pozornost.

Predlog sklepa k zaključkom posveta je bil sprejet (25 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 25 jih je glasovalo za, 1 pa je bil proti).

- - -

Predsednik je zaključil 49. sejo Državnega sveta Republike Slovenije in se svetnicam in svetnikom ter vabljenim zahvalil za razpravo in sodelovanje.

Marjan Maučec, mag. posl. ved
sekretar

Mitja Bervar, mag. manag.
predsednik